

STAMA

LIBRARI

CURSUS

Philoso

Philoso

1810

N^o

A

3

- 440

179 a. 8.
6.

Biblioteca Universitaria GRANADA	
Sala	7
Estante	8
Tabla	9
Edificio	440

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12

17 a. 8.
6.

Biblioteca Universitaria	
GRANADA	
Sala	A
Estante	3
Tabla	
Número	440

R. 2. 2725
PHILOSOPHIA
ARISTOTELICA

Commentarijs Doctorum

Societ: JESU illustrata

selectis

THESIBUS

Proposita, expositaque

Per Joannem Senftleben

JOANNEM SENFTLEBEN

è Societate JESU

in Universitate Carolo-Ferdi-
nanda Pragensi

Nuper Philosophiæ Professore
Ordinarium ac publicum.

Tomulus primus.

PRAGÆ

typis Universitatis Carolo - Ferdinan-
dæ in Coll. Soc. JESU ad S. Clementem,

M. DC. LXXXV.

FACULTAS

R. P. Provincialis Societatis JESU
per Provinciam Bohemiam.

Cum Opusculum tripartitum (cui
Titulus: *Philosophia Aristotelica,
Commentarijs DD. Soc. JESU illustrata,
selectis Thesis proposita, expositaque*)
à Patre Joanne Senfleben Nostre So-
cietatis Sacerdote conscriptum, tres
Ejusdem Societatis Doctores recogno-
verint, ac in lucem edi posse judicave-
rint: potestate ab Admodum Reveren-
do Patre Nostro Carolo de Noyelle
Præposito Generali ad id mihi datâ, fa-
cultatem concedo, ut typis mandetur;
in quorû fidem has literas manu meâ
subscriptas, & sigillo Officij mei muni-
tas dedi Kollûmbergæ 7. Augusti, An-
no 1684.

(L. S.)

BARTHOLOMÆU
CHRISTELIUS.

*Philosophia Aristotelica
Comentarij Doctorum Societatis JESU illustrata
selectis quætionibus propositis, expositisq;
P. Joanne Senfleben Soc. JESU*

VIRGINI DEL-PARÆ

IN MONTE SANCTO

AD PRZIBRĀM

IN REGNO BOHEMIÆ

miraculis Inclytæ:

REGINÆ POTENTISSIMÆ

ex subjectione debita

mancipium:

PATRONÆ

BENEFICENTISSIMÆ

ex innumeris gratijs

cliens:

M A T R I

PROVIDENTISSIMÆ

ex toto affectu

filius:

MAGISTRÆ

SAPIENTISSIMÆ

ex studijs omnibus

obligatus discipulus:

ex Jone P. Petri de Cezgal

UNIVERSITA
DE
GRABAR

PRODROMUS
ARISTOTELICUS

Sen

SUMMULARIA

eorum declaratio,

*Quæ ad universam Aristoteli
Philosophiam, necessario
sunt prænoscenda.*

Procœmium.

Intellectus humanus habet tres operandi Facultates; atque ideo totidem dicitur habere operationes. prima vocatur *Apprehensio*; quâ intellectus, propositum sibi objectum, solummodo arripit, & apprehendit, nihilque de illo iudicat; ut lapis, lignum, &c. Altera dicitur *Iudicium*; quia intellectus de apprehenso prius objecto iudicat, aliquid vel affirmando (v. g. lapis est durus) vel negando; ut lignum non est aurum. Tertia nuncupatur *ratiocinium*, seu *Discursus*; quia intellectus velocissimo quodam procursu, ex notitia unius veritatis, inquirat noticiam alterius connexæ. c. g. Petrus est virtuosus; ergo est laudabilis.

In tres igitur partes, tractatum præsentem dispescam. Parte ejus primâ expediam breviter, quæ de *Terminis* prænosceda sunt; atque ad instruendam *Apprehensionem* spectant. Secundâ exponam ea, quæ de *Propositione* traduntur; & ad *Iudicium* pertinent. Tertiâ complectar, quæ *Argumentationem* edocent; atque operationem mentis tertiam, nempe *Discursum* perficiant.

* * *

PARS PRIMA.

De Terminis.

§. I.

Explicat usitatas Philosophis terminorum significationes.

Propositio apud Philosophos, est enunciatio, in qua aliquid affirmatur, aut negatur. brevissime *P. Arriaga*: est oratio iudicativa.

Unaquælibet autem propositio tribus constat: *Subiecto*, de quo aliquid affirmatur, vel negatur; *Prædicato*, quod de aliquo affirmatur, vel negatur; & *Copulâ*, quæ applicat prædicatum subiecto. Subiectum & prædicatum, dicuntur *termini* cujusque *propositionis*.

Terminus etenim *Dialecticus*, juxta *Aristotelem* 1. prior. c. 1. est id: in quod ultimâ dissolvitur propositio; tanquam in id, quod de alio dicitur: idque, de quo illud dicitur. hoc est, ut explicant Interpretes: tanquam in prædicatum, & subiectum. brevissime *RR.* ita definiunt: *terminus est extremum propositionis.*

A

Alius

Alius est terminus *Significativus*; qui aliquid præter se ipsum significat. sic ista vox *lignum*, præter se ipsam, significat rem, quæ lignum est. Alius *Non significativus*; qui nihil præter se ipsum significat; ut *Bliftri*, &c. quia audiens hanc, similisque voces, in nullius rei notitiam venit: sed solam vocem prolatam cognoscit. neque enim ejusmodi voces, ad aliquid significandum, ab hominibus assumptæ sunt.

Terminus *Categorematicus*, se solo, sine addito, aliquid certi ac determinati significat; ut *hircus*, &c.

Syncategorematicus (qui etiam dicitur *con-significativus*) non nisi alteri conjunctus, determinatè aliquid significat; ut *aliquis*, *omnis*, *nullus*, &c.

Mixtus, ab utroque aliquid participat; ut *nemo*: quia idem significat, ac *nullus homo*, &c.

Terminus prima intentionis (seu ut Cardinalis Toletus loquitur, *prima impositionis*) significat rem ex prima institutione hominum; ut *equus*, &c.

Terminus secunda intentionis, significat rem, prout illa habet quasi secundum esse, per operationem alicujus potentia, e.g. visiva, intellectiva, volitiva, &c. ut *visus*, *cognitus*, *volitus*, &c.

Termini

Terminus *concretus*, significat aliquod compositum ex *subjecto*, quod denominationem accipit; & ex *forma*, quæ denominationem tribuit. sic *ly albus*, significat compositum ex *pariete v. g.* ut *subjecto*, & ex *albedine* ut *forma*.

Abstractus, significat vel solam formam, vel solum subjectum.

Finitus terminus, significationem finit, ac absolvit; ut *vulpes*, &c.

Infinitus, seu *infinitans*, est: cui præfigitur immediate particula *non*; ut *non hircus*; potestque de infinitis rebus dici; nempe de omnibus, quæ non sunt hircus. atque aded, quia significationem non finit, *infinitans* appellatur.

Terminus *Univocus* est, qui convenit pluribus, in ratione per nomen significata omnino similibus. *Ratio* autem hic vocatur *essentia*; seu id, quod per definitionem explicatur. sic *ly homo*, est terminus univocus respectu *Petri & Pauli*, &c. quia in ratione per *ly homo* significata (essentia enim, seu definitio hominis, est animal rationale) omnino similes sunt.

Terminus *Æquivocus* dicitur de pluribus, in ratione, illo vocabulo significata, penitus diversis. sic *stella*, & animal latrabile (quoad differentiam essentialem) omnino dissimilia) significantur uno vocabulo æquivoco *canis*.

Terminus *Analogus*, unico vocabulo significat

A 2

ficat

ficat plura, in ratione à se significata, partim similia, partim dissimilia. sic *ly sanus*, significat & haustum salubrem, & hominem integrâ valetudine bene constitutum.

Terminus *Communis* significat plura, non discernendo inter illa; *Particularis*, unum: sed vagè ac indeterminatè; ut *aliquis homo*, &c.

Singularis verò unum determinatè significat; ut *Petrus*, &c.

Terræ complexus est, qui constat pluribus vocabulis significatibus, dum sunt sibi conjuncta: quod significant, dum sunt à se invicem separata; ut *hircus cornutus*, &c.

Incomplexus, seu simplex, cujus partes aliud significant conjunctæ, quam separatæ; ut *De minus*, *Eras mus*, *Coloniensis*, &c.

Termini excedentes, & excessi sunt: quorum alter de altero universaliter cum veritate nec affirmatur, nec negatur; ut *ly homo*, & *ly albus* &c. quia nec omnis homo est albus: patet in Æthiopo; nec omnis albus est homo: patet in Cygno, &c.

Termini pertinentes sunt: qui vel se invicem inferunt, ut *homo* & *animal rationale*: in quo coincidunt cum convertilibus; vel se se mutuo negant, ut *homo* & *brutum*: in quo conveniunt cum repugnantibus.

Impertinentes verò sunt: qui nec se invicem negant,

negant, nec inferunt; ut *Sapiens*, *Religiosus*, &c.

Denique Termini transcendentales, seu *transcendentes* sunt: qui de omni realiter existente, aut possibili, possunt affirmari; sicutque sex: *Res*, *Ens*, *Vnum*, *Bonum*, *Aliquid*, *Verum*; quorum initiales literæ conficiunt barbaram vocem illam: *REVBVA*.

Supertranscendentales sunt, qui etiam de fictis, ac impossibilibus enunciari possunt; ut *ly conceptibilis*, &c.

S. II.

Declarat eos peculiariter Terminos, quibus potissimum variis propositionum sensus distinguere consuevit.

Absolutè, & comparatè. *Absolutè* res aliqua sumitur universim sine restrictione, aut comparatione; sic *DEUS* absolutè est bonus. *Comparatè* si significat rem hoc, vel illo modo acceptam, aut cum alia comparatam. sic *pigmæus* est parvus absolutè; sed *magnus* comparatè, respectu culicis.

Absolutè necessarium, & necessarium ex hypothesi. *Absolutè necessarium* est: quod spectatâ rei naturâ exigitur, sic aqua absolutè est frigida, &c. *Necessarium ex hypothesi*, quod spectatâ rei naturâ, posset se quidè aliter habere; ex aliquo tamen præsupposito, necessariò se ita habet.

bet, sic qui libere currit, supposito cursu, necessariò moveretur, &c.

In actu primo, & in actu secundo. *Actus primus* sæpe significat capacitatem & aptitudinem, ad recipiendam aliquam formam, vel quasi formam; sic Rhetor in actu primo est Logicus, &c. Si adsint omnes conditiones ad formam recipiendam prærequisitæ, dicitur *actus primus proximus*; si non adsint, dicitur *actus primus remotus*. sic Logicus in actu primo remoto est Juris utriusque Doctor. *Actus secundus* significat denominationem, quam subiectum habet actu ab aliqua forma, vel quasi forma præsentem.

In actu exercito, & in actu signato. *In actu exercito*, seu *implicitè* fit, quando opus sine reflexa intentione exercetur; sic qui peccat mortaliter, in actu exercito vult damnari. *In actu signato, & reflexè* fit, quando expressa intentio antecedit opus.

Adequatè, & inadquatè. *Adequatè* idem est quod totaliter: *Inadquatè*, idem quod partialiter.

Collectivè, & distributivè. *Collectivè* accipitur numerus, quando secundùm omnia simul collecta accipitur. *Distributivè*, quando omnes singillatim, ac seorsim considerantur. sic omnes Apostoli *collectivè*, non autem *distributivè*, sunt duodecim.

In sensu composito, & diviso. *In sensu composito* convenit denominationis, quæ habetur à forma, præsentem alterutri ex conjunctis. sic mendicis, & Cæsar, sunt divites in sensu composito. *In sensu diviso*, mendicis non dicitur dives; si nimirum separatus sit ab eo, qui dives est.

Directè, & indirectè. *Directè* intenditur, quod primariò, per se, & ratione sui spectatur: *indirectè*, quod secundariò, per accidens, & ratione alterius, cum quo est connexum, intenditur. sic qui accendit candelam ut videat, *directè* vult lucem; *indirectè* calorem cum ea luce connexum.

Directè, & reflexè. *Directè* cognoscitur, quod cognoscitur independentem à cognitione secunda: *reflexè*, quod dependentem à cognitione alia superveniente cognoscitur.

Formaliter, & fundamentaliter. *Formaliter* dicimus, quando sensus est, ipsam rei formam adesse: *fundamentaliter* significat, non quidem adhuc adesse formam; adesse tamen fundamentum, & quasi radicem ejusmodi formæ. Unde etiam *ly formaliter*, & *ly radicaliter*, hac significatione sibi opponuntur.

Formaliter, & identicè. *Formaliter* hic dicitur, quando prædicatum, & subiectum, habent eundem conceptum essentialem. *Identicè* conveniunt, quæ realiter idem sunt: essen-

tialem tamen conceptum habent diversum, sic animal est identicè rationale; non autem formaliter.

Formaliter, & materialiter. Formaliter sumitur, quando prædicatum convenit subjecto, propter aliquam formam expressè significatam eo vocabulo subjecti. sic rationale formaliter, ut rationale; in quantum rationale, &c. est principium discurrendi. Materialiter res sumitur, quando prædicatum convenit subjecto ex quacunque alia ratione, eo vocabulo subjecti non expressa. sic Logicus materialiter est Musicus; quia non propter rationem Logici convenit illi prædicatum Musici; sed ex alia ratione. & sic materialiter idem est ac specificativè, qui talis, &c. Formaliter idem est ac reduplicativè, quæ talis, &c. Materialiter etiam vox sumitur pro sono his vel illis syllabis composito; formaliter pro re, ad quam significandam ab hominibus est instituta.

Formaliter, & virtualiter. Formaliter hic dicitur esse tale, quod revera in actu secundo habet hanc formam, quæ prædicatur de subjecto. Virtualiter, quod est aptum habere formam illam, quæ prædicatur. sic triticum virtualiter est panis, non formaliter. Sapo etiam formaliter idem est quod explicitè, expressè, &

se, & distinctè: virtualiter idem quod implicitè, ac æquivalenter. sic 2. ducati, sunt virtualiter, aut æquivalenter 6. floreni.

Formaliter continetur effectus, qui verè sic continetur, sicut voce significatur. *Eminentè continetur effectus*, qui perfectiore, ac præstantiore modo est in causa. sic homo formaliter est discursivus: Angelus eminentè.

Intrinsicè idem significat, quod essentialiter, ex natura, aut essentia sua requisitum. *Extrinsicè* dicitur idem, quod ab extrinseco adveniens. sic homo intrinsicè est rationalis; extrinsicè visus, cognitus, &c.

Aliqua sunt intrinsicè per unionem; ut albedo parieti. *Aliqua intrinsicè per identitatem*; ut hinnibile equo. Utrique opponitur ly extrinsicè in diversa significatione.

Moraliter certum est, quod communiter in his circumstantijs evenire solet. *Moraliter etiam idem est*, quod ita se habet prudentum æstimatione. *Physicè certum est*, quod constat per sensus externos. *Metaphysicè certum est*, quod evidens est, intellectà rei essentià.

Per se, & per accidens. *Per se* convenit, quod non ex accidentario eventu, sed ex intrinsicè ratione convenit. *Per accidens* convenit, quod contingenter, & non necessariò reperitur in subjecto. sic homo per accidens est pictor. *Per se etiam idem est*, ac propter se, directè, &

ex professo. *per accidens* idem est, quod propter aliud, vel indirectè.

Positivè, & negativè. *Positivè* dicitur tale, quod denominatur à forma, quam verè actu habet. *Negativè* talis dicitur, qui illam formam quidem non habet, sed eam non excludit, nec ejus contrariam habet. sic infans dicitur probus negativè. *Deinde in comparationibus positivè excedit*, qui in eo genere nec parem, nec superiorem habet. *Negativè*, qui parem habet, sed non habet superiorè. sic plures dicuntur *Optimi, Doctissimi*, negativè, &c.

Realiter, & ratione nostra. *Realiter* habet e. g. homo, quod ei convenit à parte rei, secundum se, independentè à potentia, vel cognoscitiva, vel appetitiva, &c. *Ratione nostra*, significat denominationem aliquam rebus convenire à nostro modo concipiendi. *Realiter distinguuntur*, quæ à parte rei habent entitates à se distinctas. *Ratione nostra*, quæ à parte rei idem sunt: at tamen diversis conceptibus repræsentantur sic *animal* distinguitur ratione nostra à *rationali*.

Reduplicativè, & specificativè. Voces reduplicantes sunt: *quatenus, quòd tale, &c.* quia per eas, reduplicando, & repetendo vocabulum; indicatur ratio, propter quam prædicatum subjecto convenit.

Specificativè convenit prædicatum, quod materia-

materialiter subjecto convenit, ob quamcunque formam in illo repertam. sic *rationalè, quòd tale*, est *discursivum*: *animal* verò tantùm materialiter, & specificativè dicitur *discursivum*.

In recto, & in obliquo. adhibetur hæc distinctio quoad entia potissimum respectiva; ubi illud, à quo procedit respectus, dicitur poni *in recto*; illud, ad quod tendit respectus, seu quod respicitur, poni dicitur *in obliquo*. *Vsurpatur* etiam inter duo connexa, ubi quod *præstantius* est, & *primariò attingitur*, dicitur *attingi in recto*: illud, quod *secundariò, mediatè, & indirectè* attingitur, *attingi dicitur in obliquo*.

Simpliciter, & secundum quid. *Simpliciter* idem est, quod totaliter, absolutè, in tota latitudine significationis, &c. *Secundum quid* est tale, quod non nisi cum restrictione tale est.

Vt quòd, & ut quòd. *Vt quòd* convenit rationibus formalibus, per quas, vel quibus quasi intermedijs, aliquid aut producit, aut componitur, aut repræsentatur. *Vt quòd* significat illud ipsum, quod intermedia tali ratione formali denominatur aut *producens*, aut *productum*: aut *componens*, aut *compositum*: aut *repræsentans*, aut *repræsentatum*. &c.

Vt sic, & in particulari. *Vt sic* idem est, ac in communi, vel in genere: *aliquando* reduplicat significationem priorè, rei in ipsè-

circumstantiis acceptæ. ly *in particulari*, aliquando speciem, aliquando individuum denorat.

§. III.

Enumerat Terminorum proprietates.

Iuxta aliquos 6. sunt Terminorum proprietates: Suppositio, Ampliatio, Restrictio, Alienatio, Diminutio, & Appellatio. Iuxta alios sunt 8. quia enumeratis addunt Siatum, & Ascensum cum Descensu suo.

Suppositio Dialectica, est positio nominis loco rei, quam significat.

Suppositio Materialis, est acceptio vocis pro syllabis, aut literis, ex quibus coalescit; Formalis, est positio vocis pro objecto, ad quod significandum est assumpta. Alia est Communis; & est positio nominis pro significato, quod convenit pluribus; ut animal, &c. Alia Singularis; quæ supponitur pro uno determinato, certoque individuo; ut Petrus, &c.

Suppositio Communis alia est Copulativa; & est acceptio termini universalis pro omnibus collectis; sic Apostoli sunt 12. Distributiva est acceptio pro singulis seorsim ac divisim; sic Apostoli sunt Sacerdotes.

Suppositio Distributiva, alia est Absoluta: quando accipitur nomen pro omnibus significatis, sine ulla exceptione; ut omnis homo est animal.

Alia

Alia est Accommodata: quando accipitur nomen pro pluribus significatis, sed cum aliqua exceptione; sic famelicus comedit omnia, quæ apponuntur, præter scutellas, &c.

Ex tribus potissimum advertitur, in qua Suppositione termini accipiantur. 1.º si apponatur alicui termino signum universale: omnis, nullus, &c. aut particulare; ut aliquis, &c. 2.º quando propositio est in materia contingente; hoc est: quando prædicatum de subjecto non verificatur necessarîo, tunc illa propositio æquivaler particulari; e. g. ista: Logicus est Musicus; æquivaler illi particulari: aliquis Logicus est Musicus. Quando propositio est in materia necessaria, hoc est: quando prædicatum necessarîo verificatur de subjecto; tunc æquivaler universali. sic ista: homo est rationalis; æquivaler illi: omnis homo est rationalis. 3.º subjectum pariter ac prædicatum accipitur distributivè, si subjecto communi adjungatur signum negativum universale. e. g. nullus Logicus est hircus; idem sonat, ac: neque iste, neque ille Logicus est hircus.

Sed quando prædicatum dicitur affirmari de subjecto non supponente? Resp: tunc, quando præsupponitur aliquid convenire subjecto, quod ei revera non convenit. sunt enim aliqua prædicata, quæ de subjecto dici non possunt, nisi subjectum e. g. existat; & talia prædicata

dicata sunt omnia accidentia: quia accidens est *entis ens*. unde qui affirmat aliquod accidentale prædicatum de subiecto; semper implicite, & æquivalenter, affirmat subiectum existere.

Ascensus est, quando à particularibus enumeratis, ascenditur ad universalem terminum; *Descensus*, quando ab universali termino descenditur ad particularia, sub illo contenta.

Status est acceptio termini, pro illo tempore, quod per copulam significatur. sic e.g. dum dico: *Petrus est albus*; *ly est* significat tempus præsens.

Ampliatio est extensio à strictiore significatione ad ampliorem; *Restrictio est* contractio à significatione ampliori ad strictiorem. ut *homo Logicus disputat*; *ly homo* restringitur, & coarctatur ad eum, qui studet Logicæ.

Diminutio est additio alicujus dictionis, per quam terminus absolute suppositus, accipitur secundum quid. sic *Æthiops est albus secundum dentes*; ubi *ly albus* limitatur per additum *secundum dentes*; nè significet totum subiectum esse album.

Alienatio est acceptio termini, pro significato improprio; e.g. *ignis pictus*. *ly ignis* alienatur à propria significatione per *ly pictus*.

Appellatio est adjunctio alicujus termini ad alterum; ità ut adjunctio faciat priori convenire

venire novam denominationem; e.g. *Logicus diligens est laudandus*. *ly diligens* appellat, seu facit Logico convenire denominationem prædicati: *laudandus*.

Si faciat denominationem cadere supra formam, dicitur *Appellatio Formalis*; si supra subiectum, seu materiam, dicitur *Appellatio Materialis*; e.g. *Logicus diligens est Musicus*; materialiter, & specificatiye accipitur *Logicus diligens*, quando denominatur *Musicus*.

PARS II.

De propositionibus, seu judicijs intellectualibus.

§. I.

Definit, & dividit propositionem.

Aristoteles primo prior. c. 1. propositionem sic definit: *Est oratio alicujus de aliquo affirmativa, vel negativa*: ultima pars simul dividit propositionem in primarias ejus species.

Propositio affirmativa est, cujus copula principalis affirmatur, seu prædicatum subiecto admovent. *Propositio negativa* est, cujus copula

la prim-

la *principalis* negatur; seu quæ prædicatum à subjecto removet. Vocatur autem *copula principalis*, quæ præcipuum sensum efficit; unde licet prædicatum, vel subjectum, præfixâ particulâ *non*, sit negativum; si tamen copula præcipua affirmetur, propositio dicetur affirmativa; e. g. *non Logicus est non doctus*.

Propositio simplex, constat uno subjecto, & prædicato simplici, ac incomposito; seu enunciat unum de uno; ut *Logicus est diligens*.

Composita propositio est, quæ constat pluribus propositionibus, aliquâ particulâ inter se connexis.

Categorica est, quæ aliquid sine ulla præsuppositione enunciat; e. g. *Logicus est laudabilis*.

Hypothetica, seu *conditionalis est*, quæ aliquid enunciat, dependenter ab aliquo præsupposito; e. g. *si Logicus est diligens, est laudabilis*.

Absoluta, simpliciter prædicatum de subjecto enunciat; ut *Petrus studet*.

Modalis insuper addit modum, quo prædicatum convenit subjecto; ut *DEVS necessarîo existit*.

Causalis exponit causam enunciationis; ut *quia ortus est Sol, ideo dies est*.

Composita per particulam *et*, &c. dicitur *copulativa*; per particulam *vel*, &c. *disjunctiva*.

Propositio reduplicativa est, in qua copulatur prædicatum subjecto, particula reduplicante affecto. Particulæ reduplicantes sunt: *ly in quantum, quâ talis, &c.* *Exclusiva* verò, in qua prædicatum, particulâ limitante affectum, subjecto adjungitur. particulæ limitantes sunt: *ly tantum, solum, &c.* Ubi

Observa primò: in propositione causali principaliter affirmari, aut negari causam; *in modali*, modum; *in conditionali*, connexionem cum præsupposita conditione, &c. ergo ut veræ sint, non sufficit, quòd simpliciter objectum ita se habeat, sicut propositio enunciat: sed *primarîo* requiritur, ut *causalis, connexio, modus*, aut *dependencia* à conditione, talis sit, qualis affirmatur, aut negatur. *Ratio est*: quia veritas est omnimoda conformitas actûs, seu propositionis cum objecto.

Observa secundò: in propositionibus reduplicativis, particula reduplicativa, *in quantum, quatenus, &c.* multipliciter accipi potest. *primò*: ut denotet extremum reduplicatum, esse rationem formalem, cur prædicatum conveniat subjecto. ita accipitur in hac propositione: *Musicus in quantum Musicus, cantat*. *secundò*: ut denotet extremum reduplicatum esse radicem, unde pullulat prædicatum: e. g. *Musicus in quantum Musicus, deletat*. *tertiò* reduplicat conditionem; e. g. *ignis quatenus est ap-*

est *approximatus*, calefacit *quarid* denotat in subiecto illam partem, quæ formaliter recipit prædicatum; e. g. *homo ut corporeus, est coloratus*.

Obserua tertio: in reduplicativis, & exclusivis propositionibus, prædicatum debet *absolutè* verificari de subiecto. hoc est: remoto signo tam reduplicativo, quam exclusivo, propositio absoluta (quæ dicitur præjacens) debet esse vera. e. g. ut sit vera hæc propositio: *Musicus in quantum Musicus cantat*; debet esse vera hæc absoluta: *Musicus cantat*. ut ista sit vera: *tantum Petrus est Logicus*; debet esse vera hæc: *Petrus est Logicus*.

§. II.

Exponit illam questionem vulgarem: qua? qualis? quanta sit propositio?

Interrogantur sæpe Dialectici de hac illâve propositione: *qua, qualis, quanta?* per ly *qua?* interrogantur de quidditate, aut essentia propositionis. per ly *qualis?* queritur de qualitate. per ly *quanta?* de quantitate. ad hoc *sciendum est primò*: quòd connexio prædicati, & subiecti, aliquando sit *necessaria metaphysicè*, ex ipsa essentia rei: aliquando *physicè*, ex connaturali exigentia: aliquando *moraliter*, ex communi prudentum sensu.

Ali-

Aliquando connexio est *contingens*; quia sic convenit prædicatum subiecto, ut non necessariò insit, sed posset abesse à subiecto.

Aliquando *impossibile* est prædicatum verificari de subiecto, e. g. *Logicus est hircus*.

Juxta hunc triplicem modum connexionis; triplex dicitur esse materia propositionis. nempe: *materia necessaria, contingens, & impossibilis*.

Sciendum secundò: formam propositionis esse verbum *copulans*; quia per copulam determinatur propositio ad certam speciem propositionis, vel *affirmativa*, vel *negativa*; vel *absoluta*, vel *hypothetica*, &c. Atqui illud, quod determinat ad certam speciem, est forma; ergo, &c.

Sciendum tertio: quòd propositionis *qualitas*, sit ejusdem *veritas*, vel *falsitas*. quia proprietas, seu proximum accidens, quod consequitur essentiam, dicitur hic *qualitas*; atqui veritas aut falsitas proximè sequitur ad affirmationem, vel negationem; ergo, &c.

Sciendum quarto: *quantitas* propositionis est *extensio*, vel *limitatio principalis subiecti* (de quo præcipuè fit prædicatio) ut plura vel pauciora significet. *Quantitas universalis* est, quando apponitur subiecto signum universale: *omnis, nullus, &c. particularis*, quando subiectum notatur signo particulari; ut *quidam, aliquis*.

Scien-

Sciendum quintò : quantitas indefinita est, quando subiecto nullum tale signum adjungitur; at tamen si indefinita propositio, sit in materia necessaria, æquivaleret universalis: si verò in materia contingente sit, tunc æquivaleret particulari.

Dicendum ergo est: an propositio sit in materia necessaria; an in contingente; an in impossibili; deinde: an sit affirmativa, an negativa; & sic satisfacies quærenti *qua?*

Dicendum secundo: an propositio sit vera, an falsa: & sic satisfacies quærenti, qualis?

Dicendum tertio: an propositio sit universalis, an particularis; & sic satisfacies quærenti, quanta sit propositio? in exemplo, quærenti: Logici sunt hirci; qua, qualis, quanta? Resp: esse affirmativam, in materia impossibili: falsam: universalem.

§. III.

Decidit, quid, & quotuplex, sit propositionum oppositio.

Rigorosa propositionum oppositio, est: affirmatio, & negatio ejusdem prædicati de eodem subiecto, est Aristotelis sensus 1.º Periherm: c. 4. ubi addit: non æquivocè accepto. D. Th: interpretatur: de eodem subiecto, secundum eandem formalitatem, secundum eandem circumstantias loci, & temporis, accepto.

Oppo.

Oppositio contradictoria est, quando una propositio præcisè tantum enunciat, quantum sufficit ad oppositam falsificandam.

Contraria, quando inter duas oppositas, una plus enunciat, quàm sufficiat ad alteram falsificandam. Subcontraria est, quando una solummodo ex parte prædicati idem affirmat, quod altera ex parte prædicati negat; subiectum autem in utraque propositione est diversum. Subalterna est inter 2. propositiones, quarum una est universalis, altera particularis, sub illa universalis contenta, est itaque propositio subalterna, tantum ratione quantitatis, universalis opposita.

Obijcies: juxta Aristotelem ista sunt contradictoria: omnis homo currit, aliquis homo non currit; atqui hic non est idem subiectum in affirmativa, quod est in negativa propositione; ergo, &c. Min. prob: omnis homo, & aliquis homo, non sunt idem; ergo, &c. R. N. Miæ ad prob: Dist: A. omnis homo, & aliquis homo, non sunt idem; quoad signum universale, & syncategorema C. A. non sunt idem quoad subiectum N. A. & N. C. Subiectum est homo; signa subiecti sunt omnis & aliquis; significant enim propositionis quantitatem. porro nec Aristoteles Stagiritæ, nec Aristoteles Aquinas, ad contradictoria requirit eandem propositionis quantitatem. Ratio est: quia juxta

juxta utrumque una propositio contradictoria, non debet plus enunciare, quàm sufficiat ad alteram falsificandam. Atqui si & negativa, & affirmativa deberet esse universalis, illud non observaretur; ergo, &c.

Quæres: cur requiratur ad contradictorias propositiones, ut altera præcisè tantum neget, quantum sufficit ad falsificandam affirmativam? *Resp:* quia inter duas contradictorias non datur medium, juxta cõmune Axioma Philosophicũ, fundatum in eo principio: *Implicat idem simul esse, & non esse.* Atqui hoc Axioma esset falsum, nisi præcisè tantum negaretur, quantum sufficit ad falsificandam affirmativam; ergo, &c.

Sed unde hoc cognoscitur, quòd una præcisè tantum neget, quantum sufficit ad oppositam falsificandam? *Resp:* si inter duas, negativam unam, & alteram affirmativam, nihil medium enunciari possit. sic istæ non sunt contradictoriæ: *omnis homo est Musicus, Petrus non est Musicus.* quia mediat hæc negatio: *aliquis homo non est Musicus.* neque enim, ut propositio universalis falsificetur, opus est: ut negativa significet determinatè, nominando hominem illum, qui non est Musicus; an sit *Petrus, an Paulus, &c.*

§. IV.

§. I V.

Ostendit quæ propositiones oppositæ possint esse simul veræ? quæ falsæ?

Contradictoria non possunt esse simul veræ. *prob:* quia inter contradictorias una est affirmativa, quæ dicit objectum esse; ergo ut esset vera, deberet objectum esse. Altera est negativa, quæ enunciat objectum non esse; ergo ut esset vera, deberet objectum non esse. Ergo idem objectum deberet simul esse, & non esse, quod est impossibile.

Nec amba contradictoria possunt esse simul falsæ. *prob:* quia affirmativa dicit objectum esse; ergo ut esset falsa, deberet objectum non esse. negativa verò dicit objectum non esse; ergo ut esset falsa, deberet objectum esse; ergo rursus deberet objectum simul esse, & non esse; quod implicat.

Contraria duæ non possunt simpliciter esse simul veræ. *prob:* quia veritas duarum contrariarum, includit veritatem duarum contradictoriarum; atqui duæ contradictoriæ, non possunt esse simul veræ, ut ostensum est; ergo, &c. *Maj. prob.* Veritas universalis includit veritatem particulatè; ergo veritas alterius contrariæ, includit veritatè alteri⁹ contradictoriæ.

Duæ contraria, in materia contingenti, possunt simul esse falsæ. *prob:* utraq̃ue potest esse difformis suo objecto; ergo utraq̃ue potest

test esse falsa. *Ant. prob.* ponamus quod unus homo scribat; tunc illa erit difformis objecto, quæ dicit: *omnis homo scribit.*

Sed etiam objecto difformis erit altera, quæ dicit: *nullus homo scribit*; ergo utraq; ex contrarijs potest esse difformis suo objecto; ergo utraq; potest esse falsa.

Subcontraria possunt simul esse vera. quia in subcontrarijs prædicatum affirmatur de uo subjecto, & negatur de alio; ergo veritati duratum subcontrariarum nihil repugnat.

Objicies. Chimara distat à me, chimara non distat à me, sunt contradictoria; sed hæc simul sunt falsa; ergo. *Resp.* N. Min. ratio; quia hæc, quæ dicit: *chimara non distat à me*, est virtualiter copulativa; ergo sic debet resolvi: *chimara est existens, & est in loco mihi vicino*; ergo est affirmativa; ergo non est alteri contradictoria: quia inter contradictorias propositiones, una debet esse negativa.

Urgetis: dico esse frigidum, dico non esse frigidum; sunt propositiones contradictoriae; atqui hæc possunt esse simul falsæ; si videlicet nihil horum dicam; ergo, &c. R. N. Min. quia utraq; harum propositionum est affirmativa, si resolvantur: *ego sum dicens esse frigidum, ego sum dicens non esse frigidum.* principalis enim copula est *ly sum*; atqui illa affirmatur; ergo propositio altera etiam est affirmativa. Unde

in similibus propositionibus, ut efficias contradictoria, debet negatio afficere verbum finitum, à quo determinatur propositio ad affirmationem, vel negationem. sic ergo essent contradictoria: *dico esse frigidum, non dico esse frigidum.* sed alterutra erit falsa, altera erit vera; ergo, &c.

§. V.

Observat quedam specialia, circa oppositionem compositarum, & modalium propositionum.

Observa primò. connectuntur quandoque plures simplices propositiones in unam compositam, per particulam *si*, & vocatur *conditionalis*; aliquando per particulam *quia*, & vocatur *causalis*; nonnunquam fit connexio per particulas: *ergo, igitur, &c.* & vocatur *rationalis*.

Observa secundò. ut similibus propositionum veritas deprehendatur, attendendum est ad connexionem, per particulas sive *conditionales*, sive *causales*, sive *rationales* significatam.

Unde licet utraq; simplex esset vera; si tamen una non dependeret ab altera, uti particula vel *conditionalis*, vel *causalis*, vel *rationalis* denotat: tunc hypothetica, seu composita,

erit falsa. *in exemplo*: verum est, quod Pragæ sic hiems: etiam verum est quod Turcæ portent frameas; *causalis* tamen falsa est, quæ dicit: *ideo Pragæ est hiems; quia Turcæ portant frameas. Ratio est*: quia ejusmodi particulæ connectentes, sunt copulæ principales; ergo nisi illæ verificentur, propositiones compositæ non possunt dici veræ.

Observa tertio. ut propositio composita una, fiat contradictoria alteri; ponendum est *ly non*, ante particulas connectentes: *si, quia, &c.*

Ratio est: quia aliàs non negabitur *precisè* tantum, quantum sufficit ad affirmativam falsificandam. Pariter in copulativis neganda est conjunctio *&, &c.* item in disjunctivis particula *vel, &c.* Imò quotiescunque implicitè prædicatur existentia subjecti, illa propositio æquivaleret copulativæ: ideòque resolvenda est; & tum neganda illius conjunctio. e. g. *huic: hircus est niger; sic contradices: hircus vel non est existens; vel non est niger.* quia aliàs plus negabitur, quàm sufficiat ad affirmativam falsificandam.

Observa quarto. quatuor sunt modi propositionum, quibus exprimitur connexio prædicati cum subjecto. *necessarium, impossibile; contingens seu possibile, & possibile non.* primi duo modi redigunt propositionem ad *materialiam*

riam necessariam; postremi ad *contingentem*. sic *hominem esse animal*, est necessarium: *hominem esse hircum*, est impossibile. Contingentes verò sunt: *hominem esse Logicum; hominem non esse Logicum*, unde necesse & impossibile, sunt modi universales; quia *ly necesse*, æquivaleret signo universali *omnis*: *ly impossibile*, æquivaleret signo universali *nullus*. *possibile* verò, & *possibile non*; sunt modi particulares; quia *possibile*, idem valet ac *aliquis*: *possibile non*, valet idem ac *aliquis non*; juxta Aristotelem *Metricum*:

Omne, necesse valet. valet impossibile, nullus. Possibile, quidam. quidam non, possibile non.

Observa quinto. ex *Fonseca, & Hurtado*: nonnunquam modi citati significant quantitatem temporis ac loci. & sic *necesse*, valet idem ac *semper*, & *ubique*. *impossibile* idem, ac *nunquam*, & *nullibi*. *possibile* valet idem, ac *aliquando*, & *alicubi*; *possibile non*, idem ac *aliquando non*, & *alicubi non*. Ut autem fiat contradictoria, negandus est *modus* ejus propositionis, quæ *modalis* dicitur.

§. VI.

Agit de propositionum Equipollentia.

Secunda propositionum proprietas est *Equipollentia*; quæ est duarum propositionum æ-

quivalentia, ita communiter Philosophi omnes.

Oppositarum æquivalentia, provenit à particula *non*: quæ si præponatur signo universali, aut particulari alicujus propositionis; facit eam æquivalere propositioni, quæ prius fuerat affirmativæ *contradictoria*, e. g. si ly *non*, præfigatur signo universali subjecti: *non omnis Logicus studet*; æquivalere huic: *aliquis Logicus non studet*; quæ fuerat *contradictoria* illius affirmativæ: *omnis Logicus studet*. Si particula *non*, postponatur signo universali, aut particulari; tunc propositio æquivalerebunt illi, quæ prius fuerat *cõtraria* affirmativæ, e. g. si dicam: *omnis Logicus non studet*; æquivalere huic: *nullus Logicus studet*. Si particula *non*, & præponatur, & postponatur signo universali, vel particulari; efficiet propositionem æquivalentem ei, quæ prius fuerat *subalterna*; juxta vetus metrum:

Pra, contradic: post contra: præ, postq; subalter.

Ceterùm pro cognoscendis æquipollentibus propositionibus, afferuntur communiter sequentia signa; ex quibus semper duo sibi vicinissima æquipollent.

Non omnis, quidam non. Omnis non, quasi nullus. Nonnullus, quidam. Sed nullus non, valet omnis. Non aliquis, nullus. Non quidam non, valet omnis. Non alter, neuter. Neuter non, præstat uterque.

Declarat Conversionem propositionum.

Tertia propositionum proprietas, est Conversio; quæ dicitur prædicati in subjectum commutatio. e. g. aliquis homo est animal; ergo aliquod animal est homo. propositio prior, cujus extrema commutantur, vocatur *conversa*: posterior, quæ fit ex commutatis extremis, dicitur *convertens*. debet autem in *convertente* & *conversa*, servari eadem terminorum *suppositio, ampliatio, restrictio, &c.*

Triples est conversionum modus; simplex, per accidens, per contrapositionem. Conversio simplex, seu ex terminis, est: quando subjectum solummodo commutatur cum prædicato; servatâ eadem propositionis essentiâ, hoc est: affirmatione, vel negatione; servatâque eadem quantitate, hoc est: universalitate, vel particularitate propositionis. e. g. nullus homo est hircus; ergo nullus hircus est homo. fit ejusmodi conversio tantum in negativis universalibus, & in affirmativis particularibus.

Conversio per accidens est, in qua commutatur prædicatum cum subjecto, simul commutando illorum quantitatem, id est: universalitatem, vel particularitatem. fitque vel universalem affirmativam commutando in particularitatem affirmativam; ut omnis homo est ens;

ergo aliquod ens est homo. vel universalem negativam commutando in particularem negativam; ut nullus Logicus est hircus; ergo aliquis hircus non est Logicus. nequit autem fieri conversio ex particulari affirmativa, in universalem. sic malè converteres: aliquis Papa est homo; ergo omnis homo est Papa.

Conversio per contrapositionem est, quæ commutat prædicatum cum subjecto; & insuper mutat affirmationem in negationem; propositionem infinitam in finitam, aut vicissim. e. g. omnis Logicus est homo; ergo omne non homo, est non Logicus. cape subsidium memoriæ.

fEcl simpliciter: convertitur E & A per acci: A & O per contra: sic fit conversio tota.

Ut capias ænigma, adverte: in his vocibus, per literam A. denotari propositionem universalem affirmativam; per vocalem E. universalem negativam. I. autem significat particularem affirmativam: O. particularem negativam, juxta tersillimos illos versus.

Asserit A. negat E. sed universaliter amba; Asserit I. negat O. sed particulariter ambo.

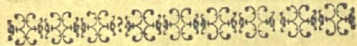
Hoc prænotato, facile capies ænigma superius propositum.

Dicitur primò: *fEcl simpliciter*; id est: in universali negativa (quæ denotatur per vocalem E.) itè in particulari affirmativa (quæ significatur per vocalè I.) fit conversio simplex.

Dici.

Dicitur secundò: *convertitur E & A per acci*; id est: propositio universalis tam negativa, quàm affirmativa (significata per E. & A.) bene convertitur per accidens.

Dicitur tertio: *A & O per contra*; id est: in universali affirmativa, & particulari negativa (per A. & O. significata) rite fit conversio per contrapositionem: quam supra explicuimus.

PARS III.

De Discursu; ad tertiam mentis operationem disponendam.

s. I.

Pramittit ea, quæ ad definitionem spectant.

Modus sciendi ut sic, est oratio ignoti per se manifestativa. seu: est oratio, quæ rem ignotam, & obscuram, per aliquid notius & clarius explicat. Tres tantum dantur modi Philosophicè sciendi: *quid res sit?* & hoc exponit definitio; *quæ sint rei partes?* & hoc docet divisio; *quanam sint rei proprietates, accidentia:*

causa, effectus, &c. & hæc per discursum innotescunt.

Definitio, est oratio, explicans *quid* sit res, seu: est oratio explicans essentiam rei. ita sentit Arist. 1. Topic. *Quidditas*, seu *essentia rei*, hic vocatur primum prædicatum, seu prima radix aliorum prædicatorum: quæ in aliquo ente deprehenduntur.

Sola definitio *essentialis*, quæ explicat rei essentiam; propriè pertinet ad Philosophiam; ea descriptio rei, quæ fit per *causas, effectus, accidentia, &c.* spectat ad Rhetoricam.

Definitio *essentialis*, alia est *physica*, quæ explicat rei essentiam physicam; per partes illius essentielles physicas, materiam, & formam physicam, quæ constituunt essentiam rei physicam.

Alia est *Metaphysica*, quæ explicat essentiam rei metaphysicam; per genus & differentiam.

Regula bona definitionis, passim assignantur sequentes.

Prima. Definitio debet explicare essentiam rei. atque ideo, negationes, chimæ, &c. propriè definiri non possunt; quia non sunt ens, & consequenter non habent propriam essentiam. describuntur ergo passim per oppositionem ad ens positivum, cujus sunt negatio, &c.

Secun-

Secunda. Omnis definitio debet constare genere & differentiâ. Genus vocatur id, per quod res definita convenit cum alijs specie diversis. Differentia est, per quam res definita, fit diversa ab alijs specie differentibus. e. g. *animal* est genus; quia in hoc convenit homo cum equo, cane, &c. *Rationale* est differentia; quia per rationale differt homo ab equo, cane, &c.

Tertia. Definitio debet esse clarior suo definito. quia est sui definiti explicatio.

Quarta. Non debet fieri per particulas disjunctivas: quia aliàs talis definitio, nec ex modo rem explicandi, differtet à divisione; neque debet fieri per particulas negativas: quia quidditas rei, non est negatio: sed positivum ens, seu *essentia*.

Quinta. Debet definitio convenire omni ac soli definito. hoc est: omnibus individuis illius speciei; & nulli alteri speciei, quàm definitæ. Ratio est: quia aliàs non haberet differentiam.

Sexta. Definitio debet converti cum suo definito. hoc est: definitio & definitum, possunt de se invicem cum veritate prædicari. e. g. *homo est animal rationale: animal rationale est homo.*

Septima. Definitum non debet esse pars sua definitionis. quia aliàs idem partialiter explicaret se ipsum; & esset se ipso clarior.

Addit ea, qua ad divisionem pertinent.

Divisio, est modus sciendi; seu oratio explicans rem, dividendo eam in suas partes; e. g. *hominis alia pars est corpus, alia pars est anima.*

Totum quod dividitur, vocatur *divisum*: partes, in quas fit divisio, vocantur *membra dividenda*.

Totum actuale componitur ex suis partibus, *Totum potentiale* non componitur actu ex suis partibus; sed eas tantum sub potestate sua subjectas habet, ut possit ad illas contrahi per predicationem. sic genus est totum potentiale, respectu suarum specierum: species respectu suorum individuorum. e. g. *homo respectu Petri, Pauli, &c.*

Totum essenziale dividi potest in suas partes essentielles; sive *physicas* (materiam & formam) sive *metaphysicas*; hoc est: in predicata essentialia, genus & differentiam, realiter indistincta, ratione nostra divisibilia.

Totum integrale dividi potest in partes integrantes, quae quantitatem magnitudinis componunt. si similes sint, ut guttae in aqua, oleo, &c. vocantur partes *homogeneae*; si sint dissimiles, ut in arbore, cortex, folia, radix, &c. dicuntur partes *heterogeneae*.

Bonae

Bonae divisioni praecipue sequentes regulae praescribuntur.

Prima. Ut membrum dividens non adequet totum divisum; aliter dicitur: ut membra dividenda singula seorsim accepta, non aequè late pateant, ac totum divisum. Ratio patet ex principio per se noto: *omne totum est majus sua parte.*

Secunda. Omnia membra dividenda simul sumpta, adequant totum divisum. quia totum nihil est aliud, quam omnes partes simul sumptae.

Tertia. Vnum membrum dividens, non debet includi in altero dividente.

Annota hic cum *Pennasiele & Comptono, &c.* à toto divisio affirmativè malam esse Consequentiam ad unum membrum dividens. sic malè argues: *hoc est animal; ergo est homo.* Negativè autem, Consequentia est bona, e. g. *non est animal; ergo non est homo.* E contrario affirmativè valet Consequentia ab uno membro dividente ad divisum, e. g. *hoc est equus; ergo est animal.*

Etiã valet affirmativè à divisio ad unum dividens seclusis alijs; ut est animal, & non est irrationale; ergo est rationale.

Ab uno dividente autem, simpliciter, non fit bene Consequentia negativa ad divisum; ut non est ignis; ergo non est elementum.

B 6

Porro

Porro à positione *divisi* totius potentialis, ad positionem unius ex membris dividendis sub disjunctione, valet argumentum; ut est *animal*; ergo *vel rationale, vel irrationale. Item*: à negatione *divisi*, ad negationem omnium partium dividendum; & à negatione harum omnium, ad negationem *divisi*; ut non est *homo*; ergo nec *Petrus, nec Paulus, &c.*

§. III.

Explanat, quid sit Argumentatio ut sic? Et quamnam sint ejus species?

Argumentatio ut sic, seu in communi, est modus sciendi, quo unum inferitur ex alio, Aliquando inferitur & innotescit aliquid ex una propositione; & hæc vocatur *Antecedens*: aliquando deducitur aliquid ex duabus propositionibus, & hæc dicuntur *præmissæ*. prima est *Major*, quia independens est; secunda *Minor*, quia dependet à prima, per particulam *sed, atque, &c.* tertia, quæ ex præmissis inferitur, dicitur *Conclusio*. *Conclusio materialiter sumpta*, est ultima propositio secundum se, sine connexionione cum præmissis, considerata; & vocatur alio nomine *Consequens, aut Illatum*. *Conclusio formaliter accepta*, est ultima propositio, considerata in quantum deducitur ex præmissis (sive una, sive duabus) & dicitur *Consequentia*

Consequentia est nexus, per quem, & vi cuius, unum deducitur ex alio. significatur autem ille nexus, & dependentia, per particulas ergo, igitur, &c. Atque ideo cum negatur *Consequentia*, non semper negatur ultima argumentationis propositio; quia hæc sæpe vera est; sed negatur plerumque connexionio inter priores, & ultimam propositionem; quia hæc connexionio sæpe nulla est. Itaque dum negatur *Consequentia*, sensus est: quod negetur ex veritate talium præmissarum, legitime sequi veritatem Conclusionis. seu negatur: ideo esse veram propositionem ultimam; quia priores veræ censentur. hoc est: negatur, quod veritas præmissarum sit ratio, ob quam vera sit ultima propositio. Hinc etiam Philosophi, non solent distinguere *Consequentiam*; sed *Consequens*; quia *Consequens* propositio potest habere plures sensus, & quandoque uno sensu habet connexionem cum præmissis; altero sensu non habet, ideoque & distinctio sic sonat: si accipiatur *Consequens* hoc sensu C. esse bonam *Illationem*, seu *Consequentiam*; si accipiatur altero sensu N. quod legitime inferatur veritas *Consequentis* ex talibus præmissis. Deinde: si *Consequens* sit verum, & *Consequentia* inconnexa; dicunt Philosophi: C. *Consequens*. N. *Consequentiam*. si *Consequentia* & connexionio sit bona, & propositio ultima secundum

se solam accepta sit falsa; ajunt : C. Consequentiam, N. Consequens. Denique si Consequentia habeat nexum vi formæ syllogisticæ, vocatur *formalis* : si vi materiæ sequatur Conclusio ex præmissis, dicitur *Consequentia materialis*.

Syllogismus integer, & perfectus, ex duabus præmissis infert Conclusionem. & ideo I. Prior. c. 1. sic definitur ab Aristotele : *Syllogismus est oratio, in qua, quibusdam positis* (id est : pro veris ab intellectu admissis) *aliud sequi necesse est, eò quòd hac sint.* hoc est : licet aliunde non pateat veritas Conclusionis; eò tamen ipsò, quòd præmissæ censeantur esse veræ, debet etiam Conclusio admitti pro vera.

Enthymema, vocatur *truncatus syllogismus*; quia in illo ex unica antecedente præmissa, deducitur, & infertur Conclusio.

Dilemma est argumentatio cornuta; constat enim duabus propositionibus disjunctivis: quarum utrâque impeditur defendens; quia utrinque aliquid contra ipsum sequitur. e. g. *vel vis evadere doctus, vel non vis. si vis; ergo diligentius studendum est. si non vis; ergo schola deserenda est.*

Inductio est, quæ ex particularibus enumeratis infert Conclusionem universalem.

Exemplum est, quo ab uno, alteròve singulari, arguimus ad aliud singulare.

Sorites est, cum ex multis propositionibus (ita coordinatis; ut prædicatum præcedentis fiat subjectum propositionis sequentis) infertur tandem aliqua propositio, in qua prædicatum ultimæ propositionis, applicatur subjecto primæ propositionis. e. g. *qui sedulo studet, fit doctus; qui est doctus, evadit ad honores, &c. ergo qui sedulo studet, evadit ad honores.*

§. IV.

Ostendit quam sit materia syllogismi?

Omnis syllogismus legitimus duplicia habet principia : *intrinseca*, quæ in omni composito sunt, *materia ex qua* : & *forma per quam* totum componitur. *Extrinseca* sunt, quæ extrinsecè syllogismum regulant, ac perficiunt. De his imposterum.

Materia syllogismi, sunt partes ut quod, ex quibus componitur syllogismus.

Materia remota syllogismi, sunt ipsi termini (prædicatum, & subjectum) ex quibus constant syllogisticæ propositiones. ex terminis, unus vocatur *medium*, seu *medius terminus*; qui vi suâ mediat inter reliquos terminos, ut ei vel jungantur; uti fit in propositionibus affirmativis: vel ab eo removeantur, prout fit in negativis.

Ille terminus, qui ponitur cum medio termino

mino in prima propositione, passim vocatur *maius extremum*; ille verò, qui cum eodem medio ponitur in Minore, seu secunda propositione, dicitur *minus extremum*. & hæc duo extrema ponuntur in Conclusionem.

Materia proxima syllogismi, sunt tres propositiones, ex quibus coalescit syllogismus. nimirum: *Major, Minor, & Conclusio*. primæ duæ ideo vocantur *præmissæ*, quia præmittuntur in ordine ad inferendam Conclusionem, tertia dicitur *Conclusio*, quia in ea concluditur id, quod intenditur probari.

Infer: in quolibet bono syllogismo, tantum tres poni diversos, & novos terminos. duos nempe, de quibus quaritur, an connectantur inter se? tertium verò, qui sit medium & ratio, extrema connectendi inter se, aut removendi à se, in Conclusionem. *Ratio est*: quia quarto termino non est locus in præmissis: nam medius terminus semel ponitur in Majori, alterâ vice in Minore; medio termino accedit unum extremum in Majori, alterum in Minori, vel ut prædicatum, vel ut subjectum illius. ergo jam habebuntur duarum propositionum duo subjecta, & duo prædicata, sine quarto. Sed nec in Consequenti est locus quarto termino; quia eadem duo extrema debent poni in Conclusionem, quæ cum medio termino fuerant posita in præmissis. nam bonus syllo-

syllogismus debet regulari illo principio: *quæcunque sunt eadem uni tertio, &c. ergo.*

s. V.

Declarat formam; id est: figuras, & modos syllogismorum.

Forma syllogismi, est apta terminorum, & propositionum, ad inferendam Conclusionem coordinatio, ac dispositio. unde requirit *figuram, & modum*.

Figura est apta dispositio majoris, & minoris extremi cum medio termino: quoad subjectionem, aut prædicationem. Est autem figura syllogismorum triplex, quia tripliciter potest medius terminus disponi cum extremis, juxta illos versus:

Prima semel subicit medium; tum prædicat ipsū.
Alterâ bis dicit: Tertiâ bis subicit.

Hoc est: *prima figura est*, quando medius terminus in una præmissa est subjectum, in altera prædicatum. *Secunda figura est*, quando medius terminus, in utraque præmissa est prædicatum. *Tertia figura est*, quando medius terminus est utriusque præmissæ subjectum.

Docuerant alij primam figuram esse, quando medius terminus in Majori est subjectum, in Minore prædicatum; juxta illud:

Prima

Prima prius subicit medium post prædicat ipsum, vel ut alij compendiosius:

Sub præ prima; sed altera præ præ; tertia sub sub. Unde alij addiderunt quartam ab Auctore Galeno, Galenicam; in qua medius terminus esset prædicatum Majoris; & subiectum Minoris propositionis. nos ad litem evitandam, syllogismum prima figura vocamus, dummodo medius terminus in una præmissa sit subiectum, in altera prædicatum; sive illa sit Major, sive Minor.

Modus syllogismi est certa coordinatio propositionum; attendendo ad universalitatem, & particularitatem: affirmationem aut negationem, certo ordine collocandam.

Prima figura modi sunt novem:

bArbArA. cElArEnt. dArIl. fErIo. bArAlIpton. cElAntEs. dAbItIs. fApEsmO. fiIsEsOmorum.

Secunda figura habet quatuor modos sequentes:

cEsArE. cAmEstrEs. fEstInO. bArOcO.

Tertia figura habet modos sex residuos:

dArAptI.

fElAptOn. dIsAmIs. dAtIsI. bOcArD. fErIlOn.

Prima modos retinet ter tres; quatuorq; secunda;

Tertia sex. Summa est; si ter sex, junxeris unum.

Horum novemdecim modorum, ut pene tres arcana: attende ad 4. vocales: A, E, I, O.

Asserit

Asserit A. negat E. sed universaliter ambo. Asserit I. negat O. sed particulariter ambo.

Quodlibet vocabulum ex antè citatis, habet tres voces significativas, quarum quælibet significat unam propositionem syllogismi, universalem, vel particularem; eamque affirmativam, vel negativam, juxta valorem litterarum supra explicatum: ut A denotet universalem affirmativam: E. universalem negativam: I. particularem affirmativam: O. particularem negativam.

In bArAlIpton ultima vocalis: in fiIsEsO-morum ultimæ duæ syllabæ, non curantur; quia carminis explendi gratiâ sunt adjunctæ.

Consistit ergo artificium illius mysterij in eo, ut juxta tres vocales, cujuslibet vocabuli, ponatur Major, Minor, Conclusio, affirmativa, vel negativa; eaque universalis, vel particularis; prout ordo vocalium in singulis vocabulis observatus requirit. sic c. g. in bArbArA, sunt tria A. consequenter; idèoque requirit ut omnes tres propositiones, nimirum: Major, Minor, & Conclusio, sint universales affirmativæ. cElArEnt exigit Majorem universalem negativam: Minorem affirmativam universalem: Conclusionem universalem negativam; idque propter vocales, irà in vocabulo cElArEnt coordinatas. idem est de ceteris.

Exam-

Exempla do hic tantum prima figura.

1. bAr: omnis Monarcha est colendus;
bA: sed omnis Rex est Monarcha;
rA: ergo omnis Rex est colendus.
2. cE: nullum animal est lapis;
lA: sed omnis homo est animal;
rEnt: ergo nullus homo est lapis.
3. dA: omnis homo est rationale;
rI: sed aliquod animal est homo;
I: ergo aliquod animal est rationale.
4. fE: nullus Logicus est faber;
rI: sed aliquis homo est Logicus;
O: ergo aliquis homo non est faber.

Ex his novemdecim modis syllogismorum illi concludunt *directè*, in quorum Conclusione *majus extremum* est prædicatum: illi concludunt *indirectè*, in quorum Conclusione *majus extremum* est subiectum, *directè* concludunt omnes modi Aristotelici præter ultimos 5. primæ figuræ modos, & ideo differunt cElAntEs, & cElArEnt: dAbItIs, & dArII: nam etfi similibus consent vocalibus; cElArEnt tamen, & dArII *directè*; cElAntEs, & dAbItIs *indirectè* concludunt.

§. VI.

Allegat regulas, quibus intellectus in syllogismis aptè formandis dirigitur.

Primum

Primum Principium, seu regula, assignatur ab Aristotele 1.º prior: c. 1. *dictum de omni, dictum de aliquo; dictum de nullo, dictum de aliquo non.* Fundatur in lumine naturali, quod impossibile sit: idem simul esse, & non esse; *quidlibet enim est vel non est. Dictum de omni, &c.* habet hunc sensum: quidquid affirmatur de aliquo subiecto universali *distributivè* sumpto: affirmatur etiam de quovis particulari, contento sub tali subiecto. *Dictum de nullo, &c.* hoc sensu accipitur: quidquid negatur de aliquo subiecto universali, & *distributivè* sumpto: negatur etiam de quovis particulari, contento sub illo universali subiecto.

Alterum principium lumine naturali notū est, & insinuat ab Aristotele 7. Topicor: tex. 6. *quacunq; sunt eadem uni tertio, sunt eadem inter se.* Declarant illud aliqui per quantitatem, utpote sensibus magis notam: quacunq; sunt æqualis longitudinis cum uno tertio, sunt etiam æqualis longitudinis inter se. S. Th: 1. p. q. 28. a. 3. ex Aristot: 3. Phys: textu 21, explicat: tunc extrema infallibiliter identificari inter se; quando *&c.* *& ratione* sunt idem cum uno tertio. è contratio: *quacunq; non sunt eadem uni tertio* (hoc est: si unum est idem cum tertio, & alterum non est idem cum eodem tertio) *non sunt eadem inter se.* præter hęc bene notanda

tanda

tanda est; quia aliàs principium negativum fallit. nam animal non est idem realiter cum lapide; risibile non est idem realiter cum lapide; & tamen non sequitur: quòd animal & risibile, in homine non sint realiter idem inter se.

Hoc principium est prius, quàm illud: *dictum de omni, &c.* quia prius est esse: quàm affirmari, aut negari. nihilominus cum Logici spectent primò *predicationem*, Metaphysici *esse; dictum de omni, &c.* est primum principium Logicis: *quacunque sunt eadem uni tertio, &c.* est primum Metaphysicis.

Ex hisce principijs velut scaturigine promanant sequentes regulæ.

Prima: ex meris particularibus nihil sequitur. hoc est: ex præmissis purè particularibus nulla legitime infertur Consequentia. *ratio est:* quia in propositionibus purè particularibus, termini accipiuntur indeterminatè, & disjunctivè; ergo medius terminus non est determinatè unus idèmq; ergo extrema præmissis, non identificantur uni eisdèmq; tertio; ergo non habetur fundamentum illud determinatè identificandi per Conclusionem inter se.

Regula secunda: medius terminus non debet intrare Conclusionem; intellige ut predicatum aut subiectum Conclusionis. quia probaretur idem

idem per idem: neque haberetur fundamentum concludendi ex ullo principio per se noto.

Regula tertia: ex meris negativis, nihil sequitur. hoc est: si utraque præmissa sit purè negativa; nulla legitime deducetur Conclusio. quia si utraque præmissa sit purè negativa, syllogismus non regulatur ullo principio infallibili. Dixi purè negativa; si enim propositiones sint infinitatæ, cessat ratio; cum in re sint affirmativæ.

Regula quarta: Conclusio sequitur partem debiliorem. si ergo alterutra præmissarum sit incerta, & tantùm probabilis; Conclusio similiter erit incerta, & probabilis. *ratio est:* quia eodem modo (& non magis) extrema connectuntur inter se; quo modo connectuntur cum uno tertio; ergo.

Regula quinta: quando una ex præmissis est negativa, etiam Conclusio est negativa. *ratio est:* quia extrema eo casu separantur à se in præmissis. unum enim connectitur cum medio termino in præmissa affirmativa; alterum ab eodem medio termino removetur in præmissa negativa; ergo etiam debent separari in Conclusionem; ergo Conclusio debet esse negativa.

Regula sexta: ex vero nunquam sequitur falsum. siquidem ut ait Aristoteles: vero non potest connecti nisi verum. *Regula*

Regula septima: ex falso per se, non potest sequi verum, quia falsum non potest esse causa veri; aliàs effectus esset perfectior suâ causâ; cùm tamen nemo det, quod non habet. Potest tamen ex falso verum sequi per accidens; quia quod sequitur ex falso, licet non sit verum propter ipsum falsum, aliunde tamen poterit esse verum.

§. VII.

Tradit modum reducendi syllogismos imperfectos per viam ostensionis.

Imperfecti syllogismi ex Aristotele dicuntur: quibus oportet aliquid addere, vel aliquid in illis immutare; ut clarè ac perspicuè appareat, quòd legitimè concludant. & tales sunt omnes modi suprâ assignati, præter: BARBARA, CELARENT, DARII, & FERIO; ad cõque ad hos reducendi sunt ceteri, vel per viam ostensionis: vel per impossibile.

NB. primò. tunc dicitur syllogismus imperfectus, reduci ad perfectum, viâ ostensionis; quando negata priùs Consequentiâ, ostenditur esse clara post reductionem; quæ ipsa ante reductionem videbatur obscura.

NB. secundò. imperfecti, debent reduci ad eos primæ figuræ perfectos, qui incipiunt ab eadem consonante. sic illi imperfecti, qui incipiunt à B. reducendi sunt ad BARBARA. qui incipi-

incipiunt à C. reducendi sunt ad CELARENT. qui incipiunt à D. ad DARII. qui denique incipiunt ab F. reducendi sunt ad FERIO.

NB. tertio. ex singulis vocabulis suprâ citatis: BARBARA, &c. qualibet syllaba significat unam syllogismi reducendi propositionem. si autem in aliqua syllaba, post vocalem sequatur S. tunc debet illa propositio *converti simpliciter*; hoc est: præcisè prædicatum poni in locum subiecti novæ propositionis. si verò immediatè sequitur P. tunc illa propositio debet *converti per accidens*; hoc est: debet non tantùm commutari prædicatum cum subiecto, sed insuper *quantitas* propositionis debet mutari, ex universalis in particularem, ex particulari in universalem. Deniq; in quocunque modo reperitur litera M. in eo syllogismo reducendo, debet *Major mutari in Minorem*; ut propositio, quæ fuit in antiquo syllogismo *Minor*, sit in novo syllogismo *Major*; servatis tamen quæ de S. seu *conversione simplici*; & P. id est: *conversione per accidens*, jamjam dixi.

- e. g. BA omne animal est vivens;
- RA sed omnis homo est animal;
- LI P. ergo aliquod vivens est homo.

Sic reducetur ad

- BA omne animal est vivens;
- BA sed omnis homo est animal;
- RA. ergo omnis homo est vivens.

Ubi vides: propter P. in tertia syllaba, fieri conversionem *per accidens*; quia prædicatum ponitur in locum subjecti, tertiæ propositionis; atque ex particulari, fit universalis.

eE nullum animal est lapis;
 IAn sed omnis hircus est animal;
 tES ergo nullus lapis est hircus,

ad

eE nullum animal est lapis;
 IA sed omnis hircus est animal;
 tEnt. ergo nullus hircus est lapis.

Ubi iterum vides, propter S. in tertia syllaba, fieri conversionem *simplicem*; quia tantummodo ponitur prædicatum in locum subjecti: & mox evadit Conclusio perfecta in eElArEnt.

§. VIII.

Adfert modum, per impossibile reducens, novum ac facilem.

Reductio per impossibile est: quando neganti Consequentiam in bona forma, cogitur admittere duo contradictoria simul esse vera. Cum autem impossibile sit duo contradictoria esse simul vera, ideo sic dicitur reduci ad sanam mentem *per impossibile*. Omitto hic modum reducendi veterem, quia plus habet obscuritatis, quam utilitatis; novum, eumque clariorem suggero.

NB,

NB. qui negat Consequentiam, virtualiter affirmat illius contradictoriam: quia inter contradictoria non datur medium. ergo unam contradictoriam negans ut falsam, concedere tenetur alteram contradictoriam ut veram. illa igitur concessa contradictoria, mox scribatur in charta, aut memoria; & servetur hæc regula: *medius terminus* adjungatur subjecto negatæ Conclusionis; sicuti fuit adjunctus in præmissa; id est: affirmando, si positus fuit cum illo subjecto, in præmissa affirmativa; vel negando, si fuit positus cum eodem subjecto, in præmissa negativa. *Copula* verò, cum prædicato negatæ Conclusionis, relinquatur sicut prius fuerat. & confecisti negotium; quia ad concedenda contradictoria, simul esse vera, pertinacem adegisti.

Demonstro in praxi, si negaverit aliquis Conclusionem syllogismi hujus e. g. in bArAllipton: omne corpus est substantia; sed omnis lapis est corpus; ergo aliqua substantia est lapis. propositio hujus negatæ (aliqua substantia est lapis) contradictoria est: nulla substantia est lapis. hæc contradictoria scribatur in charta, aut memoria. dein videbis subjectum negatæ Conclusionis fuisse ly substantia; adjuuge illi medium terminus propositi syllogismi, per affirmationem, per qualem adjunctus fuerat in Majori, & dic: aliqua substantia, qua est corpus, est lapis.

C 2

Hæc

Hæc propositio est complexa : quia complectitur duas partes ; & prima affirmat, quòd aliqua substantia sit corpus : altera affirmat, quòd corpus sit lapis. utramque hanc partem complexæ propositionis, defendens debet concedere esse veram. primam enim partem, quòd aliqua substantia sit corpus, concessit, dum concessit in Maj : (quòd omne corpus sit substantia) alteram partem (quòd aliquod corpus sit lapis) concessit, concedendo Minorem : omnis lapis est corpus (loquor scienti quid sit conversio) ergo tenebitur concedere hanc complexam propositionem : aliqua substantia, quæ est corpus, est lapis. Atqui antè negatâ Conclusionem, cogebatur concedere illius contradictoriam : nulla substantia est lapis ; ergo coactus est, hæc praxi, ad concedenda duo contradictoria simul esse vera ; ergo reductus est per impossibile. Quòd si aliquis negaret hæc esse contradictoria : nulla substantia est lapis, aliqua substantia (quæ est corpus) est lapis ; concedet saltèm contrarias simul esse veras ; contrariæ continent contradictorias ; ergo adhuc coactus est ad concedendas contradictorias simul esse veras ; ergo reductus est per impossibile.

Docet, quomodo inveniendus sit medius Terminus ?

Medius Terminus vocatur illud medium, quod argumentans assumit ad propositionem aliquam probandam. seu, est ratio, ad Conclusionem aliquam, alteri persuadendam.

Observa primò. medium intenti probandi optimum, eruitur ex fontibus argumentorum, in Rhetorica tradi solitis. quales præcipuè sunt loci intrinseci à definitione ; à notatione nominis ; à partibus simul sumptis arguendo ad totum : à toto ad partes ; à causis ad effecta, aut ab effectis ad suas causas ; ex contrariorum, correlativorumque uno, concludendo aliquid de altero ; ex privatione de eo ente, cujus est privatio ; ex veritate unius contradictorij, inferendo falsitatem alterius ; ex negatione ejus quod minus est, inferendo negationem ejus quod minus est in eodem genere : itèm ex affirmatione majoris, deducendo affirmationem minoris in eodem ordine ; nonnunquam à simili, aut pari, procedendo ad alterum, &c.

Observa secundo. si probare intendas, quòd subjectum, & prædicatum, sint idem inter se, investiga, ut inveniatis aliquid, utrique commune ; seu in quo prædicatum & subjectum conveniant ; & illud erit medius terminus. ut

autem aliquid utrique conveniens deprehendas, suppone propositionem probandam, esse veram, seu prædicatum convenire subiecto; deduc ex hoc supposito plures sequelas. dein defini, & divide illud prædicatum, aut subiectum, eamque definitionem, & divisionem penitus scrutare; rursumque ex definitione, aut divisione, infer sequelas; donec tandem deprehendas aliquid, in quo primum prædicatum, & subiectum probandæ propositionis conveniat; & sic habebis medium, seu rationem, intentum probandi. *¶* etiam suppone contradictoriam probandæ propositionis esse veram; tum deduc illationes, quam potes, plurimas; semper unam inferendo ex altera priore, donec pervenias ad aliquid, quod esset contra rationem, aut aliquod Axioma, si illud prædicatum cum subiecto non connecteretur.

Observa tertio. ut deprehendas aliquid, quod subiecto, & prædicato non conveniat; suppone eam propositionem, quæ connexionem illorum enunciat, esse veram. dein tandem ex illa deduc Consequencias, donec pervenias ad aliquid, quod vel ex ratione, vel ab autoritate falsum ostendi potest. & sic invenisti *medium terminum* probandi, prædicatum non convenire subiecto. in exemplo; velles probare, quod *Logicus non sit hircus.* suppone hanc propositionem; *Logicus est hircus,* esse veram,

veram. tum deduc ita sequelas; si *Logicus esset hircus,* esset *brutum;* si esset brutum, esset *animal irrationale;* si esset animal irrationale, non esset rationale; si *Logicus non esset rationalis,* non posset discurrere. Atqui experientia teste videm⁹, quod *Logici argumentando discurrant.* assume ergo hoc ultimum pro medio termino, & sic argue: *si Logicus esset hircus,* non posset discurrere; atqui experientia docet, quod *Logici argumentando discurrant;* ergo, ad primam sequelam probandam ascende per illas præcedentes gradatim, hoc modo: si *Logicus esset hircus,* non esset rationalis; ergo non posset argumentando discurrere. *Antecedens* iterum probabis, ex immediatè præcedenti illatione: si *Logicus esset hircus,* esset animal irrationale; ergo non esset animal rationale, &c.

§. X.

Detegit syllogismi sophisticæ fallacias.

Sophista, est apparens, fucatusque sapiens. *Sophisma,* seu captiosus, & *sophisticus syllogismus,* est oratio, quæ propter similitudinem, quam habet cum syllogismo, syllogismus videtur, cum tamen non sit; ut docet Aristoteles 1. *Elenchor. c. x.* adeoque re ipsâ nihil concludit, vel *defectu materia;* si non sit connexio prædicati cum subiecto in singulis

propositionibus, qualis asseritur; vel defectu forma syllogisticæ: quod nulla sit connexio Consequentis cum præmissis; vel defectu utriusque.

Fallacia aliæ sunt dictionis: aliæ *extra dictionem*. Unde sophisma aliud censetur *verbale*; quod falsum in se, apparet esse verum ex dictione, seu vocibus. Aliud *reale*; quod apparentiam veri habet ex rebus; dum videlicet res ipsæ propter similitudinem, videntur esse unum, cum sint multæ.

In voce seu dictione, ut plurimum oritur fallacia *primò ex equivocatione*; eò quod terminus aliquis, id est: prædicatum aut subjectum, plures habeat significationes: atque in una propositione aliud significet, quam in altera. tollitur hæc fallacia, distinguendo significationem terminorum.

Secundò ex amphibologia; quando scilicet toti⁹ propositionis ambiguitas fallit: eò quod duplicem habeat sensum; & ab uno arguens procedat ad alterum, ac si idem esset. provenit ea ambiguitas, ac variatio sensûs, ex mutato nominum *casu*, &c. evitatur verò, si aptè distinguatur singularum propositionum sensus, ac interpretatio.

Tertiò ex compositione, & divisione; si videlicet a sensu composito ad divisum: vel à diviso ad compositum arguatur, sæpe enim prædi-

prædicatum aliquod convenit rebus divisim significatis, quod ipsis non convenit, si conjunctim, ac compositè sumantur; & vice versa. dissolvitur hæc fallacia distinguendo *sensum compositum, & divisum*. Huc etiam revocatur ea deceptio, quæ committitur, dum ex eo, quod detur potentia ad duo opposita disjunctivè, inferitur dari potentiam ad illa duo simul, conjunctimq; ponenda. detegitur, observando aliud esse *potentiam simultatis*: aliud *simulatem potentie*. *simultas potentie* est, quæ datur ex parte potentie ad plura, quamvis illa non possint simul esse. sic in me est potentia loquendi, & tacendi: standi, & sedendi, &c. *potentia simultatis est*, quando etiam ipsa plura, ex parte sua, simul esse possunt. sic in me est potentia simultatis ad loquendū, ambulandum, cogitandum; &c. quia hi actus possunt esse simul.

Quarò ex figura dictionis, quæ vocum similitudine deludit, dum Sophista ab uno genere, simili voce significato, procedit ad aliud genus, seu prædicamentum. huc etiam pertinet ea fallacia, quæ arguens ab uno *statu*, ac *suppositione*, arguit ad aliam; idem est de *ampliatione, restrictione*, aut quacunque alia terminorum proprietate; in syllogismo variata. redarguitur Sophista, distinguendo varias ejusdem termini acceptiones.

Captio, quæ desumitur ex rebus, seu *extra dictionem*: prima vocatur *accidentis*; dum aliquid tribuitur rei *ratione sui*: quod illi convenit *ratione accidentis*; vel etiam, cum affirmatur causa *per accidens*, pro causa *per se*. evitatur plerumque hâc distinctione: per accidens C. per se N. vel etiam: specificativè, ac materialiter C. reduplicativè & formaliter N.

Secunda est simpliciter, & *secundùm quid*; tùmque evenit, quando à re *simpliciter* accepta, arguitur ad rem acceptam *secundùm quid*; aut vicissim. distinguendo has rei acceptiones, dissipatur captio.

Tertia vocatur ignoratio elenchi; quando scilicet Sophista ignarum respondentem cogit admittere duas propositiones, quæ contradictoriæ videntur, sed non sunt. passim respondetur: secundùm diversa, aut diverso respectu C. eodem respectu, & secundùm idem N.

Quarta dicitur petitio principij; quando nimirum Sophista idem per idem, vocibus duntaxat synonymis, & ad apparentiam aliud significantibus, probat. petit fallacia, ex synonymorum notitia.

Quinta est fallacia Consequentis; quando ex prædicato universaliori, ac superiore, arguitur ad inferius.

Sexta est non causa ut causa; fitque dum aliquid pro causa assignatur, quod revera non est causa.

Septi-

Septima est interrogationis; dum videlicet plures interrogaciones conjunguntur, & per modum unius proponuntur; veluti si interrogaris: an D. Paulus, an Judas Iscariotes sit damnatus? si neges; Sophista inferet: *ergo Judas non est damnatus*. si affirmes; arguet: *ergo S. Paulus est damnatus*. proinde ut neutra illatione capiaris, oportet, antequam respondeas, unam interrogacionem ab altera separare.

APPENDIX

Continet exempla fallaciarum, quibus Neo-Philosophi frequentius capiuntur.

Primum. quidquid non desijsti facere, adhuc facis; sed furari non desijsti; ergo adhuc furaris. Resp: quidquid non desij facere, & prius feci C. si nunquam feci N. Maj: *ly desijsti*, in una præmissa significat cessationem, & finem rei cœptæ: in altera verò significat carentiam actionis simpliciter; ergo sunt quatuor termini: ac proinde malè concluditur; quia nunquam rectè ostenditur, extrema connecti inter se in Conclusionem: nisi ostendatur illa connecti cum uno tertio in præmissis; juxta illud

ra illud : *quacunq; sunt eadem uni tertio, &c.*

Secundum. quidquid volat, habet alas; sed lapis ejectus volat; ergo lapis ejectus habet alas. Resp: D. Maj: quidquid volat propriè, per motum ab intrinseco C. quidquid volat metaphoricè N. Maj: D. similiter Min.

Tertium. Episcopi sunt Sacerdotes; sed isti equi sunt Episcopi; ergo isti equi sunt Sacerdotes. *amphibologia* est ex mutato casu; in una enim præmissa sermo est de officio Episcopi: in altera de rebus ab Episcopo-possessis.

Quartum. hæc capra est mater; sed hæc capra est tua; ergo hæc capra est tua mater. variatur sensus; medius terminus ingreditur Conclusionem ut subjectum; & *ly tua* semel appellat matrem; in Minore autem appellaverat rem à te possessam. unde ex multiplici ratione neganda est Consequentia.

Quintum. duo & tria, sunt numerus par & impar; sed quinque sunt duo & tria; ergo quinque sunt numerus par & impar. Resp: Dist: Maj. duo, & tria divisim accepta C. conjunctim, & compositè accepta N. Maj: D. similiter Minorem, & N. C.

Sextum. Petrus simul habet potentiam standi, & ambulandi; sed stare, & ambulare simul, est impossibile; ergo Petrus habet potentiam ad impossibile. Resp: Dist: Maj: simul-

simultate potentia C. potentia simultatis N. vel in sensu disjunctivo, ac diviso C. in sensu composito N.

Septimum. omnis contradictionis pars altera est vera; sed falsum est pars altera contradictionis; ergo falsum est verum. Distingue rursus sensum divisum à composito. in omni contradictione una pars divisim est vera, altera divisim falsa; non autem amba simul sunt vera.

Octavum. quidquid non amisisti, habes; sed cornua (aut Regnum Hispania, &c.) non amisisti; ergo cornua habes. Resp: quidquid non amisisti, & habui, illud habeo T. Maj. quidquid non amisisti, nec unquam habui, illud habeo Nego Maj. similiter Distin. Minor. & N. C. *ly quidquid*, in Majori accipitur sensu accommo: Consequens autem inferitur ex *suppositione absoluta*.

Nonum. quidquid emisisti, comedisti; sed carnes crudas (vivum leporem, pullum cum plumis, &c.) emisisti; ergo carnes crudas comedisti. Resp: Distin. Maj. quidquid emisti, & fuit comestibile, illud comedi T. Maj. quidquid emisti absolute, etiam non comestibile, illud comedi N. Maj. iterum fallacia est: quòd à sensu accommo, Consequentia

procedat ad *sensum absolutum*; ad eoque mutetur *suppositio*, & *status*.

Decimum. quod heri fuisti, id es hodie; sed heri fuisti ebrius, Rhetor, &c. ergo hodie es ebrius, Rhetor, &c. *idem* quod ego sum, tu non es; sed ego sum homo; ergo tu non es homo. Resp: N. Consequentias. utrobique *quod*, prius significat *substantiam*: ac dein *modum*, & *accidentia*; ad eoque mutatur *prædicamentum*.

Vndecimum. qui te dicit esse animal, verum dicit; sed qui te dicit esse hircum, bovem, &c. dicit te esse animal, ergo verum dicit. R. D. Maj. qui me dicit esse *animal rationale*, verum dicit. C. *animal quaecunque*, etiam *irrationale* N. Maj. *ly animal* prius accipitur *ampliativè*: ac dein *restrictè* ad speciem hircinam, &c. id eoque mutatur *proprietas terminorum*.

Duodecimum. Homo est species; sed Petrus est homo; ergo Petrus est species. Resp: N. Con. ex *suppositione simplici*, proceditur ad *personalem*; ad eoque mutatur *suppositio*. *ly homo* enim in Majori accipitur *abstractè*: in Minori *contractè* ad individuum.

Denique triplex præcipue modus respondendi ad sophismata assignatur. *primus*: ut negetur Consequentia; & dein ostendatur fallacia. *secundus*: ut (si fieri possit) distinguatur propo-

positio, in qua latet fallacia. *tertius*: ut ars arte eludatur; & sophismati sophisma con- simile reponatur.

*Axiomata Philosophica
ordine alphabetico digesta.*

Abstrahentium non est mendacium Aristot. 2. *Phys.* 1. 18. explicant S. Th: P. Suarez, &c. quòd intellectus abstrahendo per apprehensionem unum ab alio, & illud seorsim considerando, nullam falsitatem committat. Et hæc vocatur præcisio *abstractiva*. Veritas autem, & falsitas, non est *in apprehensione*, sed *in iudicio*.

Actiones sunt suppositorum Aristot. 1. *Met.* 1. 1. estque sententia D. Th: 1. p. q. 39. a. 5. & alibi: quòd agens, ut possit operari, prærequirit *subsistentiam sui*. nam ut ait P. Suarez *Disp.* 17. *Metaph.* 5. 2. prius est, ut natura, seu substantia in suo esse sit completa, ac plenè constituta: antequam operetur; *subsistentia* verò, est ultimum substantiæ complementum. sunt igitur actiones *suppositorum denominativè*, non *effectivè*; quia substantia non est id, quòd physice per actionem influit in effectum.

Actus est, qui separatur, & distinguit Aristot. 7. *Metaph.* 1. 49. sensus (ut explicat P. Penafiel) est: quòd distinctio specifica totius compositi,

positi, desumatur à forma; velut radice formali, propter quam unum compositum specie differt ab altero. P. Pererius universim hic per actum intelligit formam substantialem, etiam *per se subsistentem*. P. Fonseca intelligit actum *metaphysicum*, seu differentiam rei. addit P. Suarez D. 13. *Metaph.* S. II. etiam verum esse de *actu entitativo*, seu *existentia*, per quam res numericam ab alijs distinctionem sortitur.

Actus prior est potentia Arist. 9. Metaph. 1. 19. juxta P. Suarez sensus est: quod actus sit potior, & perfectior suâ potentia, quæ ipsi contra ponitur. Id verum esse ait P. Pennafiel, tum de *actu logico*: qui est perfectior, quàm *passiva rei possibilitas*; tum de *actu physico substantiali*: quia forma est perfectior quàm materia prima; tum denique respectu omnis potentia *imperfecta*, ac *perfectibilis*, in quantum hæc per actum perficitur. Unde S. Th. secundum hoc dicit intellectionem esse perfectiorem, quàm sit intellectus; licet intellectus, quoad diurnitatem, rationem causæ, &c. sit perfectior.

Actus & potentia, sunt in eodem genere Arist. 12. Metaph. 1. 26. P. Suarez. D. 14. Metaph. S. 2. id ait esse verum, quando potentia per se ordinatur ad actum, ut cum illo *unum per se* constituat; uti materia, & forma. Scotus

in 2. *Dist. 16. q. 1.* intelligit de *potentia obiectiva*, & *actu entitativo*, eò quod res possibilis, & eadem res existens, pertineant ad idem *genus*, seu *pradicamentum*. Multi RR. universaliter id non admittunt de potentia receptiva, & actu recepto; quia *substantia* recipit *accidens*; *mobile actionem*, &c. & tamen! Nec de *potentia activa*, & de *effectu*; quia potentia augmentativa est *qualitas*, & tamen agit *quantitatem*, & *substantiam*; impulsus producit *ubi*, &c. P. Pennafiel (quam docet esse mentem S. Th.) explicat hoc sensu: ut genus sumatur latè, pro generalibus rationibus *substantia*, & *accidentis*; itaque potentia, *per se* ordinata ad actum substantialem, est *substantia*: ad accidentalem, est *accidens*.

Agens in quantum idem, semper est aptum facere idem Arist. 2. de Gen. 1. 36. P. Pennafiel præcipue ait intelligi de agentibus *naturalibus*, ac *necessarijs*; quæ dum manent in ipsdem circumstantijs, v. g. *approximationis*, *dispositionum*, &c. semper producant similem effectum in subjecto. in potentijs *liberis* fallit saltèm *quoad exercitium*; quia voluntas libera potest amorem (manente eadem objecti bonitate) omittere.

A privatione ad habitum non datur regressus Aristot. in postpradicam; c. de oppositis. P. Suarez, Couimbr. Rubius, &c. intelligunt de quacunque

cunque forma corrupta : quam a jure natura-
liter non posse eandem numero reproduci ; li-
cèt supernaturaliter possit. P. Pennafiel ac-
cipit de privatione , quæ privat actu simul , &
potentiâ : non autem de illa , quæ privat solo
actu. sic à privatione *potentia visiva* , non da-
tur naturaliter regressus ad *visum habitum* ;
itèm à morte , ad *vitam habitam* , &c.

Bonum est communicativum sui S. Th. 3. p.
q. 1. a. 1. ex S. Dionys. alij explicant , quòd o-
mne bonum possit se communicare : alij , quòd
inclinetur ad se communicandum , nativâ quâ-
dam bonitatis propensione.

*Bonum ex integra causa : malum ex quolibet
defectu* S. Th. 1. 2. q. 18. a. 6. ex D. Dionys.
l. 3. de Div. nom. locum habet potissimùm in
moralibus ; ubi licèt objectum sit bonum , &
actus tamen ex una vitiosa circumstantia , mor-
raliter sit malus , ac illaudabilis. P. Pennafiel
itã explicat : ut alicui rei denominatio perfecti
ac boni simpliciter conveniat , debent omnia ejus
rei constitutiva esse bona ac perfecta. hinc ho-
mo nõ potest dici *spiritualis* , *incorruptibilis* , &c.

Causa est nobilior , & perfectior suo effectû
Arist. 9. Metaph. & 2. de An. intelligitur pas-
sim , secundùm quod effectus dependet à cau-
sa. quia effectus in sui entitate dependet à sua
causa ; & non vicissim. dependentiã autem
dicit indigentiam , indigentia imperfectio-
nem , &c.

Causa

Causa , & causatum , sunt simul Arist. 2. Phys.
p. 17. sermo est de causa actu causante , quam
oportet suo effectui coëxistere simul tempore ;
ut exponunt P. Suarez , Conimbr. Tolet. &c.

Causa causa , est causa causati. est Axioma re-
ceptum ab alijs hoc sensu : ut qui in physicis
dat potentiam operandi , saltèm remotè , dica-
tur coinfluere in effectus ab illa productos. ab
alijs isto sensu : ut qui in moralibus efficaciter
intendit causam , condescat etiam intendere
effectum ; qui ex posita ejusmodi causa , ordi-
nariè consequitur.

Conclusio sequitur partem debiliorem. P. Fon-
seca , Rubius , & alij passim explicant : quòd
Conclusio non sit certior , aut evidentior , quàm
præmissæ ; adeoque si una præmissa sit con-
tingens , aut ordinis naturalis ; etiam Conclusio
sit talis.

Contrariorum eadem est disciplina Arist. 1.
Top. c. 8. Fonseca , & Lovaniens. legunt : *con-
trariorum est eadem scientia* ; ut sensus sit :
quòd ad eandem facultatem spectet , ut dum
de aliquo objecto tractat , etiam ejus contrari-
um expendatur ; quia *contraria juxta se posita
magis elucescunt.* sic *Logica* agit de vero , &
falso. unde aliqui addunt : *contrariorum ea-
dem est ratio* : intelliguntque definitionem ;
ut qui definit unum contrarium , simul cogno-
scat aliquomodo alterum.

Con-

*Contraria non possunt esse simul in eodem sub-
jecto Aristot. 5. Phys. Interprete P. Pennasiele,*
verum est de contrarijs in statu perfecto, &
completo: non de contrarijs in statu imperfe-
cto, & refracto.

*DEVS, & natura, nihil agunt frustra Aristot.
1. de Caelo t. 32. P. Esparza* exponit: quod
DEUS Sapientissimus, rerum naturas coordi-
nans, non producat medium, quod ad finem
sibi primario præfixum nequeat pertingere.

*Essentia rerum consistunt in indivisibili; seu
essentia rerum, ac substantia, sunt sicut nume-
ri Aristot: 8. Metaph: t. 10. S. Thom. quodlib.
1. q. 6.* explicatur ab ipsismet: nullum præ-
dicatum essentiale posse demi, vel adjici, quin
mutetur essentia, ac species rei; sicut si vel
unitas addatur, vel dematur numero 6,
& ternario, sit alius numerus. Addunt ta-
men Murcia, Rubius, & alij: posse aliquam
essentiam, aut substantiam, esse divisibilem
in partes integrales, & physicas.

Ex nihilo nihil fit Arist. 1. Phys. t. 34. intel-
lige (ait P. Pennasiel) ab agente creato, & per
actionem naturalem; omne enim agens crea-
tum præsupponit subjectum, in quod agat;
solusque DEUS creare potest, saltèm princi-
paliter, ut admittunt omnes.

*Finis est melior ijs, qua sunt ad finem Arist.
2. Phys. & finis est optimum 1. Phys. t. 74. quod
ipsum*

ipsum S. Th: sæpe repetit. P. Pennasiel ex-
ponit: id est, finis ex natura sua est melior,
quàm ea, quæ per se, & ex natura sua ordi-
nâtur ad finem: non autem ijs, quæ ex inten-
tione liberi agentis destinantur.

*Forma dat esse rei Aristot: 2. de An: t. 2.
P. Suarez, Pererius, Toletus, &c.* admittunt
denominativè; quia forma materiam deter-
minat ad certum esse, & in certa specie phy-
sica constituit.

*Frustrâ est potentia, qua non reducitur in a-
ctû Aristot: 1. de Caelo t. 32. P. Esparza, Pen-
nasiel, &c.* sic interpretantur: illa potentia
frustratur suo fine, quæ nunquam reducitur in
actum, ad quem primario, ac principaliter ordi-
natur.

*Frustrâ fit per plura, quod fieri potest per
pauciora; est communiter receptum hoc sen-
su: frustrâ ac superfluè plura media ordinan-
tur ad aliquem finem; si is aquè faciliè, &c.
obtrineri potest per pauciora.*

*Generatio unius, est corruptio alterius Arist.
3. Phys. t. 73. & 1. de Gen. t. 16. P. Murcia
de Gen. D. 1. q. 3.* intelligit generationem u-
nius, causaliter esse alterius corruptionem; si
forma genita, in eodem subjecto, cum priore
nequeat componi. Alij dicunt unam, eandemq;
actionem, quæ per se, & directè ordina-
tur ad formam novam generandam: per acci-
dens,

dens, & indirectè ordinari ad veterem expellendam. Alij ajunt verum esse concomitantem: non formaliter.

Infiniti ad finitum nulla est proportio Arist. 1. de Cælo t. 52. & 64. Conimb. Vallius, Pennafiel, &c. intelligunt de proportionem geometrica, seu commensurationis: non autem de proportionem habitudinis ad unionem, ordinis, & connexionis; quia V E R B U M Infinitum, unitur naturæ humanæ finitæ; & effectus creatus finitus, dependet à Causa Prima Infinita, &c.

Intellectus intelligendo fit omnia Arist. 3. de An. t. 37. Conimb. explicant: non realiter, sed intentionaliter; quia potest vel objecta ipsa, vel species eorum vicarias, tanquam formas intelligibiles in se recipere. sicut ergo materia, dum physicè recipit formam lapidis, physicè fit lapis: ita intellectus, dum e. g. formam intelligibilem, seu speciem lapidis in se recipit, fit intentionaliter lapis, &c.

Locus est æqualis locato 4. Phys: P. Pennafiel ait verum esse de loco proprio; non de communi.

Magis & minus, non variant speciem Arist. 2. Topic: Rubius, & alij passim accipiunt magis & minus, secundum partes integrales, vel quoad gradus intensiōis: non autem quoad partes rei essentielles.

Modum

Modus operandi sequitur modum essendi S. Th: passim; P. Suarez, Valent: & alij explicant: quod modus operandi cujusque rei, ita proportionetur modo essendi in perfectione, ut nullius rei modus operandi connaturalis, possit esse perfectior, quàm sit ipsiusmet rei modus essendi. v. g. quod in substantia sua materiale est, non potest immaterialiter operari.

Movens debet esse simul cum moto Aristot. 7. Phys: t. 10. hoc est, ut communiter exponunt Aristotelici: agens debet passio esse præfens, vel per se ipsum, vel per virtutem suam. S. Th: ait: quod agens, ut agat, debeat virtute suâ passum contingere.

Natura non deficit in necessarijs Arist: 3. de Anima t. 45. ubi P. Pennafiel ait hoc fundari in eo, quod natura sit perfecta in suis operationibus; opus etenim naturæ, est opus intelligentiæ, id est: sapientiæ ordinantis; adeoque dum dat alicui rei esse, dat ipsi etiam connaturaliter necessaria ad esse, & ad operari; siquidem cujusque rei natura, ordinatur ad operationem.

Nullum violentum est perpetuum Arist. 1. de Cælo. P. Pennafiel ait verum esse de violento simpliciter: non autem de violento secundum quid.

Nobiliora, seu perfectiora paucioribus indigent Arist: 1. de Cælo. passim explicatur, ceteris paribus.

Potens

Potentia qua potest majus, potest etiam minus: recipitur à P. Suarez & alijs; manendo intrâ idem genus, eundemque ordinem; itém: si in illo minore non involvatur imperfectio tali potentia repugnans. sic Angelus, qui potest intelligere absque phantasmate, nequit intelligere per illud.

Propter quod unumquodque tale, & illud magis; est D. Thoma ex Aristotele læpius repetitum, non est universaliter verum; quia alia cùm helluo sit ebrius propter vinum, vinum esset magis ebrium. Communis explicatio hoc sensu ait esse verum: quando utrumque extremum inter se comparatum, est in eodem ordine; & quando utrumque habet in se formam, quæ est ratio *denominationis*: tunc illa denominatio à potiori, & magis convenit illi, à quo alterum eam formam participat. sic in *ordine physico*: quia stellæ ceteræ à Sole participant formam *lucis*, propter quam denominantur *lucida*; à potiori, & magis, Sol est *lucidus*. sic in *ordine morali*, quia Locutenens propter autoritatem à Cæsare participatam dicitur *honorandus*; à potiori, & magis Cæsar est *honorandus*.

Quæcunque sunt eadem uni tertio, sunt etiam inter se Arist. 6. Topic. c. 1. S. Th. 1. p. 2. a. 3. & alibi explicat de ijs: quæ sunt eadem & re, & ratione, uni tertio.

Quid

Quidquid recipitur, per modum recipientis recipitur. est S. Thomæ, frequentissime repetitum; passimque admittitur hoc sensu: quòd forma in tantum recipiatur, in quantum subiectum est capax, ac proportionatum.

Quod rarum, charum est Arist. 3. Top. c. 2. intelligitur à plerisque cum limitatione: si rarum illud, insuper habeat rationem *convenientis boni*.

Sicut se habet simpliciter ad simpliciter: ita se habet magis ad magis. hoc Axiomate frequenter utitur S. Th: passimque ab alijs admittitur hoc potissimum sensu: quando inter se comparantur duo, quorum unum velut radix exigit, secumque trahit alterum; tunc decrescente, vel accrescente eo, quod radix est: crescit etiam, vel decrescit alterum, quod exigitur. unde communiter verum id est de formis, quæ admittunt *magis, & minus*. sic, quia gratia simpliciter, est radix gloriæ simpliciter; rectè inferetur ex majori gratia, major gloria, &c. Valet hoc Axioma infallibiliter, si utriusque talis formæ subiectum, sit æqualiter capax; & cætera, quæ concurrunt, sint paria.

Triasunt omnia Arist. 1. de Cælo 7. 1. Co-nimbricenses ajunt numerum ternarium ideo vocari perfectum, quia in eo recipitur ratio *principij, medij, & finis*.

D

Verum

Verum vero non opponitur; seu *verum vero non est contrarium*. est communiter receptum ex S. Thoma, qui hanc assignat rationem: quia nimirum cognitio veritatis, est quædam participatio, & irradiatio Veritatis primæ, quæ Una est, & Incommutabilis.

Cui Honor, & Gloria ex
omni Veritate.

CATALOGUS Doctorem Societatis Jesu

Quorum
Nomina sequentibus tomulis
referentur.

Adamus Tanuer Germanus Tirolensis, Patriâ Oenipontanus, vivere cœpit 1572. in prælegenda Theologia Scholastica, ac Morali, viginti duos, Viennæ & Monachij: in hoc sæculo exegit annos vivendo sexaginta. FERDINANDI II. jussu Pragensi Academiæ præfuit Cancellarius. Demum expiravit 25. Maij anno 1632.

Ægidius de Coninck Belga, Bellioii in Flandria natus 16. Decembris 1571. Magni Lessij Discipulus; cujus etiam Theologiæ Scholasticæ Cathedram totos duodeviginti annos cum insigni laude moderatus est Lovanij; ubi Sociorum subinde Studijs aîos 10. præfuit. obiit Lovanij 31. Maij 1633.

Andreas Semery Gallus, Patriâ Remus, natus anno 1631. Philosophiam triennio Firmi in Piceno, & sexennio in Collegio Romano explicuit.

Antonius Bernardus de Quiros Hispanus, Patriâ Fordelagunensis, natus 1623. Philosophiam & Theologiam in Societate professus est annis undeviginti, & Studiorum Præfecturam gessit annis undecim, abiit ex hoc mundo 10. Junij 1668.

Antonius Perez Hispanus, Patriâ Pontingienensis, editus in lucem 1599. Philosophiam tribus, Theologiam annis omnino sedecim magnâ laude tradidit, partim Salmanticæ, partim in Collegio Romano. Absolvit dies vitæ suæ postridie Calendas Martij 1649.

Antonius Rubius, seu Ruvio, Hispanus, Patriâ Rodensis, natus 1548. missus in Indiam occidentis Solis, Philosophiam Aristotelis triennio, Theologiam Divi Thomæ annis 12. interpretatus est Mexici in nova Hispania. Deinde cum operam suam studijs promovendis in Mexicana Academia per annos omnino viginti quinque graviter impendisset, reversus in Hispaniam, Compluti confedit; ubi post annos vitæ 67. octavâ Martij anno Domini 1615. cursum mortalitatis complevit.

Benedictus Pereyra, seu Pererius, Hispanus, Patriâ Valentini, Philosophiam Aristotelis

enarravit, & quatuor penè Artium curricula docendo confecit. D. Thomam per multos annos interpretatus est. Sacras literas explanavit. Demum caducam hanc vitam cum æterna commutavit Romæ 6. Martij 1610. ætatis 75.

Bernardinus Mazziotta Italus, Patriâ Capuanus, natus anno sæculi proximè evoluti 87. Philosophiam prælegit octennio; Theologiam Scholasticam decennio; Moralem aliquamdiu; & multis annis Studiorum altiorum Præfecturam gessit Neapoli, ubi peste tactus expiravit 14. Junij 1656.

Christophorus Clavius Germanus Bambergensis, natus anno 1518. Mathematicas Scientias magna cum laude annis 20. Romæ palam tradidit. obiit ætate meritisque gravis Romæ 6. Februarij anno 1612. ætatis 75.

Didacus Ruiz de Montoya Hispanus Hispanensis, ubi primùm Diaconus factus est, Moralem Theologiam Baëzæ explicuit. Inde post annum præteriti sæculi 85. Granatæ Philosophiam auspicatus est, & deinceps Cordubæ, atque Hispali Theologiæ lectionem totos 20. annos obtinuit. His elapsis lucubrationibus intentum mors occupavit 25. Martij anno 1632. cum vixisset annos 70.

Franciscus Albertinus Italus Catanzariensis, Philosophiæ sexennio, Theologiæ no-

vennio Professor. Obijt diem suum Neapoli
15. Junij anno 1619. cum vixisset ab anno
1563.

Franciscus Amicus Italus Consentinus,
Theologiæ in Italia, Aquilæ & Neapoli; in
Germania Græcij Styriæ, annis 24. Professor.
Cancellarius Academiæ Græcensis quinquen-
nio, Præfectus Generalis Studiorum Viennæ
circiter novennium. Natus est anno 1578.
Septuagenario Major ad laborum præmia e-
vocatus est Græcij ultimâ Januarij 1651.

Franciscus de Oviedo Hispanus Madriten-
sis, natus est anno 1602. explicuit Aristotelem
Otopesæ & Compluti; fuit primarius Theo-
logiæ Moralis Professor Madriti, Scholasticæ
verò Murcia & Compluti. Immaturâ mor-
te sublatus est 9. Februarij 1651.

Franciscus Soarez Lusitanus, natus in oppi-
do Turres Vetere, Diœcesis Olyssiponenfis
1605. Philosophicas quæstiones enodavit
quadriennio, Theologiam Scholasticam præ-
legit annis octodecim, primariæ Cathedræ
tam Conimbricæ, quam Eboræ Moderator;
utriusque Juris, Civilis & Canonici, peritiâ
clarus. Obijt Rector Collegij, & Acade-
miæ Eboresis 19. Januarij 1659.

Franciscus Suarez Hispanus, Patriâ Gra-
natenfis, natus 5. Januarij 1548. Philosophi-
cas Scientias publicè docuit Segobiæ; Theo-
logicas

logicas Pincinæ, Romæ, Compluti, Salmanti-
cæ; donec Philippi II. Regis Hisp. accitu pri-
mam Cathedram Conimbricæ iussus est oc-
cupare; ubi annis viginti, post impensos toti-
dem alijs in locis, Theologiam publicè pro-
fessus est. emigravit 25. Septembris 1617.
ætatis ferè 70.

Franciscus Toletus S. R. E. Cardinalis, His-
panus Cordubensis, natus 4. Octobris 1532.
Annos natus 23. publicè adhuc sæcularis Phi-
losophiam interpretatus est Salmanticæ, ubi se
Societari adscripsit. Exiit Romam missus,
primùm Aristotelicam doctrinam, deinde D.
Thomæ Theologiam, tum varias, & imple-
zas de Moribus quæstiones per multos annos
explicavit. Obdormivit in Domino Romæ
14. Septembris 1596.

Gabriel Vasquez Hispanus Bellomontanus,
natus 1549. annos vix natus 25. publicè Phi-
losophiam, Theologiamque explanavit; &
ante 30. ætatis annum in Urbem evocatus,
traxit in sui admirationem orbem terræ, eum-
que nominis sui famâ complevit. In Colle-
gij Romano & Complutensi Sacrâ D. Tho-
mæ Aquinatis Theologiam per annos 29.
prælegit. Eripuit illum terris immaturâ mors
in Jesumontano Collegij Complutensis se-
cessu 23. Sept. 1604. ætatis 55.

Gaspar Hurtadus Hispanus, Patriâ Mon-
dexarenæ

dexarenfis, adhuc ſæcularis primū inter Com-
petitores pro Theologiæ Laurea locum occu-
pavit Compluti. In eadem Academia Colle-
ga Major, & ſemel, iterūque Conſiliarius,
ac demum primarius Philoſophiæ Profeſſor,
Anno 1607. ætatis 32. Societatem amplexus,
in ea Theologiam perpetuò, tum Murciae,
tum Madriti, tum Compluti, annos amplius
30. docuit. Exceſſit è vivis ſeptuagenario
major, Compluti 5. Auguſti 1646.

Gregorius de Valentia Hiſpanus, natus Me-
thymnæ Campi 1551. menſe Martio. Romæ
necdum Sacerdos Philoſophiam biennio præ-
legit; inde miſſus in Germaniam, Dilingæ pri-
mum, ac dein Ingolſtadij annos circiter 23.
Theologiam docendo traduxit. Inde Romam
vocatus, partim Theologiæ Sacræ Profeſſor,
partim Supremus in Collegio Studiorū Mo-
derator vixit. Demum Neapoli abiit è vita,
ſemper victurus 25. Aprilis 1603. ætatis 63.

Ildephonſus, ſeu Alphoſus de Pennafiel, in-
deſſus Hiſpanorum & Indorum Orbe novo
Operarius, Natione Peruanus, Patriâ Riobam-
benſis, natus 1594. Philoſophiam & Theolo-
giam primò Cuſchi, tum Limæ complures an-
nos magno plauſu profeſſus, ſexagenario ma-
jor Guancavelicæ in Peruvia mortalitatem
exiit 18. Novembris 1657.

Joannes

Joannes Baptiſta Giattini Siculus Panor-
mitanus, natus ſæculi volventis primo, docuit
Matheſim quinquennio; Philoſophiam no-
vennio; Theologiam Moralem triennio;
Scholaſticam octennio; & Studijs præfuit Su-
perioribus annis tredecim. Deceſſit in Colle-
gio Romano ætatis 72. inſtaurati Orbis 1672.

Joannes de Lugo S. R. E. Cardinalis, Hiſpa-
nus, Patriâ Hiſpalenſis, Madritenſis, natus
1583. 25. Novembris. 5. annis explicuit Phi-
loſophiam, & Theologiam totidem Valliſo-
leti; inde Romam vocatus 20. annorum ſpa-
tio Cathedram Theologicam tenuit. Obijt
Romæ 20. Auguſti 1660.

Leonardus Leſſius Belga, Patriâ Brechtan⁹,
in Brabantia mortalem hanc vitam cœpit Ca-
lendis Octobris 1554. Philoſophiæ operam
impendit ſeptennio Duaci, Theologiæ annis
15. Lovanij; Studijs dirigendis præfuit annis
17. Deſijt vivere Lovanij 25. Januarij 1623.
ætatis 69.

Martinus de Eſparza Artieda, Natione Hi-
ſpanus, Gente Navarrus, ex oppido Ezeatoz
Pampilonenſis Diœceſis, natus ſæculo flu-
ente, anno 6. 29. Martij. Philoſophiam Com-
poſtellæ expoſuit; Theologiam Scholaſticam
partim Valliſoleti, partim Salmanticæ 12. an-
nis; & inde Romam vocatus eandem totidem
annis in Collegio Romano explanavit. Præ-
fuit

fuit etiam Studijs Vallisoleti biennio ; & nunc Romæ agit Theologum Præpositi Generalis ab annis 30.

Petrus Hurtadus de Mendoza Cantaber Valmedanus, natus 1579. Philosophiam Pompejopoli tradidit ; Theologiam Vallisoleti, & Salmanticæ per annos 30. professus est. Præfectum egit Studiorum in Collegijs Vallisoletano ac Salmanticensî. Desijt vivere Madriti 1657. die Novembris 20.

Petrus VVadingus Hibernus VVaterfordiensis, natus año Christi 1580. Philos. docendæ præfuit sexennio ; Theologiæ partim Lovanij, partim Pragæ annis 16. Cancellarium egit Pragæ. Præfecturam Studiorum gessit annis 13. utriusque Facultatis Doctor. Primus in Universitate Græcensî Sacros Canones explicuit. Efflavit animam Græcij 13. Septembris 1644.

Rodericus de Arriaga Hispanus Lucroniensis, natus 1592. 17. Januarij. Philosophiam Vallisoleti docuit ; & Theologiam Salmanticæ exorsus, vocatus est in Bohemiam ; & Theologiam Scholasticam annis 13. Pragæ in Collegio S. Clementis professus est ; 12. annis Cancellarius illius Universitatis fuit ; & 20. Generalis Studiorum Præfectus. Evocatus ex vita Pragæ ad S. Clementem 7. Junij 1667.

Silvester Maurus Italus Spoletinus, natus anno sæculi fluentis 19. Philosophiam partim Macerata, partim Romæ sexennio professus est. Ethicam annis aliquot ; Theologiam Scholasticam ab annis 267 in Romano Collegio docet.

Thomas Comptonus Carleton Anglus Cantabrigiensis, natus 1593. Philosophiam & Theologiam multis annis docuit Leodij, ubi etiam Præfecturam Studiorum diu gessit. Demum septuagenario major abiit ad Superos Leodij 24. Martij 1666.

THESES
 Ex
 PHILOSOPHIA
 RATIONALI,

THESIS I.

Logica est Scientia.

Ita Aristoteles I. Poster. t. 27. D.

Th. ib. & in 4. metaph. lec. 4. P.

Franciscus Suarez disp. 1. Met; S; 4.

n. 26. PP. Conimbric: quæst:

procem. A. 3.

PRob: rati in Logica sunt multæ conclusiones, ex principijs certis ac evidentibus deductæ; ergo Logica est Scientia. Ant: prob: ista est conclusio Logica: definitio debet esse clarior suo definitio deduciturque ex hoc principio: *Omnis explicatio rei, debet esse clarior re explicatâ.*

Item hæc: membrum dividens non adequaturum divisum; eruitur ex eo: quod Omne totum sit majus suâ parte.

Illâ verò: Contradictoria non esse simul vera; infertur inde: quod impossibile sit, idem simul

simul esse & non esse; quia quidlibet est, vel non est.

Denique isthæc: concessis præmissis non esse negandam conclusionem legitime illatam; sequitur ex illo: quæcumque sunt eadem uni tertio &c. ergo multæ conclusiones Logicæ sunt deductæ ex certis ac evidentibus principijs.

Objc: Primò. Logica agit de Syllogismo probabili, ac Sophistico; ergo non est scientia. R. Dist: ant: agit de illis demonstrativè Conc: ant: sophisticè & probabiliter N. ant: & N. conseq.

Logica demonstrat ex præmissis probabilitibus, sequi conclusionem probabilem: ex fallacibus fallacem &c. idq; ex his principijs per se notis: *Effectus nequit esse perfectior suâ causâ.* & quòd *eo modo extrema sint idem inter se: quo modo sunt eadem uni tertio.*

Vrg: Actus specificantur ab objectis; ergo si objectum est fallax, etiam ipsi actus erunt fallaces; ergo Logica agit Sophisticè. R. Axioma ita intelligendum esse: quòd ij actus, qui sub diversa ratione formali, in sua objecta tendunt, specie differant; non verò quòd ejusdem speciei efficiantur, cujus objectum est, in quod tendunt. Aliàs cognitio, quæ tendit in lapidem, fieret lapis. Unde N. utramque consequentiam.

Objc. Secundo A potiori sit denominatio,

Atqui plures sunt in Logica actus probabiles, quàm scientifici; ergo ab illis potius est denominanda opinio: quàm ab his, scientia. R. Explicò axio: cum dist: maj: à potiori, quoad perfectionem, & æstimabilitatem C. Maj: à potiori quoad numerum N. Maj: permissâ Min: N. Conf: Atqui unus actus scientificus præstantior est, quàm complures probabiles: ergo Logica potius denominanda est Scientia.

Cæterùm: axioma allegatum, tantùm habet locum in affirmativis: ubi ad denominationem veram sufficit, quòd prædicatum conveniat uni parti. Sic homo verè dicitur *corruptibilis*; licèt anima sit incorruptibilis. Secùs evenit in negativis; propter malignantis naturæ particulâ quæ negat totum id, cui applicatur. Sic homo non potest dici *incorruptibilis*; si vel unica pars sit corruptibilis. At verò Logicam esse Scientiam; est denominatio affirmativa; ergo verificatur, licèt unicuque actus foret scientificus.

Objc: Tertiò. Juxta Aristotelém Scientia acquiritur per demonstrationem. Atqui Logica nequit acquiri per demonstrationem; ergo Logica non est Scientia. Min: prob: Logica dirigit ad faciendas demonstrationes; ergo est prior demonstratione, ergo non potest acquiri per demonstrationem; quia aliàs

respectu ejusdem esset etiam posterior. R. Aristotelem loqui de Scientia habituali. Dist: Min: Logica imperfecta, prout significat præcepta, tantum ab experientia, & usu collecta Conc: Min: Logica perfectior, prout significat præcepta, jam ex primis principijs deducta N. Min: & N. Consi: per experientiam collecta sunt præcepta demonstrandi; & hæc erant duntaxat Ars Logica. Demum eadem præcepta reflexè ex primis principijs sunt deducta, atque ita meruere nomen scientiæ, quam voco *Logicam perfectiorem*. ad demonstrationes verò (: quibus ea præcepta Logicæ ex primis principijs deducebantur :) dirigebat Logica Ars; non Logica scientia. unde patet, quid ad probationem sit respondendum.

Objc. Quartò. Logica docet facere definitiones, &c. ergo habet objectum operabile; ergo habet objectum singulare; quidquid enim fit, per singularitatem determinatum fit. Atqui de singularibus non datur scientia, nam juxta Aristotelem Scientia est de universalibus, ergo &c. R. Dist: Subsum: de singularibus ut singularibus, sub ratione singulari non datur scientia Conc: Subsum: de singularibus materialiter sumptis, & quæ singularia sunt; atque sub ratione universalis consideratis N. Subi: ad probationem

explico Arist: Scientia est de universalibus, quæ per cognitionem abstrahentem formaliter fiunt universalia C. Scientia est de universalibus quæ à parte rei, independentè ab intellectu sunt universalia N. Intellectus dum abstrahit à singularitate, in actu exercito, facit universale: non autem factum præsupponit. Logica igitur dum e: g: dicit: *definitio debet constare genere ac differentiâ*; non attingit hanc vel illam definitionem in individuo; ergo abstrahit à singularitate; ergo habet objectum universale.

Objc: Quintò. Scientiæ sunt de rebus necessarijs, æternis, ac independentè ab operatione scientiarum existentibus. quia Arist: 6. Ethi: 3. necessaria vocat, quæ semper sunt. adeoque scientia, præsupponit existentiam ejus objecti de quo agit. Atqui Logica non habet tale objectum independentè à se existens; quia objectum Logicæ sunt modi ac instrumenta sciendi; quæ primò sunt ex directione Logicæ, ergo Logica est Scientia. R. Dist: Maj: Scientiæ sunt de rebus necessarijs, quoad connexionem prædicatorum essentialium cum subiecto Con: Maj: de necessarijs *quoad existentiam* Physicam N: Maj: C. Min: & N. C. Si Aristot: loqueretur de necessitate *quoad existentiam*; Sola Theologia esset Scientia; quia solus DEUS est objectum æ-

ternum semper existens; existentia verò cuiuscunque creaturæ est contingens, quia quævis creatura liberè à DEO posita, absolute poterat non existerè.

Objectum igitur Logicæ est necessarium, quoad essentialè connexionem prædicatorum cum subjecto; quia *definitioni* semper convenit: quòd sit *clarior suo definito: syllogismo in Barbara*: quòd *constet tribus universalibus affirmativis, &c.*

Denique: hoc est discrimen Scientiæ speculative à practica, quòd illa habeat objectum independenter à sua cognitione existens; hæc, vi suæ directionis objectum existere faciat. Seu ut Aristoteles I. *Metaph.* Cap: 6, & 6. *Met.* Cap: 1. docet: per scientiam Speculativam, cognitio conformatur rebus: per practicam, objectum conformatur cognitioni; tanquam regulæ dirigenti.

THESIS II.

Ex fine intrinseco primario practica.

Ita ex Aristo: 1. Metaph. C. I. D. Th. in 1. Post. lec. 1. P. Antonius de Quiros

Tr. 2. p. 1. D. 13. S. 8. num. 60.

PRobrat: ex communi omnium Doctorum consensu Logica primariò in hunc finem instituta est, ut dirigat ad modos sciendi: doceatque facere bonas definitiones, divisiones, & argumentationes; ergo Logicæ finis intrinsecus primariùs, est praxis seu opus faciendum; ergo Logica ex fine intrinseco primario est practica.

Attamen ex fine secundario & indirecto est Speculativa. Prob. quia qui intendit intrinsecè & primariò aliquem finem etiam intrinsecè (: ex intentione propria:) intendit secundariò ac indirectè illud: quod cum tali fine est necessariò connexum. Atqui *scire* est cum fine Logicæ (: nempe cum modis sciendi, ut medijs ex natura sua ordinatis ad *scire*:) necessariò connexum; ergo Logica quæ

quæ intendit primariò modos sciendi ùt tales intendit etiam secundariò & indirectò ipsum *scire*; Atqui eatenus Scientia est speculativa; quatenus intendit *scire*; quia hic est finis scientiarum speculativarum (: ùt constat ex Arist. 1. Metaph. c. 2. D. Th. P. Suarez, & alijs:) ergo Logica ex fine secundario & indirecto est speculativa.

Imò Logica ex fine suo, extrinseco, mediato, & per accidens; etiam est speculativa, Prob: quia finis extrinsecus Logicæ est, ad quem ab alijs scientijs Speculativis usurpatur. Atqui scientiæ Speculativæ utuntur præceptis Logicæ propter *scire*; hoc est, ut acquirant perfectam objecti sui notitiam; ergo finis extrinsecus Logicæ est *scire*. Sed Scientia est Speculativa eo modo, quo ad *scire* ordinatur, ergo Logica ex fine extrinseco est Speculativa.

Objc. Primò. Finis Logicæ sunt actus rationis, ergo Logica non est practica. C. prob. actus rationis sunt cognitiones Veritatis: ergo finis Logicæ est cognitio Veritatis. Atqui scientia cujus finis est cognitio veritatis, est speculativa ex Arist. ac D. Th. 3. Met: ergo, &c. & Dist: Ant: finis Logicæ sunt actus rationis, ùt regulabiles: seu regulis Logicæ conformabiles C. Ant: actus rationis secundum se & simpliciter N. Ant: & Conseq:

seq: ad Prob: Dist: Conseq: ergo finis Logicæ, est cognitio Veritatis ùt conformiter ad regulas illius elicienda C. Conf: ùt elicitur N. Conf: Dist: simili: sub: & N. Conf: Aristot: 1. 2. & 3. Meteph: inculcat scientiam practicam differre à speculativa; quòd hæc sistat in veritate ùt cognita: illa verò dirigat ad operationem; hoc est, ùt commentatur Card: Toletus: per Scientiam speculativam scimus ut sciamus: per practicam scimus, ut scientes operemur.

Objc. Secundò. Idem est finis instrumenti, qui est causæ principalis. Sic idem est finis circini (: e: g: :) qui est Geometriæ. Atqui Logica est instrumentum scientiarum speculativarum, ergo est idem finis Logicæ, qui est scientiarum speculativarum, ergo &c. & Dist: Maj: idem est finis saltèm extrinsecus, aut Secundarius Conc: Maj: semper est idem finis primarius & intrinsecus N. Maj: Sic ars fabrilis armorum cusoria, habet pro fine intrinseco, directo, immediato & primario gladios, hastas &c. non verò habet eundem finem intrinsecum primarium, quem habet Scientia politica aut militaris, cui ars Fabrilis subordinatur.

Illæ quæ habent *precise* rationem instrumenti, ùt circinus &c: ea possunt habere eundem finem primarium intrinsecum quem habet,

bet, causa principalis: non verò ea, quæ in-
super habent peculiarem rationem Artis
aut Scientiæ, ut Logica &c. Ratio est: quia
una Ars aut Scientia differt specie ab altera
propter finem intrinsecum primum diver-
sum; ergo cum juxta Arist. ac D. Th. Logica
sit scientia à speculativis specie diversa; ne-
cessarium est, ut habeat finem intrinsecum
primum diversum.

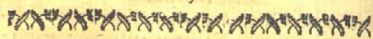
Objc. Tertiò. Logica demonstrat essen-
tiam, causas, proprietates &c. Sui objecti; er-
go est Scientia speculativa. R. Dist: Ant;
per accidens Conc: ant; per se N. ant: &
Concl: Scientiæ speculativæ ad hoc institutæ
sunt, ut præcisè in objecti sui notitia sistant,
Logica verò, ut hanc objecti sui notitiam or-
dinet ad praxim; nempe ad definitiones, divi-
siones & argumentationes *rectè faciendas*,

Objc. Quartò. Operatio quam Logica
intendit, non est praxis; ergo Logica non est
practica: ant: prob: praxis est operatio alte-
rius potentia quam intellectualis, quia Ari-
stotel: 3. de anima dixit: quòd intellectus
extensione fiat practicus; ergo &c. R. N.
Ant. & prob. dico: Aristot. loqui de exten-
sione ab actu dirigente ad dirigibilem: non
verò de extensione ad aliam potentiam. Nam
ut constat ex Arist: 1. Ethic: & 6. Metaph:
praxis vocatur opus secundum regulam ar-
tis

tis productum. Atqui hoc etiam convenit o-
perationibus mentis; ergo etiam sunt praxis:
ergo eum Logica ad illas dirigat, dirigit ad
praxim.

Objc. Quintò. Finis est principium ope-
rationis in agente rationali; ergo potentia,
quæ non potest intendere finem, non pot-
est esse principium operationis. Atqui in-
tellectus non potest intendere finem; quia
hoc est proprium solius voluntatis; ergo
&c. R. Dist: assum. Sub ratione boni
Concl: Subl: Sub ratione veri ex: gr: ad regula-
las Logicæ conformabilis Nego Subl: & N.
Concl: Finis intellectus est *verum*: voluntatis
bonum. porro licet voluntas, ex appetitu bo-
ni, moveat executrices facultates cæteras
ad operandum: intellectus tamen semper
non potest applicare ad operandum; saltè
in cognitionibus appetitum antecedenti-
bus; cum nihil sit volitum, quin sit
præcognitum.

THESIS III.

Ut aliæ Scientiæ acquirantur
perfectè: artificialis Logica prære-
quitur absolutè.

*Ità Arist. 1. Post. C. 2. & 2. Metaph. C. 3.
S. Th. ibidem & opus. 70. P. Franciscus
Toletus card. que: 1. de Dialect. in commu. P.
Balthasar Telles adnot. præm:
conclusi. 4.*

Prob: rat: Juxta Aristo. D. Th: & Peri-
pateticos, ut quis perfectè sciat: non sa-
tis est quòd cæco casu conclusionem
infallibilem inferat; sed requiritur insuper, ut
noverit rationem, cur ejusmodi conclusio ex
præmissis in tali forma, figura, & modo dis-
positis infallibiliter sequatur. Atqui hoc
nôsse nequit, sinè Logica artificiali, quæ
præcepta rectè disponendi præmissas tra-
dit: eaque præcepta esse infallibilia, vel per
experientiam, vel per deductionem ex primis
principijs ostendit, ergo &c.

Confirm: ut quis perfectè sciat: requiritur
ut sciat se scire; hoc est, ut cognoscat ex tali
terminorum propositionumque combina-
tione,

tionem, infallibilem deduci conclusionem:
nec subesse ullum periculum erroris in con-
cludendo ut patet ex Arist. 1. Post. C. 2. er-
go Logica quæ ejusmodi terminorum pro-
positionumque combinationem docet, est
simpliciter & absolutè necessaria ad scientias
perfectè acquirendas.

Confirmatur Secundò. Scientia est con-
clusio certa & evidens, deducta ex certis ac
evidentibus præmissis. breviter: Scientia
est conclusio demonstrationis; ergo Scientia
est formalissimè artefactum Logicæ. Atqui
artefactum Logicæ nequit haberi, sinè re-
gulis Logicæ infallibiliter dirigentibus, er-
go, &c.

Explicatur ampliùs, & Confirmatur Ter-
tiò: in hoc differt opus casu cæco ac temerè
factum: ab opere formaliter artefacto: quòd
illud non fiat dirigente regulâ artis: istud
autem fiat regulâ artis actu int. mente ac di-
rigente. sic nemo dicet spumam canis aut e-
qui projecto temerè penicillo efformatam
fuisse formaliter opus artificiale, licèt ille qui
penicillum cæco casu ex impatientia proie-
cerat, fuerit pictor; ergo ut cõclusio demon-
strationis formaliter ac perfectè sit scientia;
debet elici dirigentibus regulis. Atqui regulæ
illæ sunt Logica artificialis; ergo &c.

Objc. Primò. Ut quis sciat se scire; tan-
tùm

tum requiritur ut cognoscat se uti certis ac evidentibus præmissis ad inferendam conclusionem. Atqui hoc obtineri potest, sine Logica artificiali; ergo &c. Min: prob: Solum lumen naturæ sufficit intellectui, ut cognoscat se se uti præmissis certis ac evidentibus, ergo &c. R. Dist: Min: Atqui hoc obtineri potest, absque Logica artificiali per Magistrum tradita Conc: Min: absque Logica artificiali per inventionem propriam, aut observationem experimentalem comparata N. Min: & N. Conf: Lumen naturæ reflectit sapius supra modum argumentandi; & observat, quomodo præcaveantur errores rectèque concludatur. Unde intellectus illo illustratus, conficit sibi met ipsi quandoque regulas argumentandi infallibiliter. sed hæc ipsa jam est Logica artificialis.

Objc. Secundò: Scire est nôsse rem per causas. Atqui potest (: e: gr:) Physicus evidenter nôsse effectum per causas sine Logica artificiali; ergo &c. R. Dist: Min: potest nôsse effectum conclusionem materiali & vi formæ fallibiliter Con: Min: conclusionem formali & vi formæ infallibiliter N. Min: & N. Con: potest quis inferre conclusionem aliquam (: quoad materiam ex necessaria connexionè prædicati cum subiecto;) certam; ut autem *perfectè* sciat, hanc

con.

conclusionem formaliter ac infallibiliter sequi, ex præmissis ita dispositis, debet insuper nôsse rationem, quare ejusmodi præmissarum dispositio quoad formam sit infallibilis, ergo, &c.

Objc. Tertio. Logica fuit inventa cum Autores observassent differentiam inter conclusiones evidentes, probabiles & falsas; ergo ante Logicam artificialem eliciebantur conclusiones scientificæ; ergo &c. R. Dist: Conf: eliciebantur Conclusiones evidentes, fortuito casu, vi formæ fallibiles Conc: Conf: ex certa ratione, vi formæ infallibiles N. Conf: qui primus fortuito casu elicit conclusionem in se ipsa Scientificam; non fuit perfectè sciens: quia ignoravit rationem infallibilem ac universalem, cur ex præmissis ita dispositis ista conclusio evidenter sequeretur. habuit ergo scientiam, sed non scientificè; adeoque habuit scientiam materialiter & imperfectè.

Objc. Quarto. Cæteræ scientiæ distinguuntur essentialiter & realiter à Logica, ergo habent evidentiam essentialiter & realiter à Logica diversam; ergo certitudo ac evidentia aliarum scientiarum est independens à Logica; ergo &c. R. Dist: Conf: ergo habent evidentiam materialem, & vi materiæ à Logica diversam Conc: Conf: formalem

malem & vi formæ N. Conf: artificium syllogisticum quo in suis materijs singulæ cæteræ scientiæ utuntur, dum conclusiones suas deducunt; pertinent ad Logicam; utpote Magistram illius artificij: ergo hoc sensu neque sunt à Logica independentes.

Objc. Quintò. Hippocrates Medicinam, Ægyptij Mathematicam, alij Jus Canonicum & Civile, perfectè addidicerunt sinè Logica Artificiali; ergo &c. R. Dist: Ant: addidicerunt quoad documenta artis & experientias conc: Ant: quoad certitudinem ac formam scientificam N: ant: & N. Conf: facultates in quantum sunt artes, addisci possunt sinè Logica artificiali: in quantum sunt Scientiæ, perfectè addisci non possunt. Si jamjam enumerati Scientiam habuerunt; ipsi experientiâ & inventionem propriâ Logicam artificialem sibi compararunt.

Urge: Multi Solo lumine naturæ instructi bene argumentantur &c. ut constat experientiâ; ergo &c. R. Dist: Ant: bene materialiter, fortuito casu, & cum periculo errandi Conc: Ant: bene formaliter, vi formæ & ex ratione infallibili N. Ant: & N. Conf, Ignorant sæpe tales rationem, cur hæc conclusio bene sequatur, & ideo *perfectè* scientes non sunt.

Objc. Sextò. Ad Scientiam sufficit cognitio

nitio de bonitate conclusionis in actu exercito: nec requiritur cognitio reflexa & in actu signato, ergo &c. R. Dist: Ant: ad scientiam materialiter & imperfectè talem Conc: Ant: ad Scientiam formaliter & perfectè talem N. Ant: & N. Conf: Rectè etenim dixit P. SUAREZ Tom: 1. Met. d. 1. S. 4. num. 26. Si quis conficiat rationem, quæ in se sit demonstratio, ab ipso autem non cognoscatur, sed existimetur ratio probabilis, in illo non gignet veram Scientiam. V. rationes Conclusionis.

Objc. Septimò. Logica est Scientia. Sed Logica potuit perfectè acquiri sinè alia Logica, nè procedatur in infinitum, ergo &c. R. Dist: Maj: Logica reflexè ex principijs per se notis deducta est scientia Conc: Maj: Logica quocunque modo accepta, est Scientia N. Maj: Dist: etiam Min: Scientia Logica potuit perfectè acquiri sinè alia Logica Scientia Conc: Min: sinè alia Logica arte N. Min: & Conf: Per inductionem experientiæ primùm habita sunt præcepta rectè definiendi, argumentandi &c. & tunc Logica fuit tantum ars. Arist: deinde hæc ipsa præcepta demonstravit ex principijs per se notis, & sic Logica evasit scientia.

Ut autem Aristoteles, præcepta ex primis principijs deduceret discursu infallibili, necess-

ceſſarium ſunt: ut illa terminorum propoſitionumque diſpoſitio eſſet inſallibilis, ergo neceſſarium erat, ut Ariſt. per inductionem experimentalem certus eſſet, quod terminis ac propoſitionibus ita diſpoſitis, non ſit periculum errandi in argumentatione; ergo Ars Logica fuit neceſſaria, ad conſiſtentionem vi formæ Syllogiſtica inſallibilem, inferendam.

THEſIS IV.

Univerſale extra intellectum,
quæſiverunt multi, nemo
invenit.

Ita Ariſt. 7. Metaph: à t. 44. & l. 1. de An. t. 8. D. Th. lec. 1. ibid. P. Rodericus Arriaga diſp. 4. Logi. S. 2. num. 6.

Prob: ratione: Implicat ut una eademque eſſentia à parte rei ſimul ſit una & multa. Atqui hoc requiritur ad univerſale formaliter ſumtum, ut colligitur ex Ariſt. 7. Metaph: t. 43. & 1. de interpret: C. 5. ergo implicat ut eſſentia à parte rei ſit formaliter univerſalis Maj: prob: Eſſentia ſi ſit una, eſt indiviſa; ergo excludit diſiſionem.

Si eſt multa, eſt diviſa; ergo excludit diſiſionem, ergo ſi eadem eſſentia eſſet una & multa, eſſet indiviſa & non eſſet: eſſet diviſa & non eſſet.

Objc. Primò. Univerſale & ſingulare ſunt correlativa. Sed dantur à parte rei ſingularia; ergo etiam univerſalia; quia correlativa ſecundum Ariſt. ſunt ſimul. R. Diſt: Maj: ſunt correlativa formaliter; poſt operationem intellectus Conc: Maj: ante operationem intellectus N. Maj: Conc: Min: & N. Couſ: Correlativa debent ambo exiſtere; Sed non eſt opus ut exiſtant in eodem ſtatu, & eodem modo. Sic cognitio refertur ad rem cognitam; & tamen cognitio exiſtit in intellectu: res cognita exiſtit extra intellectum. Bene etenim annotant Conimbr: quod ambo correlativa debeant eſſe extra intellectum, ſi inter illa detur relatio realis: non autem ſi detur tantum relatio rationis; qualis eſt inter ſingulare: & univerſale; inter primam & ſecundam intentionem.

Objc: Secundò. Univerſale prædicatur de inferioribus cum veritate. Sed nihil poteſt de illis prædicari cum veritate niſi iſtis à parte rei identificetur; ergo &c. R. Diſt: Maj: Univerſale quod univerſale & materialiter ſumtum, prædicatur de inferioribus Conc: Maj: univerſale quæ univerſale & formaliter

maliter ſumtum (: ſeu ſecundum formam univerſalis :) prædicatur de inferioribus N. Maj: Conc: Min: & N: Conf: Forma faciens univerſale eſt cognitio: Atqui hæc non prædicatur de inferioribus; ergo &c.

Objc: Tertiò. Rebus ſimilibus ineſt una ſimilitudo e. g. omnibus muris albis ineſt una ſimilitudo coloris &c. ergo ſimilitudo eſt unum quid, aptum ineſſe multis. Atqui univerſale eſt unum aptum ineſſe multis; ergo cum detur à parte rei ſimilitudo, dabitur etiam univerſale. R. Diſt: ant: ineſt una ſimilitudo, quâ ſit una, ratione noſtrâ Conc: Ant: quâ ſit una realiter N. Ant: Diſt: etiam Conc: ergo ſimilitudo eſt unum quid, unitate aggregationis, quæ ad univerſale non ſufficit Conc: Conf: unitate formali & actuali, quæ ad univerſale requiritur N. Conf: Diſt: denique ſubſ: Atqui univerſale eſt unum, unitate formali & actuali Conc: ſubſ: unum unitate quâcunque N. ſubſ: & N. conf: Ariſt: D. Th. & Peripatetici requirunt ad univerſale ut illi ipſi eſſentiæ, cui convenit unitas, ſimul etiam conveniat multitudo. hinc dicitur univerſale unum & multum in eadem ratione. Similitudo autem eſt una in ratione totius ſimilitudinis, & eſt multa in ratione ſimilium; ergo eſt una & multa in diverſa ratione. Deinde: entia ſimilia dicunt ad ſe realem relationem,

tionem, ſed ratio eſt reſpectus unius ad aliud; ergo illud ad quod refertur ſimile, debet eſſe aliud; ergo debet eſſe diſtinctum à relato, ergo non eſt formaliter unum cum illo. Denique ſimilitudo eſſentialiter dicit hanc rem eſſe talem; qualis eſt altera (: nihil enim ſibi met ipſi poteſt eſſe ſimile :) ergo ſimilitudo eſſentialiter dicit pluralitatem. Atqui pluralitas in eo ſtatu, atque in ea ratione, excludit, & deſtruit unitatem, in qua eſt pluralitas; ergo ſimilitudo non eſt formaliter una.

Objc: Quartò. Dantur ideæ Platonice, quæ ſunt eſſentiæ à ſingularitatibus realiter ſeparatæ, à quibus & ad quarum exemplar, producantur ſingularia; ergo &c. R. N. Ant: quia implicat eſſentiam realiter ſeparari ab eo, cujus eſt eſſentia. aliàs enim realiter ſepararetur à ſe ipſa. Atqui Ideæ ejusmodi juxta Platonem (: ut refert Ariſt: :) ſunt eſſentiæ ſingularium; ergo implicat eas exiſtere realiter, ſeparatas à ſingularibus.

Urg: Objecta eodem modo ſunt in intellectu cognoſcente: quo modo ſunt in ſe ipſis à parte rei. Atqui in intellectu cognoſcente ſunt objecta univerſalia; ergo &c. R. N. Maj: quia intellectus noſter habet virtutem cognoviſſimam univerſalem, per quam intentionaliter fieri poteſt omnia, ut oſtendit Ariſt: 3.

de anima. Adeoque intellectus potest recipere species vicarias, ac formas intentionales omnium rerum non quidem eo modo quo res sunt in se ipsis à parte rei singulares: sed abstrahendo essentias à singularitatibus; ergo non sunt res eodem modo in intellectu, quo sunt extra intellectum.

Repl. Nisi essentia sint à parte rei uniuersales, erunt singulares, adeoque mutabiles, ergo nulla poterit dari de rebus Scientia; quia Scientia est de immutabilibus ac necessarijs. R. Dist: ultim: part: Ant: adeoque mutabiles quoad existentiam Conc: ant: quoad essentialē prædicati cum subjecto connexionem N. Ant: & N. Conf: Scientia est de rebus immutabilibus ac necessarijs Metaphysicè, hoc est: quoad connexionem prædicati cum subjecto. Sic immutabiliter verum est: quòd *homo sit animal rationale*, &c.

Objic: Quintò. Omnes homines sunt ejusdem speciei; ergo est una essentia in omnibus individuis humanis à parte rei. ergo ante operationem intellectus, datur una essentia quæ sit apta inesse multis; ergo &c. R. Dist: Conf: ergo est à parte rei una essentia, unitate similitudinis Conc: Conf: unitate indistinctionis ac identitatis N. Conf: & N. Illat. Petrus, Paulus &c. habent *similia prædicata essentialia*, adeoque numericè di-

stincta. Quod autem non sit una à parte rei indistincta essentia in omnibus individuis, inde patet: quia essentia est: g: humana, identificatur realiter multis hæccitatibus; ergo multæ hæccitates communicant illi effectum formalem, ergo faciunt illam essentiam numero multam, ergo non relinquunt illam essentiam in omnibus identicè unam.

Secundò. Si esset una essentia unitate identitatis seu indistinctionis, in omnibus individuis; tunc una, eadēque essentia identificaretur Petreitati, Pauleitati &c. ergo una eadēque indistincta essentia hominis, nasceretur in Petro, moreretur in Paulo: saluaretur in Justo, dampnaretur in peccatore; contradiceret sibi, dum Petrus contradicit Paulo: amaret dum amat Petrus: odio haberet idem objectum, dum illud odit Paulus &c. quæ omnia videntur incongruè dici.

Tertio. Si distingueretur essentia ex natura rei ante operationem intellectus: tunc unitas esset in essentia; multitudo in hæccitatibus; ergo non esset unitas & multitudo in eadem ratione, ergo necdum assignaretur uniuersale à parte rei.

T H E S I S V.

Potest essentia perfectè formaliter præscindi à differentijs eam dividendis.

Constat ex Aristotele l. 6. Topic: c. 2. n. 1. & 3. Metaph: T. 10. D. Th: 1. p. quest: 40. a: 3. P. Francij: Suarez To: 1. Metaph: d. 6. S. 10. n. 23. & 24. P. Th. Compr: d. 25. Logi: Sec: 2.

Prob: rat: rationale e: g: non est de essentia animalis: ergo potest cognosci essentia animalis, quin cognoscatur rationale, ergo &c. Ant: patet, quia rationale nec est genus, nec differentia constitutiva animalis: & aliàs ubicunq; inveniretur essentia animalis, ibi inveniretur rationale. atq; ità omne brutū esset rationale. Cons: prob: dum cognoscitur essentia animalis, tunc illa cognitio non repræsented id, quod non est ullo modo constitutivum essentia animalis. Atqui rationale non est ullo modo constitutivum essentia animalis; ergo cognitio repræsented essentiam animalis, non repræsented ullo modo rationale.

Con-

Essentia potest perfectè formaliter, &c. 25
 Confirm: Primò. Singulæ species continent in sua essentia totum id, quod prædicatum genericum involvit in sua essentia; ergo si prædicatum genericum involvit in sua essentia differentias divisivas: quælibet species in sua essentia involveret illas differentias. ergo essentia e: g: hominis involveret differentias omnium brutorum; quod videretur esse chimæricum.

Confirm. Secundò. Idem nomen *animal* potest prædicari de Leone & homine: idem nomen *rationale*, non potest prædicari de Leone & homine. ergo ly *animal* repræsented rationem seu essentiam diversam, ab ea essentia, quam repræsented ly *rationale*; ergo essentia animalis non includit essentiam rationalis; ergo essentia animalis potest concipi, quin concipiatur essentia rationalis.

Confirm: Tertio. Negatis præcisionibus formalibus perfectis, nequit ostendi: quomodo scientia perfectè inter se differant, quæ circa idem objectum materiale, sub diversa ratione formali versantur; quia nulla scientia cognoscet unam formalitatem sibi specificam, quin eo ipso cognoscat omnes illi realiter identificatas. Item: abstractorum concretorumque nomina, erunt prorsus Synonyma. quia ex: gr. animalitas totum involvet, quod realiter involvit animal &c. frustra

B

igitur

igitur laboravit Theologia & Philosophia disputando: quænam prædicata de se prædicari possint in concreto? quænam tantum in abstracto? Imò etiam ipsi Adversarij frustra adhibent in suis prædicationibus reduplicaciones; si per reduplicacionem aliæ formalitates realiter identificatæ, intentionaliter non separantur ab ea, supra quam eadit particula reduplicans.

Objc: Primò. Essentia animalis e: g: involvit tantum indeterminatè essentiam rationalis vel irrationalis, ergo non sequitur ubi cunq; invenietur animal, ibi etiam inventum iri rationale. R. N. Ant: quia nec rationale nec irrationale est aut genus aut differentia animalis constitutiva, ergo neutrum est de essentia Metaphysica animalis. Deinde & rationale adjunctum animali constituit speciem, nempe Hominis: & irrationale cum animali constituit speciem subalternam bruti; ergo quæcunq; ex differentijs, etiam indeterminatè & disjunctivè involveret: animal esset species, ergo &c.

Denique: quæcunq; etiam indeterminatè accepta, est ex ratione differentia ratio disconveniendi; & formaliter facit dissimilitudinem: ergo quæcunq; differentia, etiam indeterminatè involveretur in animali, impediret, quò minus animal posset esse ratio univoca & perfectè similis.

Objc.

Objc: Secundò. Si homo ut animal produceretur; ut rationale non produceretur; essent contradictoria; ergo etiam, si homo ut animal cognoscatur, ut rationale non cognoscatur; erunt contradictoria. R. N. C. dispar: est: quia *produci* & non *produci*, dicitur de eodem secundum idem: *cognosci* & non *cognosci*, de eodem secundum diversas formalitates extrinsecè, intentionaliter per intellectum in actu exercito divisas. *Produci* enim est denominatio realis & intrinseca: conveniens rei prout realiter est. ergo si produceretur animal, & non produceretur rationale; tunc ipsum rationale produceretur & non produceretur. *Cognosci* autem est tantum denominatio intentionalis & extrinseca. Ergo in quantum homo à cognitione (: quæ est intentionalis imago :) repræsentatur: in tantum extrinsecè dicitur *cognitus*. Ergo si cognitio non sit imago repræsentativa omnium, quæ in homine realiter & Physicè identificantur: fiet tantum separatio intentionalis & extrinseca: cui indivisibilitas realis ac physica nihil obstat; cum sit in alio genere ac statu.

Objc: Tertio. In homine non sunt duæ formalitates divisæ, quarum una sit animal altera rationale. Ergo non potest dici homo, secundum animal *cognosci*; secundum rationale,

B 2

nale,

nale, non cognosci. R. Dicitur Ant: In homine non sunt ante operationem intellectus duæ formalitates actu divisæ Conc: Ant: non sunt duæ in potentia divisæ N. Ant: & N. C. Licet in homine animal rationale, sit una physice, intrinsecè ac realiter indivisibilis res; est tamen divisibilis intentionaliter, logicè, & extrinsecè. idèmq; realiter indivisibilis homo dicit aptitudinem & potentiam ad hoc, ut repræsentetur per cognitionem, quæ repræsentat animal; & sic in actu exercito extrinsecè per cognitionem, animal fit intentionaliter aliud quid à rationali. Instantiam do: lignum continuum ante scissionem est actu indivisum: habet tamen potentiam & aptitudinem ut scindatur, & per scissionem in actu exercito sit divisum.

Replicabis. Ex hac responsione sequitur: quòd animal habeat potentiam passivam, ut possit cognosci, per cognitionem A, quæ repræsentat solum principium sentiendi; & rationale non habeat potentiam passivam ut possit cognosci, per eandem cognitionem. Atque eandem realiter indivisibilem rem habere potentiam passivam: & non habere ad idem, sunt contradictoria, ergo. Hoc totum argumentum potest retorqueri in Adversarios; qui dicunt animal cognosci clarè: rationale tantùm obscurè. Sicut ergo illi dicent impo-

impotentiam ut clarè cognoscatur rationale, esse merè extrinsecam; & provenire à cognitione; ita & nos respondebimus. R. Igitur in forma N. secundam part: Maj: Ex eo quòd rationale non cognoscatur per cognitionem animalis, tantùm sequitur, quòd rationale habeat potentiam, ut non cognoscatur per cognitionem repræsentativam animalis. Ratio est: quia negato actu, non bene negatur potentia. Sic autem animal potest cognosci, rationale potest non cognosci; utraque est affirmativa; quæ igitur est contradictio?

Unde rationale non habet impotentiam intrinsecam & passivam in se: ob quam dicitur non posse cognosci; sed tota impotentia oritur ab extrinsecò, ob limitatam cognitionem, quæ ex supposito est tantùm repræsentativa animalis. Sic centenarius in se est portabilis; quòd autem dicatur non posse portari ab infante, innuit solum impotentiam extrinsecam in infante. Sic Sol est in se visibilis, quòd autem dicatur non posse videri à cæco, est impotentia proveniens solum ab extrinsecò defectu videntis, &c. Cujus ulterior ratio est: quia si accederent vires infanti, aut cæco &c: nullâ novâ potentia passivâ intrinsecâ accedente, centenario, soli &c. ille portaretur iste videretur. sic etiam: si repræsentatio animalis extenderetur etiam ad ratio-

tionale, tūc rationale eādē cognitione repræsentaretur; nullā novā cognoscibilitate intrinsecā, aut virtute passivā, ex parte rationalis accedente.

Objc: Quartò. Animal hominis est essentialiter idem cum homine. Sed homo est essentialiter idem cum rationali; ergo animal est essentialiter idem cum rationali, ergo &c. R. N. Maj: animal est tantum realiter idem cum homine; non autem formaliter & essentialiter, quia aliàs non posset essentia animalis esse in Leone, equo &c.

Urgeb: Licet animal simpliciter, possit esse in leone &c; animal tamen hominis non potest esse in leone, ergo &c. R. Dist: secundum: par: Ant: animal hominis, in quantum est hominis C. Ant: animal hominis quod est hominis N. Ant: & Consi: essentia animalis secundum se, accidit, quod sit in homine, est enim secundum se indifferens ad hominem, equum &c.

Fateor ergo quod animal hominis quod hominis, non possit perfecte præscindi ab homine. Quia animal sic reduplicativè sumptū in suo conceptu adæquato involvit ipsum hominem. Adeoque animal hominis quod hominis involvit ea, quæ constituunt hominem. Nos autem loquimur de animali secundum se, & simpliciter, dum dicimus
ani-

animal perfecte præscindi à rationali & irrationali.

Objc: Quintò. Cognitio, quæ identificaret (: etiam extrinsecè tantum & per representationem :) duo realiter distincta Petrum e: g: cum Paulo; esset falsa, faceretque chimæram, ergo etiam cognitio, quæ extrinsecè, & per representationem distinguit animal realiter identificatum, à rationali, est falsa, facitque chimæram. R. N. Consi: quia cognitio, quæ identificat Petrum cum Paulo, est judicativa; facitque extrinsecè identitatē per affirmationē. cognitio autē distinguens extrinsecè animal à rationali, est tantum apprehensio: nec affirmat animal esse realiter sinè rationali. Vide S. Tho: 1. parte q. 85. a. 1. ad 1. Unde sicut intellectus non est falsus, nec facit chimæram, si solum apprehendat Petrum & Paulum unā indivisibili cognitione: Sed tantum facit chimæram, & fallitur, si affirmet identitatem inter Petrum & Paulum: ita apprehensio quæ concipitur animal sinè rationali, non facit chimæram. Faceret autem si affirmaret animal realiter non esse rationale. Et ideò dixit Arist. 2. Phys. t. 18. *abstrahentium* (: præscindendum :) *non esse mendacium*. hoc est Interprete D. Th. non est falsitas. Quia falsitas formaliter tantum convenit cognitionibus judica-

tivis, quæ aliquid de aliquo enunciant affirmando vel negando; quod non facit apprehensio. Falliturne speculum, quod genuinè repræsentat vultum, licet ob molis insufficientiam non repræsentet pedes. Falliturne oculus, qui repræsentat colorem pomi: & odorem pomi non repræsentat? falliturne cognitio Adversariorum, cum faciunt universale multa confuse per modum unius, concipiendo? ut solvent, solvetur,

Infer ex dictis primò: Fundamentum præcisionis perfectæ, non esse tantùm subtilitatem intellectûs, quâ possit divisa adunare: & adunata dividere. Quia hinc sequeretur, quòd etiam gradus inferior posset perfectè præscindi à superiore. Licet inferior essentialiter involvat superiorem.

Infer Secundò: neque æquivalentiam, ad plures perfectiones, quæ alibi inveniuntur dispersæ, esse fundamentum sufficiens præcisionis perfectæ. Quia homo æquivaleret substantiæ & corpori; quæ extra hominem distincta inveniuntur in lapide & Angelo, &c. & tamen corpus nequit præscindi perfectè à substantia. DEUS æquivaleret innumeris perfectionibus, & tamen una perfectè non potest præscindi ab altera.

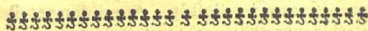
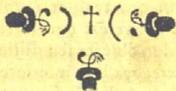
Infer Tertiò: neque ratio ad diversos effectus acconnotata, est fundamentum sufficiens præ-

præcisionis perfectæ. Quia actiones sunt suppositorum. ergo totum individuum e. g. Petrus, ponit actionem productivam illius effectûs, ergo totus Petrus refertur ad illum effectum; non solum animal.

Infer Quartò: neque species impressa solius animalis vicaria, fundat præcisionem perfectam; quia etiam præscindimus perfectè illa, quorum effectus non videmus, ut substantiam à corpore. Deinde actiones sunt suppositorum, erga totum illud suppositum; produxit sui speciem impressam. Ad hæc: sensus percipit speciem motûs, non animalis solius. Imò quia totum suppositum produxit motum, ex specie impressa motûs, saltèm confuse & indeterminatè cognoscetur totum suppositum.

Infer Quintò: neque hoc solum sufficit præcisioni perfectæ, quòd alia sit ratio rei, alia objecti; & consequenter cum possit dare intellectus esse objectivum, ijs quæ nullo modo existunt: quòd etiam possit dare illis esse distinctum, quæ realiter indistincta sunt. Quia adhuc quæretur: cur intellectus non possit facere duo objecta seu distinguere substantiam ab ente; gradum inferiorem à superiore, quem in sua essentia seu natura secundum se (vide S. Tho. opus. de ente & essentia C. 4. P. Suarez d. 5. Metaph. S. 3. :)

quæ significat prædicata essentialia; & alia realiter identificata, nec includit; nec positivè excludit. Sic essentia animalis secundùm se, dicit principium sentiendi: non verò includit, rationale; quia aliàs rationale esset prædicatum essentialia *animalis secundùm se*; nec posset dari essentia animalis nisi in homine. non tamen positivè excluditur rationale ab animali; quia aliàs illa exclusio rationalis, esset prædicatum constituens essentialiter animal. Atqui homo Ex: gr: in sua essentia involvit omnia prædicata essentialia animalis; ergo etiam homo excluderet rationale. Et vice versâ, si per essentiam rationalis excluderetur animal; cùm homo involvat omnia prædicata essentialia rationalis, excluderet etiam homo, essentialiter, animal. Et sic per essentiam suam homo excluderet & animal & rationale.

THESIS VI.

Per Abstractionem formalem perfectam, intellectus universale univocum format.

Constat ex Arist: 10. Metaph: 1. D. Th.

*1. p: q: 40. a. 3. & op. 55. P. Th. Comm-
prom: d. 31. Logi: S. 2.
num. 2.*

Prob: rat: Dum cognitio essentiam repræsentatam perfectè abstrahit à differentijs sive ad speciem, sive ad individuum contrahentibus, tunc illa essentia fit perfectè una, ut illi secundùm se, non repugnet inesse pluribus; ergo fit universale univocum. Ant. prob. Dum cognitio perfectè abstrahit essentiam à differentijs eam dividitibus, abstrahitur ab eo, quod essentiam multiplicat. ergo essentia per abstractionem fit una seu indivisa; ut illi secundùm se non repugnet inesse pluribus individuis si species est: aut multis speciebus, si genus est.

Confirm. Juxta Arist. ac D. Th. universale metaphysi. univocum, fit per aliquam

præcisionem intellectûs. Atqui non potest fieri per præcisionem formalem imperfectâ, quæ confusè & implicite repræsentat omnes differentias, essentiam illâ, sive ad speciem sive ad individuû contrahentes; ergo fit per præcisionem perfectam. Min. prob. univoca debent uno conceptu repræsentare essentiam omnino & penitus similem; ut constat ex Aristotele in Antepred. C. I. D. Th. & alijs; Atqui cognitio quæ repræsentat saltèm obscure & implicite differentias; non repræsentat essentiam omnino & penitus similem. quia differentia quæcunque ex essentiali conceptu suo, dicit rationem disconveniendi, seu rationem dissimilitudinis &c. ergo &c.

Obije. Primò. Essentia perfectè præcisa, est realiter omnium hominum; Atqui essentia omnium hominum non potest intrinsecè tota prædicari de quovis individuo E. g. de Petro; quia aliàs Petrus haberet essentias omnium hominum, ergo essentia perfectè præcisa non potest intrinsecè prædicari de quovis individuo: ergo essentia sic præcisa non est universalis. Bz. N. Maj. nam essentia perfectè præcisa est essentia secundùm se, quia hæc est objectum actûs perfectè præscindentis. Essentia autem secundùm se, nihil dicit nisi prædicata essentialia: & inter prædicata essentialia non sunt hæc ceita-

tes

tes. nam istæ per accidens conveniunt essentia secundùm se. unde Bz. dist. Maj. illa essentia est realiter omnium hominum, per accidens & ratione statûs physici C. Maj. per se & ratione sui N. Maj. dist. etiam Min. essentia in quantum est omnium hominum non potest intrinsecè prædicari tota de Petro C. Min. quæ est omnium hominum N. Min. æquivocatio etiam est in ly *tota*. Semel enim significat totalitatem materialem, numericam & extensivam: & alterâ vice totalitatem formalem ac essentialem, quæ nihil dicit nisi omnia prædicata essentialia. Tota ergo hominis essentia prædicatur de Petro: quia omnia prædicata essentialia humanæ naturæ secundùm se, prædicantur de Petro. totalitas autem materialis & extensiva, dicit omnia hominum individua; quibus natura humana per accidens in statu physico conjungitur. Atque ideo hæc totalitas de Petro non potest prædicari: cum Petrus non sit omnia individua.

Urgeb. Essentia est præcisa ab omnibus hominibus, sed prædicatur de Petro essentia præcisa: ergo prædicatur essentia omnium hominum. Bz. Dist. Min. prædicatur de Petro essentia quæ præcisa est Conc. Min. essentia quæ præcisa est N. Min. Prædicatur de Petro Natura humana secundùm se, cui &

B 7

uni-

unitas seu universalitas per præcisionem: & multiplicitas per statum physicum contingenter accidit.

Objc. Secundò. Quæcunque sunt eadem unì tertio sunt idem inter se; sed Petrus identificatur naturæ secundùm se, & Paulus identificatur eidem naturæ secundùm se, quia natura secundùm se de utroque intrinsicè prædicatur; ergo Petrus & Paulus sunt idem inter se. R. Dist. 2. partem Min: & Paulus identificatur eidem formaliter ac essentialiter Naturæ secundùm se Conc: Min: eidem realiter materialiter ac numericè naturæ secundùm se N. Min. & N. Conf. Petrus & Paulus non habent naturam humanam essentialiter ac formaliter distinctam: habent tamen naturam humanam materialiter & numericè distinctam. Unde ut probaretur ex nostra sententia sequi: quod Petrus & Paulus sint idem realiter; deberet probari: quod naturæ, realiter ac numericè eidem identificætur Paulus: cui identificatur Petrus.

Objc. Tertio. Nihil est in Petro, quod est realiter in Paulo. ergo non potest una eadè que natura humana prædicari de Petro & Paulo. Conf. prob. nihil potest verè prædicari de Petro, nisi quod est realiter in Petro. Sed natura quæ est realiter in Paulo, non est realiter in Petro, ergo eadem natura quæ

quæ est in Paulo, non potest prædicari de Petro. ergo, &c. R. Dist. Ant. nihil est in Petro identicè & per identitatem; quod est realiter in Paulo C. Ant. nihil est persimilitudinem in Petro, quod est realiter in Paulo N. Ant: Dist. Conf. ergo non potest una eadè que realiter, & numericè, natura humana prædicari de Petro & Paulo Conc: Conf. una eadè que formaliter ac essentialiter natura humana N. Conf.

THESIS VII.

Cognitio, quæ essentiam secundùm se, reflexè cum inferioribus comparat, universale Logicum; seu proximè prædicabile, formaliter parat.

Colligitur ex Arist. L: 1. de Interpr: D. Th. 1b: lec. 10. opus. de ente & essentia C: 4. sub finem: P. Thom. Compt. disp. 32. Log. Sec. 1. num. 1.

Prob. ratio: Logica considerat universale in ordine ad scientificas prædicationes, definitiones, alià que hujusmodi artefacta Logicæ faciendæ. Atqui hæc non possunt fieri, nisi sciatur, an formalitas præcisa sit universale Genericum? an specificum?

cum? an differentiale? &c. & hoc non potest sciri, nisi universale præcisum reflexè comparatur cum suis inferioribus, quia per solum ordinem ad inferiora discernimus universale genericum à specifico: in quantum scilicet species dicit ordinem ad differentias ultimas & numericas; Genus verò ad differentias essentielles, ac específicas; ergo universale Logicum ab actu reflexo comparativo formaliter denominatur prædicabile de inferioribus; adeoque tribuit essentiali præcisæ relationem rationis ad inferiora.

Confirm. Universale Logicum est una essentia apta prædicari de pluribus. Atqui essentia per præcisionem una: per actum reflexum & comparativum fit proximè apta prædicari de pluribus; ergo &c. Min. prob. per hoc fit essentia proximè apta, prædicari de pluribus; quòd intellectus advertat ipsam habere relationem & aptitudinem ad plura inferiora. Atqui per actum reflexè comparativum advertit intellectus essentiam habere relationem ac aptitudinem ad plura inferiora; ergo &c.

Objc. Primò. Universale Logicum est proprietas consequens ad Metaphysicum; ergo cum ad universale Metaphysicum sufficiat actus præcisivus: etiam sufficiet ad universale Logicum, ergo non est opus actu

com.

comparativo. Conf. prob. qui dat esse, dat etiam consequentia ad esse; ut habet axioma; sed actus præcisivus, dat aptitudinem ad inesse multis; ergo etiam dat aptitudinem ad prædicari de multis. R. N. Conf. ad probationem explico axioma: qui dat esse physicum C. Maj. qui dat esse secundò intentionale N. Maj. Dist. Min. actus præcisivus dat aptitudinem negativam, prout aptitudo dicit non repugnantiam ad inesse multis C. Min. dat aptitudinem positivam N. Min. & Conf. Aptum prædicari *proximè & formaliter*; dicit secundam intentionem seu relationem rationis, quâ intellectus advertat convenientiam essentiali abstractæ cum inferioribus; ergo dicit actum comparativum vi cuius advertat intellectus illam convenientiam essentiali cum inferioribus.

Objc. Secundò. Id quod formaliter facit album etiam formaliter facit ut possit dici album, ergo hoc ipsum quod facit formaliter aptum in esse multis; facit, formaliter aptum prædicari de multis; ergo sufficit actus abstractivus. R. Dist. Ant. etiam formaliter facit ut *remotè* possit dici album Con. Ant. ut proximè possit dici N. Ant. Dist. similiter Conf. & N. Conf. nisi intellectus advertat albedinem (: quæ est forma faciens formaliter album :) in esse parieti : non erit

pro.

proximè potens prædicare ly album de pariete; ergo etiam, ut essentia, quæ abstracta est, sit proximè prædicabilis de inferioribus, requiritur actus comparativus, vi cuius cognoscat intellectus, essentiam posse multis inferioribus inesse.

Obijc. Tertiò. Actus comparativus non dat unitatem; ergo non facit universale. R. Dist. Conf. ergo non facit universale Metaphysicum seu *in essendo* Conc. Conf. non facit universale Logicum & proximè prædicabile N. Conf. Actus abstrahens essentiam à differentijs dividendibus & realiter illam multiplicantibus, dat formaliter essentiae unitatem; superveniens actus comparativus dat formaliter eidem essentiae jam uni proximam prædicabilitatem, respectu inferiorum.

Obijc. Quartò. Actus comparativus comparat essentiam abstractam cum inferioribus; ergo non relinquit separatam ab inferioribus; ergo destruit fundamentum universalis; ergo &c. R. N. Conf. quia nisi relinqueret separatam intentionaliter: non posset comparare illam cum inferioribus. Comparatio enim non datur, nisi sit aliquid, quod comparetur: & aliquid cum quo comparetur.

Obijc. Quintò. Actus comparativus cognoscit

noscit multa à multa, ergo destruit unitatem universalis. R. Dist. Ant. cognoscit multa à multa ex parte inferiorum Conc. Ant. ex parte essentiae abstractae N. Ant. & N. Conf. Actus comparativus cognoscit multitudinem eorum, de quibus essentia prædicari potest: adeoque videt multitudinem ex parte subjecti; ex parte autem prædicati unitatem: quia cognoscit, quòd una essentia abstracta possit inesse multis per prædicationem.

THESIS VIII.

Neque universalis essentia immutatur: dum de inferioribus prædicatur.

Ità Aristot. 10. *Metaph.* C. 1. & 11.

D.Th. q. 7. de potent. a. 1. apud PP.

Conimbric. q. 6. de univ. a. 4.

PRob. rat. si in prædicatione, non maneret essentia universalis: nulla daretur prædicatio universalis & scientifica. Atqui juxta omnes Peripateticos, dantur prædicationes universales & scientificæ; ergo &c. Sequela Maj. prob. Quia illa prædicatio est universalis, cujus prædicatum est universale: ea verò est prædicatio particularis cujus

cujus prædicatum est particulare; ergo &c.

Confirm. Actus repræsentans *animal*, etiam in prædicatione est abstractivus: & non repræsentat differentias, ergo etiam in actuali prædicatione e. g. *ly animal* est universale. Deinde: ista prædicatio: *Petrus est homo*; est ex parte prædicati diversa ab hac: *Petrus est hic homo*; ergo in prima, prædicatum repræsentat hominem præcisum ab hæccitate; ergo &c.

Objc. Primò. Illud prædicatur e. g. de Petro, quod realiter identificatur Petro. Sed Petro realiter identificatur animal singulare; ergo prædicatur de Petro animal singulare.

R. Dist. Maj. Illud prædicatur de Petro quod realiter identificatur, eo modo, quo cognoscitur Conc. Maj. eo modo quo realiter identificatur N. Maj. Cognoscitur animal sine differentijs; ergo prædicatur sine differentijs: non tamen excludit vi prædicationis differentias.

Objc. Secundò. Ille actus est falsus, qui aliquid aliter de subiecto affirmat, quàm realiter sit in subiecto. Atqui nisi affirmet animal singulare e. g. de Petro, affirmat aliquid aliter de subiecto, quàm realiter sit in subiecto, nempe Petro; ergo R. Dist. Maj. qui aliquid aliter affirmat, per modum exclusionis, est falsus

falsus Conc. per modum præcisionis N. Maj. Dist. similiter Min. & N. Conf. Si actus affirmaret de Petro, quòd sit *animal tantum*, esset prædicatio falsa; quia excluderet alia prædicata, quæ præter animal sunt in Petro. Sed affirmando quòd sit animal, & præscindendo an aliquid sit in Petro præter animal, non est prædicatio falsa. Sic qui decem currentibus affirmat tres currere, verum dicit, si in modo prædicandi cæteros non excludat. Et ratio est: quia affirmatio unius non est negatio alterius. Sic etiam affirmando Petrum esse Logicum; non nego esse musicum &c.

Replicabis: Judicium non potest præscindere; ergo &c. R. N. Conf. Potest enim præcisivum prædicatum cum subiecto componere. Et hoc faciendo erit prædicatio inadæquata, non tamen falsa; quia animal e. g. est in potentia, ut conjungatur omnibus, quæ realiter sunt in Petro.

Duplicabis ergo poterit intellectus de subiecto prædicare partem. R. Dist. Illat: Partem quæ est pars, & materialiter C. Ill. partem ut partem reduplicativè & formaliter N. Ill. quia pars ut pars, in modo significandi excludit aliàs partes. Id verò quòd prædicatur prædicatione inadæquatâ, non excludit alià prædicata; sed est totum potentiale, quòd potest conjungi cæteris in subiecto repertis.

Objc.

Objc. Tertiò. Essentia quæ prædicatur, conjungitur cum singularitate; ergo non manet universalis. R. Dist. Ant. conjungitur singularitati in subjecto Conc. Ant. in prædicato N. Ant. & Conf. quod representatur per subjectum, habet conjunctam hæc- ceitatem; dum dico: *Petrus est animal*. Non autem quod representatur per prædicatum. Unde Dist. Ant. aliter: conjungitur singularitati quoad verificationem Conc. Ant. quoad representationem prædicati N. Ant. prædicatum non representat individua; ergo adhuc manet universale.

Objc. Quartò. Quando essentia fit multiplex, cessat esse una. Atqui in prædicatione fit multiplex; ergo. R. Dist. Maj. quando essentia fit multiplex in representatione cessat esse una in representatione Conc. Maj. quando fit multiplex tantum in verificatione; cessat esse una in representatione N. Maj. quamdiu essentia representatur sine hæc- ceitate, tamdiu manet universalis. Atqui prædicatum representat essentiam sine hæc- ceitate; ergo essentia manet extrinsecè una, ac universalis.

Objc. Quintò. Modus cognoscendi & prædicandi sequitur modum essendi. Atqui animal est cum hæc- ceitate in Petro; ergo etiam debet cognosci & prædicari cum hæc- ce-

ceitate. R. Explico axioma. modus operandi sequitur modum essendi, potentia cognoscitivæ Conc. Maj. modum essendi rei cognitæ N. Maj. Ratio explicationis est: quia allegatum axioma fundatur in eo; *quid quid recipitur, per modum recipientis recipitur*. Sic potentia cognoscitiva, quæ in essendo est materialis, cognoscit materialiter. Potentia autem spiritualis, ac immaterialis, qualis est intellectus, cognoscit immaterialiter; adeoque sine unitate materiali ac numerica.

Quæres: quænam sint regulæ prædicationum? R. prima est: pars quæ pars, non potest prædicari de toto; quia quod prædicatur de altero, dicitur esse idem cum altero. Atqui pars ut pars non est idem cum suo toto; ergo &c. Neque pars ut pars potest prædicari de parte, quia pars ut pars non includit alteram partem; aliàs pars esset æqualis suo toti; ergo &c.

Secunda: Concreta prædicantur cum veritate de concretis. E. g. *homo est animal*: Ratio est: quia concretum significat totum. Atqui totum potest prædicari de toto; ergo.

Dices: Animal non est totum sed pars hominis; ergo &c. R. non est totum actuale Conc. Ant. non est totum potentiale. N. Ant. animal in quantum est pars hominis, significat tantum principium sentiendi, & sic

48 *Essentia Universalis acta prædicatur.*
sic falsa est prædicatio: *homo est animal.* Prædicatur ergo animal, de homine, quod est totum potentiale, seu quod dicit potentiam ut contrahatur ad rationale.

Tertia. Abstracta de abstractis non possunt prædicari, sic falsa est prædicatio: *animalitas est rationalitas*: Ratio est: quia pars ut pars, non est altera pars, ergo non potest de altera prædicari:

Dices: Hæ prædicationes sunt veræ: *humanitas est animalitas*; ergo &c. R. Dist. Ant. Sunt veræ in sensu reali Con. Ant. in sensu formali N. Ant. Animalitas non est tota ratio formalis, cur homo sit homo; humanitas est tota ratio formalis cur homo, sit homo; ergo humanitas & animalitas; formaliter non significant idem.

THE-

THE S I S IX.

Quidquid prædicatur universaliter, vel ut genus, vel ut differentia, vel ut Species, vel ut proprium vel ut accidens prædicatur.

Ità Aristot. 1. Top. C. 3. 4. 5. & alibi.
D. Th. 1. contra Gen. c. 32. P. Franc.
Oviedo Log. controv. 7. puncto 7. P. Pet.
Hurt. disp. 7. Log. sec. 2.

PRob. ratio: Quia quidquid prædicatur tanquam superius de inferiore, vel prædicatur essentialiter; vel non essentialiter, seu accidentaliter. Si essentialiter; vel prædicatur ut tota essentia de subjecto, estque species: ut *Petrus est homo*; vel prædicatur solum in adæquatè essentia; & tunc, si prædicatur substantivè ac per modum per se stantis, est genus: ut; *homo est animal.* vel prædicatur adjectivè per modum adjacentis, estque differentia, ut *homo est rationalis.* Quòd si prædicatur accidentaliter per modum adjacentis; vel prædicatur ut necessariò connexum & convertibile, eum essentia; & est proprium; ut *Petrus est risibilis*, vel ut contingenter con-

nexum

G

50 *Quidquid prædicatur universaliter,*
nexum cum essentia, & non convertibile
cum illa, estque prædicatio *Accidentis com-*
munis, ut Petrus est albus.

Confir. & explicatur. quodlibet universale
Logicum, vel est prædicabile essentialiter, vel
non essentialiter. si essentialiter: vel est præ-
dicabile ut tota essentia; & est *species*. vel non
ut tota essentia; & tunc vel est prædicabile
ut pars determinabilis, & sic est *genus*. vel ut
pars determinans; & sic est *differentia*, si au-
tem non prædicatur ut essentia; vel prædi-
catur ut accidens, necessariò ac convertibili-
ter consequens ex essentia; & dicitur, *propri-*
um. vel prædicatur ut accidens necessariò ac
convertibiliter consequens ex essentia, & di-
citur *Accidens antonomasticè*; aut ut alij lo-
quuntur *accidens commune*. ergo non dantur
nisi quinque diversæ aptitudines ad prædi-
cationem: ergo non dantur nisi quinque u-
niversalia proximè prædicabilia.

Obijc. Primò, Licet proprium *Metaphy-*
sicum sit convertibile essentialiter cum
essentia: proprium verò *physicum* tantum
connaturaliter; hæc tamen non constituunt
diversa prædicabilia; ergo etiam accidens
commune non constituet diversum prædi-
cabile à proprio, & N. Conf. Disp. est.
quia & proprium *physicum* & proprium *Me-*
taphysicum conveniunt in hoc, quòd sint
præ-

prædicabilia convertibiliter de essentia; ergo
modus prædicandi non est diversus Logicè.
Accidens autem nullo modo est convertibi-
le cum essentia; ergo habet modum prædi-
cationis Logicè diversum à modo prædican-
di proprium; ergo &c.

Obijc. Secundò. Ens est prædicabile de
pluribus. Atqui ens non est *genus* (: ut docet
Aristot. 3. *Metaph.* :) nec ullum ex reliquis
quatuor prædicabilibus; ergo datur sextum.
R. *Dist. Min.* non est *genus univocum Conc.*
Min. analogum *N. Min.* & *Conf.* licet ergo
non formaliter & directè ens pertineat ad
primum prædicabile; pertinet tamen indire-
ctè & reductivè ad *genus*.

Obijc. Tertiò. *Genus* & *species* sunt duo
prædicabilia diversa; ergo etiam *differentia*
subalterna & *infima*; ergo erunt plura prædi-
cabilia: *Conf.* prob. ideo *genus* & *species* sunt
prædicabilia diversa, quia *genus* prædicatur
de pluribus *specie* *differentibus*: *species* au-
tem de pluribus solo numero *differentibus*.
Atqui etiam *differentia subalterna* (: e. g. *ly*
sensitivum :) prædicatur de *specie* *differenti-*
bus; *differentia infima* (: e. g. *rationale* :)
de solo numero *differentibus*; ergo &c. R.
N. Conf. ad prob: *N.* causalem esse adæqua-
tam; Sed ideo *genus* constituit diversum
prædicabile à *specie*: quia prædicatur de plu-

ribus specie differentibus, ut quid potentiale ac determinabile; species autem de solo numero differentibus prædicatur, ut quid perfectum ac determinatum. ergo est diversus modus prædicabilitatis generis ac speciei; at verò differentia, tam infima quam subalterna prædicatur in *quale quid*; ergo Logicè in modo prædicabilitatis conveniunt.

T H E S I S X.

Species, cujus plura individua
implicant, universale Logicum
esse nequit.

Deducitur ex Aristotelis doctrina; J. de interp. apud S. Th. Lec; 10. item opus. de ente & essentia C. 4. in fine. P. Franc. Suarez D. 5. Metaph. sec. 2. n. 28. P. Ildephons: Pennafiel D. 5. Log. q. ult. num. 8.

Prob: rat: Juxta Aristotelem. D. Thom. & omnes ferè Peripateticos: Universale Logicum *est proximè* de multis prædicabile. Atqui implicat ut essentia sit *proximè* prædicabilis de multis, si illa multa sint impossibilia, ergo implicat ut ejusmodi essentia sit universale Logicum.

Min. prob: Essentia sit formaliter *proximè*
præ-

prædicabilis, per comparisonem ad multa, de quibus prædicari potest. Sed implicat ut comparetur ad multa; Si multa sunt impossibilia; ergo implicat ut essentia sit *proximè* prædicabilis de multis, si multa sunt impossibilia.

Confirm. Primò: Implicat ut essentia *verè* prædicetur actù de multis, si multa sunt impossibilia; ergo implicat ut essentia sit *proximè* prædicabilis cum veritate de multis, si multa sunt impossibilia. Ant. per se patet: quia actualis prædicatio de multis erit falsa, si implicent multa. Conf. prob. *Implicante actu implicat potentia* ex Philosophorum axiomate. Hoc est: Si actus est impossibilis, nulla est potentia ad actum; quia potentia dicit actum possibilem. Unde etiam aliud philosophorum est axioma; *ad impossibile non datur potentia*, saltè proxima; ergò cum implicet essentiam actu *verè* prædicari de multis; implicabit eam esse *proximè* prædicabilem de multis.

Confirm. Secundò. Essentia *proximè* prædicabilis de multis; essentialiter dicit respectum ac relationem ad multa; ergo implicantibus multis inferioribus implicabit etiam, ut essentia superior sit prædicabilis *proximè* de multis. Conf. prob. Implicante uno correlativo (: juxta Philosophos:) implicat etiam alterum correlativum *quà talis*. Atqui essen-

essentia superior proximè prædicabilis quæ talis est correlativum ad multa inferiora; ergo implicantibus multis implicabit etiam ut essetia sit proximè prædicabilis de multis.

Confirm. Tertio. Non potest genus esse proximè prædicabile respectu unius tantum speciei, si plures species implicant, ut docent Adversarij: ergo etiam non potest species esse proximè prædicabilis de pluribus individuis; si plura individua implicant. Con. prob. sicut genus prædicabile respicit species: ita juxta Aristo. ac D. Th. species respicit individua, ergo &c.

Confirm. Quarto. De essentia speciei prædicabilis, est, posse proximè prædicari de pluribus numero differentibus; quia hæc est definitio etiam ab Adversarijs acceptata. Atqui species essentialiter determinata ad unicum duntaxat individuum, non potest proximè prædicari de pluribus numero differentibus, ergo &c.

Confirm. Quinto. Juxta omnes ad universale essentialiter requiritur multiplicitas & unitas, ejus essentia, quæ dicitur universalis. Atqui implicantibus individuis pluribus, essentia non habet multiplicitem; ergo &c. ergo nec est species prædicabilis.

Obijc. Primò. Potest ab unico individuo possibili abstrahi essentia e. g. Angeli, quæ sit

sit species universalis metaphysica; ergo etiam potest abstrahi essentia, quæ sit universale Logicum. R. T. Ant. N. Conf. Ratio est: quia universale metaphysicum, est quid absolutum, ad quod sufficit, ut essentia per se, & secundum se non dicat repugnantiam ad essendum in pluribus. Quidquid foris, extra essentiam, sit de possibilitate aut impossibilitate inferiorum plurium. Universale verò Logicum est respectivum correlativum: dicitque ex definitione sua, formaliter, comparisonem essentia ad plura inferiora; ergo est disparitas. Dixi *transfert*; quia non videtur esse hujus loci discutere, an formæ simplices (quales sunt Angeli) per se ac per essentia suam, sint individua; ita ut nullius tota essentia cognosci possit, quin cognoscatur etiam illius individuatio, per quam essentia formaliter fit incommunicabilis. Et tamen ab hac decisione pendet Antecedentis veritas.

Obijc. Secundo. Ut essentia sit prædicabilis, satis est: quod, quantum est ex se prædicari possit; licet per accidens defectus individuorum possibilium, aut existentium impediatur ergo. R. Dist. Ant. ut sit remotè prædicabilis satis est &c. Conc. Ant. ut sit proximè prædicabilis N. Ant. eò ipso quod essentia abstracta sit universale metaphysicum: est remotè; & quantum est de se, præ-

dicabilis, quia nullam dicit repugnantiam ad multa. sed ita tantum est apta inesse aut prædicari, aptitudine negativâ: non positivâ. Ad universale verò Logicum essentialiter requiritur ut dicat *positivam* aptitudinem & prædicabilitatem proximam, quæ formaliter provenit ab actu reflexo comparante essentialiter de se prædicabilem, cum ijs de quibus prædicari potest. Hinc universale Logicum essentialiter requirit duo: essentialiter per præcisionem formaliter *unam* ex se aptam prædicari: & multa inferiora, de quibus apta sit prædicari.

Obijc: Tertiò. Possum me reflectere supra essentialiter à singularitate abstractam, atque in illa cognoscere aptitudinem inessendi pluribus; quod est facere universale Logicum; ergo &c. R. Illa reflexio vel cognoscet tantum aptitudinem negativam, seu non repugnantiam ex parte essentialiter secundum se; vel cognoscet aptitudinem positivam, cum respectu ad plura quibus inesse potest. Si cognoscat aptitudinem tantum negativam non erit illa essentialiter universale Logicum, seu proximè prædicabilis, uti ipsi Adversarij docuerant. Si cognoscat aptitudinem positivam & respectivam ad plura; non implicabunt plura. Imò impossibile est per cognitionem reflexam comparare essentialiter

tiam cum inferioribus multis, si hæc implicent. Quia comparatio essentialiter requirit id quod comparatur: & aliud cum *quo* comparatur.

Obijc. Quartò. Juxta S. Thom. 1. p. q. 13. a. 9. in O: Formæ per se Subsistentes, licet in se sint essentialiter individua; prout tamen sunt in apprehensione nostra, abstrahuntur ab individuatione. Ergo essentialiter illarum est communis & universalis saltè secundum rationem, licet non secundum rem ut ibidem loquitur S. Doctor R. Dist. Conf. ergo essentialiter sic apprehensa est communis negativè & remotè, hoc est non repugnat ei sic apprehensæ, ex parte sua communicari T: Conf. est communis positivè & proximè N. Conf. quia ad hoc ut essentialiter sit proximè prædicabilis, ex neutra parte, debet esse repugnantia; nec ex parte termini à *quo*, nec ex parte termini ad *quem*: hoc est, nec ex parte inferiorum; cum quibus reflexè comparatur.

Obijc: Quintò. Essentialiter implicantibus individuis pluribus, est saltè prædicabilis conditionatè: si essent possibilia plura individua; ergo est species prædicabilis. R. Dist. Conf. ergo est species Metaphysica, & remotè prædicabilis T. Conf. est species Logica, & proximè prædicabilis N. Conf. prædicabilis

dicabilitas denominatur *proxima* inde ; quod
ad sint omnes conditiones essentialiter ad
prædicandum requisitæ. Sic inductione pa-
tet, nec in *Physicis*, esse *potentiam proximam* ;
si non ad sint conditiones requisitæ : & absint
impedimenta , etiam ab extrinseco, actui se-
cundo obliſtencia. & quomodo (: dic obse-
cro !) aliàs differet potentia proxima à po-
tentia remota ; quid illa huic superaddit ?

Objc. Sextò. Species ab unico individuo
possibili abstracta est prædicabilis de pluri-
bus inferioribus per intellectum confictis ;
ergo &c. *R.* Distingv: Ant: est prædicabilis
falsè Conc: Ant: verè N. Ant: falsè autem
quidlibet est prædicabile de quolibet. Nul-
la verò essentia realis potest verè prædicari
de entibus fictis & chimæricis ; Atqui illa es-
sentia seu species immultiplicabilis, est realis ;
ergo &c. Maj. prob. quia nihil potest verè
prædicari de illo cum quo non identificatur.
Sed essentia realis non identificatur cum in-
ferioribus chimæricis ; ergo non est verè præ-
dicabilis de illis.

Objc. Septimò. Intellectus potest essentia
dare unitatem ; ergo etiam potest illi dare
multiplicitatem, ergo affingendo illi plura in-
dividua, facit illam universaliter prædica-
bilem *R.* Dist. Conf. potest dare multiplici-
tatem diversæ rationis Conc. Conf. ejusdem
ratio-

rationis N. Conf. dum intellectus dividit es-
sentiam, in multas formalitates, non repræ-
sentat unam rationem seu essentiam. N. etiam
illationem : quia intellectus non faciet sua
fictione, ut essentia realis possit identificari
chimæricis individuis ; ergo nec efficiet,
ut verè de ijs possit prædicari. Et quid obse-
cro serviet scientijs ejusmodi fictio chimæ-
rarum ?

THESIS XI.

Prædicamentorum decalogo,
vel plura, vel pauciora ; nec inven-
nit Auctoritas ; neque Ratio
adinvenit.

*Arist. C. 4. Categor: 5. Metaph: C. 7.
S. Th. ibi: P. Petrus Fonseca. lib. 5. Met:
cap. 7. Quæst. 2. s. 3. PP. Conimbr: 2. 2. in
C. 1 4. de prædicam. a 3.*

PRob: ratione. Nullum potest excogitari
prædicatum e. g. in Petro (: idem est
de quocunque individuo materiali :)
quod non pertineret ; vel ad *substantiam*, vel
ad *quantitatem*, vel ad *qualitatem*, vel ad *Rela-
tionem* ; vel ad *ubicationem*, vel ad *durationem*,
vel ad *actionem*, vel ad *Passionem*, vel ad *duram*,
vel ad *Habitum* (: saltèm indirectè & redu-
ctivè :) ergo &c.

Confirm: Quidquid est e. g. in Petro, & ei convenit; vel est prædicatum substantiale; adeoque pertinet ad prædicamentum *substantiæ*. Vel est accidens absolutum, aut respectivum, aut extrinsecè tantum denominans. Si est absolutum, vel denominat Petrum extensum, magnum, parvum &c. & est *quantitas*. vel qualificat illum faciendo album, nigrum &c. & est *qualitas*. Si est respectivum, est *relatio*. Si extrinsecè denominat; vel denominat ipsum aliquid agentem, & est *actio*, vel aliquid patientem; & est *Passio*. vel denominat ipsum quoad locum, in quo existit, & est *ubi*. Vel quoad tempus, & est *quando* seu *duratio*. vel certo modo situatum, stantem, sedentem, &c. & est *situs*. vel denique aliquomodo circumvestitum, armatum &c. & est *habitus*.

Objc. Primò. Prædicabilia sunt tantum quinque, ergo etiam Prædicamenta: R. N. C. quia divisio quinque prædicabilium, est divisio universalis Logici in suas species; quæ tantum quinque sunt possibiles, ut nuper probatum est. Divisio autem prædicamentorum est juxta modos essendi; quorum decem sunt; ut jam ostensum est.

Objc: Secundò. Actio non distinguitur realiter à Passione aut relatione: situs ab ubicatione &c. ergo sunt pauciora quam decem, R. T. Aut: N, Con. quia saltè *modus*

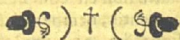
us prædicamenti est diversus, licet res non sit diversæ.

Objc. Tertiò: Esse visum, amatum &c. ad nullum ex his prædicamentis potest reduci, ergo &c. R. N. Ant. quia reducuntur ad prædicamentum relationis; cum sint respectiva.

Sed quorsum pertinet esse *musicum, sanum, sobrium* &c. R. ad Qualitatem. Musicus dicitur talis ab arte musica; *sanus* à bono temperamento primatum Quatuor qualitatum, frigoris, caloris humoris, siccitatis. *Sobrietas* etiam cum virtus sit, reducitur ad qualitatem.

Sed ad quale prædicamentum spectat esse *Regem, Dominum* &c. R. ad Relationem; quia & hæc sunt respectiva. Similiter esse *Nobilem, Baronem, Comitem* &c: dicunt comparisonem seu relationem. Quia significant esse à præclarè gestis notabiliorum, quam sint alij; & publicâ Principium attestatione magis privilegiatum. Cæterum prædicamenta *directè ac propriè* sunt genera entium realium ut inquit *S. Th. Quest. 7.*

de por. ar. 9.

THESIS XII.

Relatio Prædicamentalis terminum non involvit ut partem : Sed respicit ut conditionem extrinsecus requisitam.

Ita Arist. C. 3. Categor. 5. Phys. C. 3. D. Th. ibi. P. Franc. Suar. Dis. 47. Metaph. Sec. 8. n. 9. & 10.

Prob: ratione: Juxta Arist: C. 3. Categor: num: 10. relativa sunt, quorum esse est ad aliud se habere. Juxta S. Thom: sæpius; totum esse relationis est aliud respicere (: quod ipsum ex Arist: asserit P. Suar: Dis: 47. Sect: 5. :) ergo non potest terminus esse pars constituens intrinsecè relationem, quia aliàs pars relationis non respiceret aliud, sed se ipsam; adeoque totum esse relationis esset ad aliud, & non esset.

Confirm. Primò. Juxta Arist: Relatio prædicamentalis est speciale prædicamentum (: simplex & incomplexum :) ab alijs diversum; ergo relatio non est complexum ex diversis prædicamentis; nempe: ex substantia, actione, passione &c. ergo non est complexum ex fundamento (: à quo incipit relatio seu

seu quod refertur:) ratione fundandi (: quæ est formalis ratio, propter quam unum refertur ad aliud :) & ex termino; qui est id ad quod terminatur relatio, vocaturque alio nomine connotatum.

Confirm. Secundò. Relatio Paternitatis, & relatio filiationis juxta omnes Philosophos, sunt relationes disquiparantiæ. ergo sunt reales specie diversæ relationes. Atqui si terminus esset essentialis pars constitutiva relationis esset una realiter relatio paternitatis & filiationis. Quia paternitas essentialiter involveret easdem partes, quas filiatio essentialiter involvit; ergo &c.

Confirm. Tertiò. Si terminus esset pars constitutiva relationis sequeretur; quod Pater ex. gr. ut Pater, tanquam partem essentialem involvat entitatem Filij; quod effectus sit pars essentialis, & intrinsecè constituens causam ut causam: quod Anti-Christus sit pars essentialis constituens Christum ut Christum; quod Adamus prior, sit pars essentialis intrinsecè constituens, quemlibet ex posteris ut talem &c. Quæ omnia videntur dici incongruè; quia in enumeratis omnibus terminus est entitas realiter distincta à fundamento relationis; ergo &c. Sequeretur etiam totum non esse majus suâ parte quâ tali, quia pars ut pars involveret essentialiter omnes

omnes compartes ex: gr. anima ut pars, involveret materiam & formam; ergo anima ut pars esset totus homo; ergo pars ut pars esset æqualis suo toti; quod repugnat.

Attamen relatio non est entitas realiter distincta & realiter superaddita: fundamento, rationi fundandi; & termino. Probatur Primò autoritate Aristotelis qui 5. Phys: C. 3. num. 3. negat fundamentum mutari intrinsecè, dum acquirit novam relationem, mutato termino. & S. Th. ibi: lect: 3. dicit nihil mihi advenit de novo per hoc quod incipio fieri similis alteri. Probatur Secundò. Duæ relationes superadditæ, essent sibi similes; absque nova entitate superaddita; in qua consisteret relatio; nè procedatur in infinitum, ergo etiam duæ ex: gr: albedines possunt formaliter esse similes, sine entitate relationis superaddita. Probatur Tertio. ab inconvenientibus: Sequeretur enim volante hic muscâ &c. omnes res in mundo toto intrinsecè mutari, quia produceretur in omnibus nova entitas relationis distantie &c. & mutatâ hic muscâ, periret in singulis rebus universi aliqua entitas intrinseca, nempe relatio coexistentiæ &c: Quæro nunc quis producit has entitates; quis tollit? nè admittatur actio indistans. Certè DEUS non; quia ille non supplet defectum causarum secundarum,

darum, nisi ad causæ secundæ exigentiam & necessitatem; qualis hîc arbitrariè duntaxat admittitur.

Consistit ergò relatio formaliter in ipso fundamento proximo, seu ratione fundandi; in quantum hæc dat, *secundariam* denominationem realem, illi subjecto in quo est. Ut autem possit ejusmodi denominationem realem subjecto tribuere, pendet essentialiter à termino seu convotato, extra subjectum positò; quo accedente vel recedente eadem forma accidentalis, subjecto communicat aliam & aliam denominationem secundariam ac relativam. e. g. *similis, equalis, dissimilis* &c. Probatur. Quia sic optimè salvantur omnia, quæ Aristò: ac D. Thom: de relatione, ac entibus Respective docuerunt. Nempe: quòd totum esse relationis, sit respectus unius ad aliud: quòd entia, ut relativa, dependeant, ab aliquo extra se positò &c. ergo &c.

Vnum fundamenti locò hîc NB. dupliciter posse considerari relationem: vel in quantum more aliorum accidentium inest subjecto, seu fundamento remoto; diciturque esse *in*. Et sic sumitur materialiter. Vel in quantum respicit terminum, diciturque esse *ad*, & sic sumitur formaliter, seu ut relatio. Quia Aristoteles nunquam aliter nominat relationem, quam

quàm : esse ad aliud. Effectus formalis primarius, est denominatio derivata in subjectum ; ex ipso nomine formæ denominantis. Sic effectus formalis primarius *caloris*, est denominare subjectum *calidum*, effectus formalis secundarius est; qui significatur, per denominationem non derivatam à nomine ipsius formæ. Sic effectus formalis secundarius *caloris*, est denominare subjectum *dispositum ad ignem, aptum ad combustionem* &c: illa vocatur denominatio primaria, ista dicitur denominatio secundaria. Nulla forma communicat effectus suos formales denominationis, nisi eorum sit subjectum capax, & nisi ad sint conditiones ad ejusmodi denominationem recipiendam necessariò requisitæ, quia quidquid recipitur, per modum recipientis recipitur. Sic anima unita pedi, non communicat eodem effectus formales denominationis, quos communicat oculo aut cerebro &c. quia pes non est eorumdem capax, nec adsunt in pede conditiones requisitæ. Pariter ergo e: g: *similitudo*: quâ unus murus albus est *similis* alteri muro albo, est ipsissima albedo prout tribuit subjecto *secundariam* denominationem. Primaria enim est denominare murum album; secundaria denominare *similem* alteri; ex supposito quòd existat essentiali requisitum ad hanc denominationem

non involvit terminum à partem. 67
nem dandam. Illud verò requisitum est terminus; nempe alter murus albus.

Objc: Primò. Licet Filius non constituat intrinsecè Patrem; adeoque non sit de essentia Patris: est tamen Filius de essentia totius relationis. ergo terminus est pars relationis. R. N. Ant. quia sicut tota essentia albedinis est de essentia albi, quâ albi: ita tota essentia relationis, quæ dicitur *Paternitas*, est de essentia Patris quâ Patris. Ergo sicut omne illud quod constituit essentiam albedinis, constituit etiam essentiam albi, quâ albi: ita quidquid constituit intrinsecè essentiam relationis seu Paternitatis, id etiam constituit essentiam Patris quâ Patris: Atqui juxta Adversarios Filius constituit intrinsecè relationem Paternitatis: ergo constituit Patrem quâ Patrem. ergo filius est pars Patris, quâ Patris.

Dices, Paternitas est in solo patre, relatio in patre & filio; seu fundamento & termino; ergo terminus est pars totius relationis, non verò pars paternitatis. R. N. Ant. quia Paternitas est formalissimè relatio; ergo si paternitas est in solo patre, relatio erit in solo patre; ergo terminus non est essentialis pars relationis. Fateor equidem, quòd relatio sit mutua, adeoque sit in utroque. Quia autem relatio inter patrem & filium est relatio dis-

quiparantia; ideo non est una eademque relatio. Sed relatio paternitatis est in patre respectu Filij: relatio Filiationis est in Filio respectu Patris.

Obije. Secundò. Relatio inadæquatè sumpta, est respectus unius ad aliud; non autem tota relatio seu adæquatè sumpta. Ergo terminus est adhuc pars intrinseca relationis. R. N. Ant. Quia juxta Arist: ac D. Th. *totum esse relationis, est ad aliud. Ergo si tantum relatio inadæquata est respectus unius ad aliud; sequitur, quòd tota & adæquata relatio non sit relatio. Confirm. vel tota relatio est respectus ad aliud seu terminum: vel non tota. si tota? ergo terminus, seu illud aliud non est pars relationis adæquatæ. Si non tota? ergo tota relatio non est relatio; quia non convenit illi definitio Aristotelica relationis.*

Addo hic ex Arist. 3. Physi: tex: 63. *totum perfectum ac absolutum est: cujus nihil est extra: ergo si terminus esset pars, & non esset extra totam relationem; tunc relatio adæquata quætales, eò ipsò esset totum absolutum; & consequenter esset totum relativum, & non esset.*

Obije. Tertiò. Pereunte termino solo, reliquis manentibus, formaliter & eò ipsò perit relatio qua talis, ergo terminus est pars relatio-

tionis. R. N. C. Entia absoluta, sic constituuntur in esse, ut à nullo extrinseco essentialiter dependeant. sed quidquid requiritur essentialiter ad esse entis absoluti, est intrà ens absolutum, ut patet ex ipso nomine *absoluti*. At verò cum relatio sit respectus ad aliud; ex ipsa definitione sua ens respectivum essentialiter pendet ab alio extra se, ergo ablato illo alio essentialiter requisito: formaliter & eò ipso peritens relativum, quæ relativum: quia formaliter perit *respectus ad aliud*. Ens absolutum è contrario formaliter & eò ipsò non perit: nisi pereat pars illius intrinsecè constitutiva. Et quid mirum est: si ens absolutum aliter pereat, quàm respectivum quæ tale? cum aliter constituantur, ut patet ex Arist. & D. Th. Modus enim pereundi, sequitur modum essendi.

Obije. Quartò. Definitio explicat essentialiam rei, ergo quidquid ponitur in definitione est pars essentialis definiti. Sed terminus ponitur in definitione relationis; ergo terminus est pars relationis. R. Dist. Conf. Ergo quidquid ponitur in definitione entis ut absoluti, est pars Conc. Consec. in definitione entis ut respectivi N. Consec. essentia entis ut absoluti; est absoluta: & independens essentialiter ab alio extra se, ergo quidquid est de

de essentia illius est intrinsecus ens absolutum, illudque intrinsecus constituit; ergo est pars. Entis ut respectivi essentia tota ordinatur ad extra; ad terminum; quem essentialiter respicit. Ergo cognosci, definirique non potest, nisi per ordinem & respectum ad aliud extra se; ergo in entis ut respectivi, definitione; ponitur terminus saltem in obliquo. & quia terminus extra relationem est, ideo pars non est. audiatur P. Suar. disp. 47. sec. 17. num. 15. quia relatio (: inquit ille :) totam essentiam suam habet in ordine ad terminum: ideo ab illo, quasi ab ultima forma extrinseca, sumit suam specificationem; & ideo per terminum distinguitur & definitur.

Objc. Quinto. Si terminus non esset, pars relationis, sequeretur: quod manente albedine in unico muro, maneat tota relatio similitudinis. Atqui hoc repugnat, ergo &c. Sequela prob: albedo est forma denominans similem; Atqui maneret albedo; ergo &c. R. N. sequi. ad prob. Dist. Maj. albedo est forma denominans similem, si adsint omnia essentialiter requisita C. Maj. albedo simpliciter & secundum se N. Maj. Dist. etiam Min. maneret albedo sine essentialiter requisitis ad tribuendam denominationem similis Conc. Min. cum illis N. Min. & Conf. Terminus est conditio essentialiter requisita, ut albedo

bedo tribuat suum effectum secundarium, qui est denominare formaliter similem. Effectus vero formalis primarius. est subjectum (: in quo est :) denominare album. Sic manente eadem entitate habitus, non manet actualis inclinatio, si auferatur cognitio objecti, ad quod inclinare potest. Sic cognitio in lapide non tribueret denominationem cognoscentis defectu conditionum, quas subjectum essentialiter requirit, ut eam denominationem recipiat &c.

Objc. Sexto: Esse simile est denominatio realis intrinseca; ergo quando advenit Subjecto vel perit, denominatio similitudinis, tum advenit vel perit aliqua entitas realis ac intrinseca, ergo similitudo est entitas ab albedine e. g. realiter distincta. R. Dist. Ant. Esse simile est denominatio realis intrinseca subjecto secundum quod similitudo est accidens, & accipitur absolute, materialiter, quæ est similitudo C. Ant: secundum rationem similitudinis quæ talis, formaliter, & in quantum est præcisè relatio N: Ant. similitudo seu relatio quæ talis non est denominatio intrinseca subjecto; sed ad extrinsecum. Potest tamen ly denominatio intrinseca duplicem habere sensum. Primò potest significare quod sit inhærens in ipsa re; & sic similitudo, quæ talis, seu relatio quæ relatio

non est denominatio intrinseca subjecto; quia præcisè quâ talis non consideratur ut inhærens ipsi subjecto. Sed consideratur præcisè ad aliud. Secundò quia semper relatio fundatur in aliquo absoluto, illique realiter identificatur; ideo potest dici intrinseca subjecto; non ratione sui præcisè: sed ratione ejus in quo fundatur, & cui realiter identificatur. Et hoc sensu potest dici: quòd esse similem sit denominatio intrinseca muro albo: similitudo autem (:ratione nostrâ:) fundatur in albedine; illique realiter identificatur.

Replic. implicat advenire vel perire denominationem novam realem: nisi adveniat vel pereat aliqua entitas realis; ergo murus albus non potest denominari *similis* nisi præter albedinem adveniat nova entitas realis. R. Dist. Con. nisi adveniat nova entitas realis extra subjectum. Con. Conf. intrâ subjectum N. Conf. Dum perit relatio, perit terminus: dum advenit relatio, ponitur terminus; qui est res, sed subjecto relativo extrinseca.

Dupli. Implicat denominationem intrinsecam provenire ab aliquo extrinseco; ergo &c. R. Dist. Ant. denominationem intrinsecam absolutam C. Ant. respectivam N. Ant. denominatio respectivi quâ talis, formaliter provenit ab aliquo extrinseco; quia

quia essentialiter est respectus unius ad aliud. absoluta verò quâ talia, intrâ se habent ea, à quibus essentialiter denominantur. Ergo est disparitas ex utriusque definitione.

Objc. Septimò. Relationi ex essentiali conceptu relationis, repugnat inhærere subjecto: Qualitas *similis*, quantitas *equalis* &c. ex essentia sua exigunt inhærere subjecto; ergo cum implicet, ut quantitas & qualitas realiter inter se identificentur: à potiori repugnabit, ut relatio identificetur quantitati aut qualitati; ergo relatio est entitas quantitati aut qualitati superaddita, & ab ijs realiter distincta.

R. N. primam partem Ante: quia relatio ordinat subjectum ad terminum; ergo non repugnat relationi inhærere, subjecto, licèt hoc ex *precisa ratione*, relationis essentialiter non exigat. Nam sic præcisa ratio relationis quâ talis, est merissima ratio respiciens foras, ad aliud extra subjectum.

Urgebis: Potest augeri fundamentum proximum, & non augeri relatio ex. gr. albedo, licèt non augeatur similitudo, nam si albedo in duobus muris augeatur, augebitur fundamentum proximum, sed non augebitur similitudo seu relatio. Ergo relatio est entitas realiter distincta à fundamento proximo.

Quia implicat eandem realiter entitatem augeri & non augeri. R. Dist. Ant. Potest augeri fundamentum proximum materialiter, & quod est fundamentum proximum, quin augeatur relatio C. Ant. fundamentum proximum formaliter, & in quantum est ratio fundandi e: g: *similitudinem* N. Ant. & Con. Sicut ergo fit major albedo in duobus muris ita fit major similitudo; vel extensivè vel intensivè secundum plures gradus albedinis.

Quæres Primò: Quare rejiciatur illa partis definitio, à RR. passim acceptata: *pars est id, quo præcisè sublato formaliter perit totum* R. quia hæc convenit etiam toti; nam & hoc si auferatur, perit. Deinde sequeretur, quòd valis sit pars montis; vita pars mortis: lux pars tenebrarum; &c. adeoq; quòd unum contradictorium, aut privativè oppositum, sit pars alterius contradictorij &c. Et sic maxime sui destructiva se invicem perficerent; cum de ratione partis: ut partis sit, perficere compartes. Sequela autem prob. nam ablata valle eò ipso formaliter perit mons &c. quia amplius nec concipi, nec explicari possunt, & multò minus esse.

Quæres 2. Quare non admittitur illa: *pars est id, quo præcisè ablato reliquis per possibile vel impossibile manentibus, perit totum* R. Quia nõ convenit soli definito; Quòd sic ostendo: ab-

latà

latà præcisè unitate ex decem, perit eò ipso & formaliter denominatio *decimi*; Atqui ablata unitas, non fuit pars decimi: ergo data definitio convenit etiam non parti; ergo non convenit soli definito. Min. prob. Si illa unitas ablata fuisset pars decimi; etiam reliquæ novem unitates fuissent partes *decimi*; Atqui hoc implicat; ergo &c. Min. iterum prob. si omnes reliquæ unitates fuissent partes *decimi*; sequeretur quòd decimus ex. gr. homo; essentialiter tanquam partes involveret decem homines. Et quia variato ordine, quilibet ex illis decem poterat esse & denominari formaliter *decimus*; ideo sequitur, quòd quilibet ex illis sit essentialiter, decem homines; ergo qui decimum portaret, portaret decem homines &c. quia portaret eum, qui intrinsicè & essentialiter constituitur per decem homines, ut partes *decimi*.

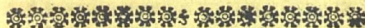
Confirm: Illa sunt idem, quæ habent eandem partes sui constitutivas. Atqui decimus homo, quæ decimus; constitueretur iisdem partibus: quibus constituitur hominum denarius seu decas: ergo decimus homo esset idem, quòd decem homines. Melius ergo diceretur: *pars est id, quòd intrinsicè constituit essentialiam totius*: seu id, in quòd resolutus totum tanquam in potentiam & actum. Sola enim composita constituantur ex partibus essen-

D 2

tia-

76 *Relatio prædicamentalis non &c.*
tialibus. Colligitur ex Arist: 1. prior. C.
1. & ex S. Tho. 1. p. q. 11. a. 2. convenit
hæc descriptio omni & soli parti, ut patet
inductione. Sic materia & forma sunt par-
tes totius Physici; genus & differentia Meta-
physici &c.

Quæres Tertio. Quomodo differat relatio
Prædicamentalis à Transcendentali? R. in
hoc: quod transcendentalis sit in separabilis
omnimodè à suo fundamento. Sic respectus
ab actione ad effectum: à creatura ad crea-
torem &c. separari non potest. at verò, Relatio
Prædicamentalis, cum sit effectus secun-
darius, denominatio secundaria, est separabi-
lis à suo fundamento, seu effectu primario.
Sic denominatio *similis* potest separari ab
effectu formali primario albedinis &c. Relatio
Transcendentalis ut sic, transcendit om-
nia Prædicamenta, undè & nomen sortitur.
Relatio Prædicamentalis est peculiare præ-
dicamentum, à reliquis novem, saltèm ex-
trinsecè & ratione nostrâ
distinctum.

THESIS XIII.

Voces humanæ articulatae vim
significandi, non habent ex natura
sua: habent ex instituentium benepla-
cito. Significant verò tum res ipsas;
tum conceptus derebus.

Ità Arist. de *Interp.* l. 1. C. 1. & *ulti-
mo.* D. Th. *ibid.* P. P. *Conimbr.* lib. 1. de *Inter-
p.* C. 1. q. 3. a. 2. P. Sylvester *Maurus*
quæst. 57. *Log.*

Probatur ratione: quia signa naturalia,
habent eandem significationem apud
omnes gentes. Sic fumus est ubique
signum naturale ignis; & quicumque effectus
suae causæ. Atqui voces articulatae non ha-
bent eandem significationem apud omnes
gentes; ergo non sunt signa naturalia,
ergo &c.

Confirm. Primò. Vocibus articulatis ijs-
dem; jam utimur metaphoricè: jam in signi-
ficatione propria. pauculis immutatis, trans-
positis, additis, significamus profus con-
traria; turpe & honestum; justum & injustum,
verum & falsum. ergo voces non significant
à natura, sed ex instituentium arbitrio.

Confirm. Secundò. Ly *Callus, ly canis &c.* & plurima ejusmodi æquivoca significant res profus disparatas; ergo non sunt signa naturalia rerum & conceptuum, &c.

Confirm. Tertiò. Ex S. Th. 1. 2. q. 50. a. 3. Homo dupliciter utitur virtutibus sensitivis, uno modo ex instinctu naturæ: alio, ex imperio rationis. Ergo propter hunc secundum modum instituendæ erant voces articulatae, quæ ex arbitrio utentium significant.

Quòd autem voces significant res ipsas sic probatur: nisi voces significant res ipsas, pleræque enuntiationes essent falsæ quia dum dico E. g. *Petrus est animal*, sensus esset: quòd hic conceptus aut vox *Petrus*; sit ille conceptus aut vox *animal*; ergo significant res ipsas.

Denique etiam conceptus de rebus significari, probatur: voces humanæ sunt in hunc finem institutæ (: test. Arist. 1. Politic. C. 2. :) ut communicando conceptus, homines conferrent commercia & societatem. Cum enim nostros conceptus de rebus commodè non possemus communicare: voces in supplementum conceptuum datae sunt. ergo voces etiam significant conceptus.

Confirm. Si voces non significant conceptus, nullum daretur mendacium. quia menti

tiri

tiri est contra mentem ire. Vide S. Th. 2. 2. q. 110. a. 3.

Objc. Primò. Arist. 1. Politic. C. 2. docet à natura homini datum sermonem adsignificanda quæ ad communicationem humanam pertinent præ brutis. Ergo voces significant ex natura sua. R. Arist. ibidem dicere Civitates à natura esse. non quòd natura eas, absque humana cooperante industria extruxerit: Sed quia homines à natura proclives sunt ad societatem vitæ, in quem finem civitates extruunt. Ergo simili explicatione accipiendus est textus prior de vocibus distinguendo: dedit homini sermonem inchoativè, dum dedit facultatem liberam instituendi C. Ant. perfectivè, & quoad executionem N. Ant. & sub eadem distinctione N. C.

Objc. Secundò. Cum Phythagoræis: Natura non minùs providit homini, quàm brutis. Atqui brutis dedit voces, quibus uterentur ad communicationes suas necessarias, ut docet S. Th. lec. 2. in l. Politicorum. Sic gallina dum glocitat, pullos ad escam convocat: sic columba gemitu columbam evocat &c. ergo & hominibus natura dedit voces ad communicationem necessarias. R. etiam homini à natura datas esse voces quasdam inarticulatas ad affectus brutis communes; jucundi & molesti manifestativos. Cæterùm

D 4

Na-

Natura magis providit homini, quam brutis, dum ei liberum arbitrium largita est. dedit item potentiam articulandi voces quæ prohibitu rebus significandis imponantur.

Objc: Tertio. Attis Cræsi filius ab ortu mutus, cum videret militem stricto gladio Patri imminenti, exclamavit: *miles, ne occi- de Cræsum*, ut refert Gellius lib. 3. Atticar: Noct. Plinius, Solinus, & alij. Unde sic arguitur; mutus à nativitate, surdus est, ergo Attis ex auditu non potuit significationem vocum audire, ergo &c:

R. Quod Attis mutus quidem usque ad illud tempus fuerit; sed non surdus. Unde addiscebatur interim significationes vocum, quas alioqui efferre non potuisset. Nam Arist. Lib. 4. de Hist. animal. C. 7. dicit nec ipsas aves modulatè posse canere, nisi inter eas alantur, quarum audiant, discantque cantum. In forma N. Ant. universaliter acceptum: Licet enim surdi à nativitate, sint etiam muti, ut docet S. Th. de sensu & sensibili C. 2. non tamen vicissim qui mutus est, semper surdus est. Disparitas est quia nervi administrandis sensationibus necessarij oriuntur ex cerebro, descenduntque ad auditum & tandem coeunt in unum cum ijs, qui munere loquendi funguntur. Unde qui surdi sunt, ex læsione nervorum surdi sunt; & consequen-

sequenter etiam muti. Accedit, si surdi sint; illos nec posse voces, nec vocum significationem addiscere. At verò in mutis, fieri potest, ut non sit læsio in nervo; sed impedimentum locutionis sit in lingua. Adeoque si impedimentum sit in lingua (: ut in Cræsi Filio fuisse existimo:) ob vehementem passionem, vehementi conatu, dissolvetur vinculum linguæ. Fateor qui mutus est ob læsionem nervorum, auris & linguæ junctorum, etiam surdus est. Sed hoc non semper accidit.

Objc: Quarto. Teste Herodoto lib. 1. duo pueri jussu Psammetichi inter silvas educati, primam dein vocem *Beeves* (: quod Phrygibus panem sonat:) protulerunt, ergo, à natura significant voces. R. Illos fortuito casu sonum Capris similes confusè protulisse: à Phrygibus acceptum; ut ambitiosè suam linguam fuisse primam demonstrarent; aut inter Pastores caprarum audivisse. Ratio enim & experientia, evincit vocum significationes sine instructione non addisci.

Objc: Quinto. Antequam consensus hominum daret unicuique rei certam significationem, debuerunt sibi invicem suam instituendi voluntatem manifestare. Atqui non potuerunt hanc voluntatem manifestare nisi per voces significativas, ergo ante omnem

institiōnem vocum, erant aliquæ voces ex natura sua significativæ. R. Primas linguas & voces institutas fuisse à DEO, non ab hominibus ut docet S. Augusti, lib. 8. de Gen. ad lit. C. 16. Sic in paradiso cognitionem linguæ Hebraicæ DEUS infudit primis hominibus infundendo illis species complexas rerum & vocum. Sic post diluvium ædificaturis turrim Babel insuderat 72. linguas primarias; ex quarum corruptione aliæ deinceps ortæ sunt.

Sed significantne voces audienti immediatè conceptum audientis: & eo agnito res? R. cum P. Mauro cit. Q. 57. voces ordinariè excitant immediatè apprehensionem rerum in audiente: mediatè apprehensionem conceptus, quem de re habet loquens. Adeoque voces ordinariè sunt signa immediata rerum. Probat. Quia qui audit istas voces *cælum tonat*; primò & immediatè apprehendit cælum tonans ut constat experientia. Deinde conceptum, quem habet loquens de cælo tonante, ergo voces excitant immediatè apprehensionem rerum; & mediatè apprehensionem conceptus, quem habet loquens de Cælo tonante. ergo voces, in quantum sunt signa excitativa apprehensionis immediatè significant res; mediatè significant conceptum loquentis.

Attamen perfectè & intimè penetranti vortum significationem, significant immediatè conceptus: mediatè res: Prob. quia qui perfectè & intimè penetrat istam vocem E. g. *homo*; videt quòd non significet hominem quomodocunque: sed ut cognitum certo ac determinato conceptu; hoc est universali ac definibili. Atqui significare res ut cognitas certo conceptu, est immediatè significare conceptum, mediatè rem; ergo &c.

Verùm in ordine ad assensum & fidem loquenti præbendam voces immediatè significant conceptum, & mediatè rem conceptam. Adeoque voces sunt immediata argumenta conceptum. Probat. quia ut prudenter credam & iudicem assentiendo Petro dicenti: *domus ardet*; debeo priùs arguere, quòd Petrus sit verax & sagax; Atque adeò quod ut verax non fallat & mentiatur, ut sapiens non fallatur ac erret. Ergo hæ voces e. g. *domus ardet* in ordine ad iudicium ferendum per modum argumenti significant immediatè conceptum Petri conformem vocibus; ergo &c.

Quid autem est loqui? R. S. Th. 1. p. Q. 107. a. 1. locutionem internam sic describit: quando mens convertit se ad actu considerandum; loquitur aliquis sibi ipsi. nam ipse conceptus mentis interius verbum

vocatur. Locutionem verò externam ibidem sic definit: nihil est aliud loqui ad alterum, quàm conceptum mentis alteri manifestare. Unde dici posset: quod locutio externa sit rei intellectu conceptæ per voces manifestatio.

Fit locutio propriè per verba articulata, quæ sunt voces arte & industriâ formatæ. Nam si quis ex vehementia affectûs conaturaliter gemat, cachinnetur, ejulet, jubilet, &c. sonus est, vox est; sed non articulata; nec locutio. Ut autem quis propriè loqui dicatur requiritur, ut vocibus articulatis manifestet conceptum proprium, quem ipse in mente habuit. Vnde alina Balaam impropriè locuta dicitur, licèt voces articulatas protulerit. Idem est de Picis, Corvis, Plittacis, Sturnis & reliquis volucris garulis.

Locutio propriè dicta, alia est coram alio, alia cum alio. Locutio cum alio, est propriissimè humana locutio; & includit semper pactum tacitum; quo se loquens audienti obligat, ad proferenda verba conceptui ac iudicio interno conformia. Ratio est: quia qui cum altero loquitur vult sibi credi id, quod dicit, propter suam veracitatem. Atqui non potest prudenter velle hanc fidem apud audientem; nisi habeat pactum saltèm implicitum;

implicitum; quo se obliget ad proferenda sonoris verba interno conceptui iudicativo conformia; ergo &c.

Infer Primò. Quòd homo loquens se non obliget ad loquendum conformiter rebus; quia iudicium humanum de rebus fallibile est. Sed tantùm conformiter ad loquendum iudicio, quod de rebus habet. adeoque: potest quis falsum dicere, & non mentiri; si edicat uti de rebus mente iudicat. Item potest quis verum dicere & mentiri, si edicat aliud, quàm iudicat. Ratio est: quia veritas Logica est conformitas dictorum cum re; veritas moralis conformitas dictorum cum mente. Falsitas Logica est difformitas dicti cum re. Falsitas moralis, seu mendacium; difformitas dicti cum iudicio interno.

Infer Secundò. Poëtam dum fingit, non mentiri. Quia ille non intendit iudicium & assensum excitare in audiente; sed tantùm apprehensiones rerum. Adeoque non cupit sibi credi. Historicus, quia sibi credi vult, ideo pactum implicitum habet cum Lectore, de non habendo iudicio verbis difformi.

Infer Tertiò. Locutionem cum alio ità definirì posse: *est positio vocum cum obligatione habendi iudicium vocibus externis conforme.*

*****:*****

THESIS XIV.

Aliquæ propositiones de veris
possunt mutari in falsas.

*Ità Arist. in præd. C. 3. de substantia
num. 16. D. Th. 1. p. 9, 14. a, 15. ad 3.*

jP. Franc. Suar. disp. 8. Metaph. sec. 2.

num. 2.

Prob: ratione: propositio denominatur vera ab extrinseco, nempe ab objecto realiter ità se habente: sicut propositio enunciat. item: propositio denominatur falsa ab objecto à parte rei aliter se habente, quàm propositio enunciet. Ergo si propositio continuetur aut repetatur per duo tempuscula: quorum uno objectum contingenter ità se habeat, sicut propositio enunciat; propositio erit vera. Si altero tempusculo objectum à parte rei aliter se habeat, quàm propositio in alterum tempusculum continuata enunciat; propositio erit falsa. Atqui hypothesis respectu aliquarum propositionum potest adimpleri; ergo aliquæ propositiones de veris possunt mutari in falsas.

Confirm. Primò: Veritas est conformitas actus cum objecto, ergo entitas actus (: qui deno-

denominatur verus:) respicit & connotat objectum à parte rei ità se habens; sicut actus enunciat. Ergo illud objectum ità se habens est extra entitatem actus (: quia relatio est respectus unius ad aliud:) ergo mutato foris à parte rei objecto: manet invariata entitas actus; ergo si objectum uno tempusculo ità se habeat, sicut actus enunciat; actus ab extrinseco denominabitur verus. et si postea objectum se aliter habeat, actus etiamnum durans ab illo objecto aliter se habente (: velut ab extrinseco:) denominabitur falsus. ergo; Sic manente eadem staturâ Petri, si crescat Paulus, qui antea fuerat æqualis Petro: mutatur denominatio æqualis in inæqualem. Sic posito inuro albo A, si murus albus B denigretur, mutatur denominatio similis in dissimilem; nullâ factâ mutatione intrinsecâ in pariete albo A.

Confirm: Secundò. Hæcceitas temporis A non est de essentia temporis secundum se. Quia aliàs ubicunque inveniretur ratio temporis, ibi inveniretur hæcceitas temporis A. nec posset esse aliud tempus, quàm hoc tempus A. Ergo materialiter & per accidens conjungitur à parte rei hæcceitas A tempori secundum se. Ergo potest perfectè formaliter præscindi ratio temporis ab hæcceitate ergo actus, qui e. g. dicit: *PEIUS HANC CURRIT*; non repræ-

repræsentat signatè formaliter & per se nisi
 eursum Petri, & tempus præsens secundùm
 se. Ergo licèt præter fluat tempus indivi-
 duum, non mutabitur essentia objecti forma-
 liter & signatè repræsentanti. ergo non mu-
 tabitur essentia actûs repræsentantis. actus
 enim licèt dicat relationem transcendentia-
 lem ad objectum formaliter & per se repræ-
 sentatum: dicit tamen relationem duntaxat
 prædicamentalem rationis ad illud, quod ob-
 jecto per se repræsentato, materialiter ac per
 accidens conjungitur. Ergo potest per obje-
 ctum materialiter & per accidens repræsen-
 tatum actus jam denominari verus, dein fal-
 sus; nulla intrinsecâ mutatione factâ in enti-
 tate actûs repræsentantis.

Confirm. Tertiò. Ille actus e. g. *homo cur-
 rit*; esset verus si curreret homo Platonicus.
 Ergo *ly homo* per se, formaliter & signatè
 non repræsentat hæcceitatem hominis, &
 perinde denominatur verus, sive sit Petrus,
 sive sit Paulus qui currit, idque ideo: quia
 tantùm materialiter & per accidens adjungi-
 tur à parte rei e. g. *Petreitas*, essentia hominis
 secundùm se, quæ formaliter & signatè re-
 præsentatur per illum actum: *homo currit*.
 Ergo etiam hic actus: *homo nunc currit*, per *ly
 nunc* repræsentat formaliter & signatè tantùm
 tempus præsens secundùm se: præscindendo,

an ratio temporis præsentis, à parte rei adjun-
 gatur tempusculo A: an tempusculo B &c.
 aut cuicumque hæcceitati temporis præsen-
 tis. Ergo materialiter & per accidens se ha-
 bet, quòd à parte rei adjungatur tempori
 præsentis secundùm se, jam hæcceitas tem-
 pusculi A: & postea B &c. Ergo si actus du-
 ret per duo e. g. tempuscula, & uno tem-
 pusculo currat aliquis homo, actus denomi-
 nabitur *verus*; quia objectum à parte rei sic
 se habebit: sicut ipse enunciat. Et, si altero
 tempusculo præsentis nullus currat, actus de-
 nominabitur *falsus*, quia objectum à parte
 rei non sic se habebit, sicut actus altero tem-
 pusculo enunciat; ergo transibit actus à deno-
 minatione veri, altero tempusculo in denomi-
 nationem falsi; ergo &c.

Objc. Primò. Hæc propositio: *Petrus
 nunc currit*; vel habet hunc sensum: *Petrus
 currit omni.ò tempore mihi præsentis*, & sic pro-
 positio nunquam erit vera; si supponatur
 etiam unico tempusculo non currere. vel
 hunc: *Petrus currit aliquo indeterminato tem-
 pore mihi præsentis*, scilicet hoc vel illo &c.
 disjunctivè, & sic semper erit vera, etsi, uni-
 co tempusculo currat. vel denique istum:
*Petrus currit hoc determinato mihi præsentis
 tempusculo*; & sic propositio erit semper ve-
 ra, dummodo Petrus illo tempusculo currat;
 licèt

licet alijs succedentibus non currat. Ergo &c. Et quemcumque ex jam allegatis haberet sensum; non transiret propositio de vera in falsam. assigno igitur quartum: nempe ut *ly nunc*, significet tempus præsens secundum se: illudque perfectè præscindat ab omni hæccitate sive collectivè, sive disjunctivè, sive indeterminatè accepta. Sicut enim *ly animal* perfectè præcisum, neque significat formaliter, per se, & in actu signato omnia animalia collectivè: neque aliqua disjunctivè neque unicum animal singulare & individuum; sed significat animal secundum se; ità *ly nunc* in sensu universali ac perfectè præcisivo acceptum, nec significat formaliter per se, & signatè omnia instantia collectivè neque hoc vel illud disjunctivè: neque unicum tantum in individuo; sed significat tempus præsens secundum se, quod materialiter & per accidens est conjungibile cuicumque hæccitati temporis.

Objc: Secundò. Actus non potest mutare suum objectum. Atqui si de vero transiret in falsum, tunc mutaret suum objectum; ergo &c. Minor prob. aliud repræsenteret dum est verus, aliud, cum fit falsus; ergo &c. R. D. Maj. non potest mutare suum objectum formaliter per se, & signatè, ac primariò significatum C. Maj. significatum per accidens

dens, materialiter, in actu exercito, & secundariò N. Maj. Dist. similiter Min. ejusque probationem & N. utramque C. Quòd autem non mutetur actus intrinsecè ac essentialiter: licet mutetur ipsius objectum Verificationis; seu objectum secundarium, per accidens, materialiter & in actu exercito significatum, patet instantià hujus propositionis: *animal est in Schola*. si homo est in Schola; significat exercitè, & verificatur per hominem. Si homini succedat caniculus, exercitè significat & verificatur per caniculum &c. absque mutatione intrinseca illius actus. Quia signatè & formaliter repræsenterat animal secundum se absque differentijs.

Sed quid est repræsenterari materialiter & per accidens? R. Illud repræsenterari materialiter & per accidens quod non repræsenteratur ratione sui: sed ratione alterius aliquo modo à se distincti. Sic dum dicitur *homo currit*; nō repræsenteratur hæccitas ratione sui: sed ratione humanæ naturæ, cui est realiter identificata hæccitas adeo, ut si nō esset realiter identificata naturæ humanæ, nullo modo repræsenteretur hæccitas. Natura tamè humana eo actu repræsenteretur, licet hæccitati realiter identificata nō esset. Unde sicut hæc propositio: *homo currit*, est indifferēs ut à parterei correspondeat illi vel cursus Petri vel Pauli &c. ità hæc: *Petrus nunc currit*, est inãfferēs, ut

correspondeat ipsi sive tempusculum A sive tempusculum B. &c. nisi enim tales actus essent ita indifferentes, prior non posset cum veritate proferri alio currente, quam ex. g. Petro; nec alter verificaretur alio tempusculo elicitus, quam hoc determinato c. g. tempusculo A. Amplius id inclaroscet hoc exemplo, quid sit representari materialiter & per accidens. Si dicas *rationale sentit*; verum est in sensu materiali ac reali; non tamen in sensu formali. Adeoque rationale per accidens sentit, id est: non ideo sentit quia rationale est. Sed quia realiter identificatum est animali, cui per se convenit sentire applica representationi.

Obije. Tertio. *Ly hic* non potest perfecte præscindi à loco determinato ac individuo; ergo nec *ly nunc* potest sic præscindi à temporis individuo Ant. prob. ponamus Petrum tantum Pragæ currere, non verò Romæ, ponamus etiam replicari hunc actum *Petrus hic currit*, jam sic argumentor: si *ly hic* perfecte præscindatur ita ut significet materialiter & exercitè Romæ locum Romanum; tunc Romæ erit actus falsus; quia ibi supponitur Petrus non currere; & Pragæ erit verus, quia Pragæ supponitur Petrus currere; ergo idem actus simul & semel erit verus & falsus. Atqui hoc repugnat; ergo & id, ex quo sequitur. R.

Transi

Trans. suppos. & dico; eam propositionem Pragæ ac Romæ positam fore simpliciter tantum falsam quia illius objectum verificationis est cursus Petri copulativè, nimirum & Romæ & Pragæ. nam *ly hic* cadit supra locum utrumque propositioni præsentem (sicut *ly nunc* cadit supra tempus actui præsens;) cum ergo non sit cursus nisi in uno loco; ideo illa propositio est tantum falsa. Posset etiam dici repugnare ut actus simul sit verus & falsus in iisdem omnino circumstantijs: non vero in diversis, si autem actus ille replicaretur essent aliæ circumstantiæ loci. Adeoque in uno esset verus, in altero falsus.

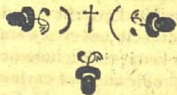
Obije. Quarto. *Ly nunc* significat individuum temporis præsentis. Atqui ab individuis non potest abstrahi ratio univoca, sed tantum analogæ, ergo *ly nunc* est analogum. Sed analogæ significant disjunctivè vel hunc vel illum; ergo ista propositio: *Petrus nunc currit*, habet istum sensum: *Petrus vel hoc vel illo tempore mihi præsentem currit*. Atqui si habet istum sensum, non potest transire de vera in falsam ex Obi. 1. ergo &c. R. Dist. Min. ab individuis non potest abstrahiratio univoca individui C. Min. speciei N. Min. sic à Petris non potest quidem abstrahi ratio univoca Petreitatis; potest tamen abstrahi ratio univoca hominis. tempus ergo ut sic est genus; sicut *animal*. tempus mihi præsens est species, sicut

sicut homo, tempus ultimatiſſimè determinatum. est individuum, sicut Petrus. Termini autem hujusmodi: nunc, jam &c. si non cognoscantur secundum ultimatiſſimas differentias, tunc repræsentantur ut species, temporis dicenti præsentis.

Objic: Quintò. Ille actus. *Petrus nunc fuit* &c. vel repræsentat aliquomodo tempus individuum; vel nullo modo repræsentat, quia inter contradictoria non datur medium: Si repræsentat aliquomodo; ergo si jam hoc jam illud individuum temporis repræsentet; mutat *objectum representationis*. si nullo modo; ergo impossibile est, ut propter successionem alterius individui temporis, quo Petrus non currit; dicatur fieri falsum, quia impossibile est actum fieri falsum, per objectum quod actus nullo modo repræsentat: nam actus tantum est falsus quando est difformis suo objecto, seu *representato*. R. Repræsentat aliquomodo, sed exercitè, materialiter, & per accidens: non autem formaliter, signatè & per se. Dicitur autem repræsentare materialiter & per accidens individuum temporis, quia repræsentat formaliter rationem specificam, *temporis præsentis secundum se*; quæ realiter identificatur individuationi. Do instantiam: sit aliquis Logicus simul Musicus; dum canit quæ Musicus dicitur

tur etiam canere Logicus, sed materialiter & per accidens: quia ratio Logici habet se per accidens ad cantum. Verum tamen est, quod Logicus canat, quia ratio Logici est realiter conjuncta illi Musico, qui formaliter, & quæ talis, canit.

Infer: has ijsque similes propositiones universales e.g. *homo currit* &c. licet repræsentent hominem & cursum sine individuatione hominis: item absque hæccitate cursûs: non tamen verificari nisi per determinatum in individuo hominem, & cursum, quia veritas est conformitas cum re; ergo dependet à termino extra seposito; cum relatio sit respectus ad aliud extra se. ergo actus verificatur per objectum à parte rei ita se habens prout ipse enunciat. Atqui à parte rei non datur homo, aut cursus Platonicus; quidquid enim realiter & à parte rei existit, existit determinatum in individuo; ergo &c.

§§§§§§§§§§§§§§§§ § §§§§§§§§§§§§§§§§§

THESIS XV.

De futuris quæ contingentia sunt ; propositiones determinatè veræ, & determinatè falsæ, esse possunt.

Colligitur ex Arist: in post predicam:

C. 2. de priori: ad finem S. Th. 2. 2. q. 171. a. 6.

ad 2. P. Ildeph: Pennafiel, Dist. 9. Logi. sec. 3.

P. Balsafar Telles p. 1. Phil.

d. 13. sec. 3.

Prob: Impossibile est, ut in eadem differentia temporis res nec sit, nec non sit. Implicat item: ut simul sit, & non sit; quia quidlibet est, vel non est; ergo pro hora prima ex: gr: crastinæ dici determinatè vel est cursus Petri, vel determinatè non est. ergo si supponatur cursus Petri pro illa hora esse; propositio quæ hodiè affirmat cursum Petri pro illa hora esse; hodiè est conformis suo objecto, adeoque vera. si supponatur cursus Petri pro illa hora non esse; propositio quæ hodiè affirmat cursum, pro illa hora esse, est difformis suo objecto; adeoque falsa; ergo &c.

Prob: Secundò: S. Th. 2. 2. q. 171. a. 6. ait: quam-

quamvis contingentia futura, prout sunt in se ipsis sint determinata (: intellige ad esse vel non esse:) tamen prout sunt in suis causis, non sunt determinata; quin possint aliter evenire, unde sic argumentor: dum ex: gr: dico: *Petrus cras peccabit*; objectum verificationis non est causa libera ac indifferens ad peccandum vel non peccandum; quia illam actus nec signatè nec exercitè affirmat, aut representat: sed objectum verificationis est peccatum pro die crastino realiter existens; ergo objectum verificationis est peccatum in se determinatum, quia quidquid existit realiter, in quacumque temporis differentia: existit determinatè, alias daretur individuum vagum à parte rei. Atqui per objectum determinatè existens, potest actus illud determinatè affirmans, denominari verus; ergo.

Confirm. quidquid erit, determinatè erit, tum quia nihil potest existere indeterminatè & vagè: tum quia quidquid existit, procedit à causis; causæ autem nihil vagum aut indeterminatum possunt producere. Sed qui dicit aliquid futurum, in illud eo modo fertur, quo aliquando erit; ergo fertur determinatè; ergo &c.

Prob. Tertiò. Eo instanti quo Petrus peccat, determinatè verum est dicere: *Petrus peccat*; ergo si aliquis priùs, respectu ejusdem temporis, dixisset: *Petrus peccabit*; pro-

positio etiam fuisset determinatè vera. Conseq. prob. profus idem affirmatur respectu ejusdem temporis, per copulam verbi significantis, tempus futurum: quòd affirmatur per copulam verbi significantis, tempus præsens. Ergo sicut hæc est determinatè vera, ita & altera poterat esse determinatè vera. Et quia ex eo, quod res est, vel non est, pro tempore per verbum significato; vera vel falsa est propositio ex Aristotele in post prædic. C. 2.

Prob. Quartò: Ista propositio *Petrus eras peccabit*: affirmat determinatè, neque enim tantum disjunctivè affirmat peccatum, vel non peccatum; ergo si peccatum in se futurum est; propositio affirmans futurationem, est determinatè vera. Si in se non est futurum; propositio determinatè affirmans, est determinatè falsa.

Prob. Quintò. Si eodem tempore, quòd Christus dixit Petro: *ter me negabis*: dixisset aliquis alius, *Petrus Christum ter negabit*. utraque propositio fuisset determinatè vera; quia veritas desumitur ab objecto, ita se habente, uti actus enunciat; non autem à dignitate proferentis, ergo &c.

Objc. Primò. Ut determinatè vera esset propositio e. g. *Petrus scribit* deberet existente tempore quod, significatur, existere scriptio
Petrus

Petri, ut falsa esset deberet existente tali tempore, scriptio non existere. Atqui nunc non existit tempus significatum; ergo non habetur utrumque requisitum ad determinatam veritatem, aut falsitatem; ergo &c. R. Dist. Maj. pro ea differentia quam copula significat Conc. Maj. pro alia temporis differentia N. Maj. aliàs probaretur quòd nec propositio de præterito sit determinatè vera aut falsa, quia nunc æquè non existit tempus præteritum, ac futurum. Existentia rei in tempore consignificato determinatè datur, vel determinatè non datur. ergo propositio significans nunc aut determinatè vera aut determinatè falsa est.

Objc. Secundò: Ut ista propositio e. g. *Petrus scribit*; nunc esset vera, deberet nunc dari id per quod est vera. Atqui nunc (: ut suppono :) non datur scriptio; ergo nunc propositio non est vera. R. Neg. seque. aliàs nunc nec esset vera propositio de præterito: *Petrus scripsit*. Satis ergo est ad veritatem propositionis, quòd scriptio detur in eo tempore, quod propositio significat. licet non detur eo tempore, quo propositio profertur. Præsens enim scriptio ad veritatem propositionis de futuro, habet se impertinenter.

Objc. Tertiò. Paries non potest esse nunc
E 2 albus,

albus, per albedinem quæ futura est. ergo nec actus potest esse nunc verus per objectum quod futurum est. hoc argumentum impetit omnes propositiones de præterito: & eas quæ habent objectum loco remoto distans, quia nec albedo præterita, nec loco remota, potest reddere album parietem. In forma N. Conf. Disp. est: quia albedo constituit album per unionem Physicam, actus denominatur verus per hoc, quod res in tempore significato, ita se habeat; sicut actus affirmat. eo enim quod res est vel non est, propositio vera, vel falsa est; ut nuper ex Arist. dixi.

Objc. Quartò. Petrus est liber, habetque potentiam ut possit cras peccare vel non peccare; ergo hodie non est determinatè vera propositio. R. Dist. Conf. non est determinatè vera independentè à suppositione liberæ determinationis Conc. Conf. dependentè à suppositione liberæ determinationis; quæ se Petrus determinet ad peccatum N. Conf.

Urg. Atqui hodie non est determinatio libera Petri; ergo propositio hodie non est determinatè vera. R. N. Conf. determinatio libera existit pro differentia temporis, quam propositio significat; ergo est vera. Si enim pro illo tempore non existeret deter-

minatio Petri; propositio determinatè affirmans, illam pro tunc exillere: esset hodie determinatè falsa.

Objc. Quintò. Positâ determinatâ veritate hujus propositionis: *Petrus cras peccabit*; Petrus cras non potest non peccare; ergo tollitur libertas. R. Hoc argumentum etiam evertit præscientiam futurorum in DEO; tollit item veritatem propositionum de præfenti. In forma Dist. Ant. Petrus non potest non peccare ex suppositione consequente liberam determinationem C. Ant. ex suppositione antecedente N. Ant. & Conf. veritas (: uti & præscientia DEI :) habetur dependentè à supposita libera determinatione Petri ad peccatum pro eo tempore, quod per copulam significatur, ergo si posset eodem tempore peccatum non esse; idem eodem tempore simul esset, & non esset.

Urg: Veritas & præscientia DEI, præcedunt peccati existentiam; ergo tollunt libertatem. R. Dist. Ant. præcedunt duratione Conc. Ant. naturâ & causalitate N. Ant. & Conf. Non enim ideo Petrus peccat, quia DEUS eum videt, aut quia actus verus dicit: cras peccaturum: sed è contrario: ideo DEUS videt, & ideo actus verè dicit cras peccaturum; quia cras Petrus liberè determinabit se ad peccatum, Visio DEI & veritas actus sup-

ponunt existentiam peccati; adeoque est solum necessitas consequens liberam determinationem Petri; idem est de peccato presente quod actu fit, supposito enim quod Deus videat aut actus verè dicat fieri; non potest non fieri peccatum, sic dum video Petrum stantem non potest non stare, tunc dum stat: non tamen ideo stat, quia stantem video, sed potius ideo stantem video, quia stat.

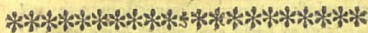
Objc. Sextò. Objectum contingens est indeterminatum ac indifferens ad existendum vel non existendum. ergo propositio de futuro contingente non potest esse determinatè vera. *By. Dist. Ant.* Objectum contingens ut contingens est indeterminatum in sua causa Conc. Ant. quod contingens & in se, est indeterminatum in sua causa N. Ant. patet ex nuper citato textu D. Th. Actus qui dicit: Petrus peccabit: non verificatur per contingentiam, ac indifferentiam causæ: sed per objectum in se futurum. aut si futurum non est, denominatur actus determinatè falsus.

Annoto hic: aliud esse: quod propositio sit determinatè vera: aliud quod necessariò sit vera, propositio necessariò vera est, cujus objectum pro sua differentia temporis, necessariò existit; ità ut non potuerit non existe-

re, adeoque ly *necessariò* opponitur ly *liberè*. Propositio determinatè vera est, cujus objectum pro sua differentia temporis determinatè & non tantum vagè existit; sive jam illa existentia sit necessaria, sive sit contingens & libera. Vnde ly *determinatè* non opponitur libero: Sed tantum vagè ac indeterminato.

Objc. Septimò. Sicut se habet objectum, ità se habet veritas actus; ergo si objectum est indeterminatum, etiam veritas actus est indeterminata. Atqui objectum futurum contingens ex definitione sua, est indeterminatum ac indifferens, ut possit esse vel non esse; ergo &c. Imò si objectum contingens esset determinatum ad unam partem contradictionis; esset contingens, & non esset. *By. Dist. Subs.* contingens ut contingens est indeterminatum in causa Conc. Sub. quod contingens, & in se N. Subs. & Conf. objectum denominatur contingens ab indifferentia causæ, quia antequam effectum illum poneret, nihil erat quod ipsam necessitaret ad illum effectum ponendum; & hæc vocatur suppositio antecedens: Ex supposito autem quod causa se liberè determinet ad illum effectum ponendum: effectus non est amplius in se indifferens *ad esse, vel non esse*; quia aliàs dum est, non esset; quod repugnat. Effectus

104. *De futuris contingentibus datur &c.*
 ergo liberè positus, tunc cum existentiam
 habet, existit necessariò: sed necessitate,
 consequente liberam determinationem cau-
 sæ; non antecedente. si enim aliquid cau-
 sam necessitâsset ad effectum ponendum,
 eò ipsò libera non fuisset. Necessitas conse-
 quens tenet se ex parte ipsiusmet effectûs
 & actûs secundi: adeoque non tollit liber-
 tatem causæ, sed illam supponit; estque a-
 ctuale exercitium libertatis. Sic Petrus, ex
 supposito quòd liberè sedeat, non potest non
 sedere, ex necessitate consequente ad libe-
 ram determinationem. Necessitas antecedens
 tenet se ex parte causæ, seu actûs primi,
 cùmque determinat. Unde hæc
 sola obesse potest li-
 bertati.

THESIS XVI.

Tota quandoq; legitimè con-
 cludendi virtus, in unico Ante-
 cedente continetur.

*Colligitur ex Arist. l. prior. C. I. & 2.
 D. Th. ibid. P. Sebastia. Isquierdo
 in Pharo Scient. disp. 2. q. 2.
 divis. 1. & 8.*

PRob:rat: Ideo potest ex duabus præ-
 missis immediatè legitima ac infallibi-
 lis conclusio inferri; quia conclusio
 virtualiter & adæquatè continetur in præ-
 missis, & quia adest principium aliquod lu-
 mine naturali notum (*quæcunque sunt ea-
 dem uni tertio:*) &c. quod intellectum de-
 terminat ad inferendam conclusionem. At-
 qui etiam unica propositio, potest virtualiter
 & adæquatè continere veritatem conclusio-
 nis; & adest aliquod principium lumine na-
 turali notum, quod intellectum sufficienter
 determinat ad inferendam conclusionem.
 ergo etiam ex unica propositione, potest im-
 mediatè legitima inferri conclusio. Minor
 patet quoad 1. part: in descensu Logico;
omnis homo est animal; ergo aliquis homo est

animal, &c. Item in Conversione e; g: *nullus lapis est homo, ergo nullus homo est lapis, &c.* Min. 2. pars. etiam manifesta est: quia illud principium (: *dictum de omni dictum de aliquo* :) est lumine naturali notum; ergo &c.

Objc. Primò. Quando propositio subalterna seu particularis, infertur ex subalterante seu universalis, necessariò subintelligitur aliqua minor subsumenda, e. g. dum infero: *omnis homo est animal, ergo aliquis homo est animal*, tunc subintelligitur hæc: *Atqui aliquis homo est homo*: ergo nunquam datur enthymema in mente. R. N. Ant. quia sic medius terminus directè & expressè intraret conclusionem; quod est contra regulas boni syllogismi. Imò in allegato discursu sunt tantum duo termini; Atqui ad bonum syllogismum ex summulis requiruntur tres termini; ergo &c. Maj. prob. quia si essent tres termini, essent isti: *omnis homo: aliquis homo: animal*. Atqui hoc dici nequit, quia aliàs syllogismi, in DARII, DATISI, BARA-LIpt: dARApTI &c. haberent quatuor terminos; quia etiam habent diversum syncategorema. Certum autem est quòd syncategorema diversum; non variet terminos syllogisticos, ut constat ex summulis.

Objc. Secundò. Illud principium: *di-*

ctum

ctum de omni &c. Subit vicem tertiæ propositionis; ergo necdum datur enthymema in mente. R. N. A. Quia in syllogismo illud principium: *Quæcunque sunt eadem uni tertio* &c. non est quarta præmissa, & tamen æquè est directivum syllogismi ac istud enthymematis: dictum de omni &c. ergo nec illud est tertia propositio.

Objc. Tertio. Omnis infallibilis discursus debet regulari immediatè hoc principio: *Quæcunque sunt eadem uni tertio* &c. Atqui in unica propositione, non possunt duo extrema ostendi esse eadem uni tertio: ergo nec infallibiliter potest concludi, quòd sint eadem inter se. R. D. Maj. Omnis infallibilis discursus syllogisticus, qui constat tribus terminis C. Maj. omnis absolute infallibilis discursus, etiã enthymematicus, qui constat duobus terminis N. Maj. Enthymema regulatur immediatè hoc principio: *dictum de omni, dictum de aliquo* &c. & regulis pro conversione datis, quæ fundantur in hoc principio: *impossibile est simul esse & non esse*.

Objc. Quarto. Intellectus cuiusque conclusioni infallibiliter assentiens; debet habere rationem, cur judicet duo identificari inter se. Atqui non potest habere aliam rationem infallibilem, nisi hanc: quia in præmissis concessit ea identificari uni tertio; ergo &c.

&c. Ergo non datur infallibilitas in discursu enthymematico. R. N. Min. Quia ratio extrinseca assensûs potest esse hoc principium: dictum de omni, dictum de aliquo &c. Ratio intrinseca potest esse antecedens concessum: in quo virtualiter & implicitè continetur veritas consequentis. Scit etenim Intellectus bene dispositus, quòd si concessâ e. g. propositione universali negaret particularem sub universali contentam, cogereretur admittere duas contrarias, & consequenter duas contradictorias esse simul veras. Si enim concessio antecedente e. g. *omnis homo est animal*; negaret hanc consequentiam, ergo *aliquis homo est animal*; immediatè cogereretur concedere ejus conclusionis contradictoriam; *nullus homo est animal*. Atqui ex supposito concedit etiam quòd *omnis homo fit animal*; ergo concederet duas contrarias simul esse veras.

Obijc. Quintò. Malè infero: *omnis homo est animal*; ergo Petrus est animal, nisi subintelligatur hæc minor: *Sed Petrus est homo*; ergo etiam malè inferitur, quòd aliquis homo sit animal, nisi ejusmodi minor subintelligatur; ergo &c. R. T. A. N. C. dispa. est: quia *aliquis homo* immediatè continetur sub *ly omnis homo*; cum sit immediata illius subalternata. At verò *Petrus* non conti-

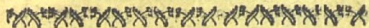
nètur immediatè sub *ly omnis homo*; mediat enim hæc suppositio, quòd *Petrus fit homo*. Quia si Petrus esset angelus non contineretur sub illa universali, ergo Petrus est Categorematicè diversus terminus ab illo. Ergo in primo enthymemate sunt tres termini: in secundo tantum duo.

Obijc. Sextò. *Ly ergo* conclusioni præfixum, significat: ideo hæc concedi eadem esse inter se; quia concessa fuerant eadem esse uni tertio; ergo &c. R. D. Ant. In Enthymemate N. Ant. in syllogismo trium terminorum C. Ant. In Enthymemate *ly ergo*, habet hunc sensum: ideo in conclusione concedi duo esse idem inter se; quia e. g. hæc veritas particularis, adæquatè virtualiter continebatur in veritate concessi antecedentis, licèt in antecedenti non fuerit formaliter expressa; & ità clarè proposita, sicut proponitur in consequenti. Adeoque inferitur idem diversimodè acceptum, ex eodem diversimodè accepto.

Urgeb: Hinc sequeretur, intellectum necessariò semper inferre conclusionem particularem, quoties unque concessit antecedens universale. Atqui hoc est contra experientiam; ergo. Sequela Maj. prob. Præmissæ, quæ adæquatè, continent veritatem conclusionis necessitant ad conclusionem; quia in-

Intellectus est potentia necessaria, adeoque habitus omnibus ad agendum requisitis necessario operatur. *R.* N. sequelam ad probationem: D. Ant. si intellectus sufficienter apprehendat bonitatem consequentiae C. Ant. si non sufficienter apprehendat N. Ant. Intellectus autem saepe non apprehendit sufficienter bonitatem consequentiae; vel quia distrahitur in alia objecta: vel quia non satis penetrat vim antecedentis, & illius principij: *dictum de omni, dictum de aliquo &c.*

Obijc. Septimò. In omni bono discursu, debet unum inferri ex alio. Ergo saltèm unus terminus debet esse in præmissis, qui non sit in consequenti. aliàs idem inferretur ex eodem; ergo in omni bono discursu requiruntur tres termini. *R.* D. Ant. debet unum inferri ex alio quoadmodum significandi C. Ant. ex alio quoad rem significatam N. Ant. Ratione ratiocinante aliud est; quod in antecedenti proponitur virtualiter, implicitè & obscurius, ab eo, quod in consequenti proponitur formaliter, explicitè & clarius.

THESIS XVII.

Essentiam syllogismi intrinsecè solùm constituunt tres propositiones, in bona Forma, & modo, dispositæ ac coordinatæ.

Colligitur ex 3. prior. C. 1. item 1. Topi. C. 1. D. Th. ibid. PP. Conimbric. in 1. prior. C. 1. q. 2. a. 2.

PRob. rat. Syllogismus est artefactum Logicum; omne autem artefactum in eo formaliter consistit, quod sit ex directione suæ artis, ut patet inductione omnium artium E. g. imago formaliter consistit in eò quòd facta sit iuxta directionem artis pictoriæ &c. Atqui Logica docendo facere syllogismum, plus non docet, quàm tres propositiones in legitima forma & modo disponere ac coordinare; ut patet inductione omnium præceptorum in summulis traditorum ergo &c.

Confirm: & explicatur. In eodem formaliter consistit artificium Logicum syllogismi, quod ex directione artis Logicæ fit. ut certum est ab inductione omnium aliarum artium. Atqui sola dispositio & combinatio

medij termini eum extremis; extremorum: que inter se: Fit ex directione artis Logicæ; ergo totum artificium syllogisticum formaliter consistit in debita combinatione medij termini cum extremis, & eorundem extremorum inter se. ergo, &c.

Objc. Primò. Præmissæ illuminant Intellectum: in ordine ad conclusionem in genere causæ formalis. Atqui nulla causa formalis communicat subiecto suum formalem effectum primarium, nisi illi uniatur; ergo &c. Ergo ut dependeat conclusio à præmissis requiritur unio Physica præmissarum ad eundem intellectum: neque enim esset syllogismus, si major in capite Petri, minor in cerebro Pauli foret. R. D. Min. nisi illi uniatur per unionem ipsi causæ formali identificatam C. Min. nisi uniatur per unionem à causa formali distinctam N. Min. Dist. simi. Conf. & N. Con. Actus intentionales, uniuntur se ipsis intellectui, à quo producuntur. Cæterum, si tres actus ponerentur in diversis capitibus; essent actus disparati, independentes à se, neque ullus illorum esset *formaliter* Major, aut Minor, aut conclusio, quia major & minor, quâ talis; conclusio quâ talis; non sunt actus Intellectus quomodocunque, sed sunt actus dispositi in eodem intellectu juxta regulam artis Logicæ, adeoque dicunt ordinem ad se invicem.

Objc.

Objc. Secundò. Si Major esset Romæ, Minor Pragæ &c. non esset syllogismus, ergo requiritur combinatio, seu coëxistentia præmissarum in eodem loco. aliàs conclusio non dependebit à præmissis. R. D. Conf. Ergo requiritur combinatio ut conditio T. Conf. ut pars syllogismi essentialis N. Conf. Dixi transcat: ideo enim tali casu non esset syllogismus quia non esset dispositio præmissarum in eodem Intellectu juxta regulas Logicæ. Porro, cum cognitiones sint entia spiritualia; per se, & ratione sui non exigunt esse in loco, sed dicuntur esse in loco per accidens: ratione illius hominis, qui est in loco.

Objc. Tertio. Si idem Petrus poneretur Romæ, & ibi haberet Maj. Pragæ verò haberet præmissam alteram, necdum esset syllogismus. Ergo adhuc requiritur combinatio præmissarum. R. T. quòd casus sit possibilis. Sed quæro: suntne illæ tres cognitiones rectè coordinatæ juxta regulam Logicæ; vel non sunt? si ita; dico illas simul in eodem Intellectu sumptas, esse syllogismum, licet loco inter se dissent. Quia per se, & ratione sui sunt ab omni loco independentes, cum spirituales sint. si non coordinatæ; dico non esse syllogismum defectu coordinationis juxta Regulas Logicæ: non verò defectu combinationis.

Urge-

Urgebis : Ergo saltem regula Logicæ in super requiritur ad syllogismum. &c. D. illatum: ut connotatum extrinsecum Conc. Illat. ut pars intrinsecè constituens syllogismum N. Illat. Regula artis non est pars essentialis aliorum artefactorum , ergo nec artefacti Logici.

Objc. Quartò. Si Petrus hodie habeat Maj. cras mino. &c. non erit syllogismus. Ergo requiritur conduratio, seu coexistentia præmissarum eodem tempore. &c. Iterum ut conditio T. Conf. ut pars syllogismi N. C. dixi transeat ; quia res spirituales utpote indivisibiles, per se, & ratione sui tam parum possunt commensurari tempori, quam loco, nam tempus & locus sunt entia divisibilia. Adeoque solis corporeis, convenit commensurari loco, aut tempori.

Deinde : tempus & locus non possunt considerari respectu cognitionum, in quantum sunt aliquid secundò intentionale seu artificium Logicum. Nam ad hoc se tempus & locus prorsus habent per accidens. Summum igitur dici posset, quòd cognitiones considerentur cum respectu ad locum & tempus : prout illæ sunt entia physica, in quibus fundatur secunda intentio. Entia enim Physica sunt fundamentum denominationis secundò intentionalis aut moralis. Denique :
si in

si in proposito objectionis casu, actus illi à se invicem, debito artis ordine dependerent, omnino esset syllogismus.

Objc. Quintò. Nisi Deus visis præmissis velit concurrere ad conclusionem, nunquam sequetur conclusio. Ergo etiam requiritur Decretum DEI. &c. Denique ut conditio T. ut pars syllogismi N. C. quia aliàs Dominus Deus esset pars intrinsecè constituens syllogismum. Nam decretum Dei est ipse Deus. ex huc usque dictis,

Infer Primò. Conclusionem quàm talem, per suam essentiam pendere à præmissa una vel pluribus; item Minorem quàm talem à Majore. Quia minor est essentialiter actus reflexus supra Majorem. Consequentia supra præmissas. Atqui actus reflexus per essentiam suam dependet ab eo, supra quod reflectit &c. Minor itaque reflexè dicitur idem tertium (seu medium terminum :) identificari ; cum altero extremo : quòd tertium identificabatur in majore eum uno extremo. Et hæc reflexio significatur per *ly sed, atqui* &c. Conclusio etiam per *ly ergo* significat, ideo extrema esse idem inter se, quia in præmissis ostensum est, quòd sint eadem uni tertio, seu medio termino, ergo etiam conclusio essentialiter reflectit supra præmissas.

Infer Secundò. Quòd materia syllogismi,
finit

fiat tres actus; forma verò dispositio eorundem actuum juxta regulas Logicæ. Tota denique syllogismi essentia non plus involvit, quàm tres actus, secundùm artem Logicam debite dispositos ac coordinatos.

Infer Tertio. Decretum DEI non esse formalem ac specialem dependentiam consequentiæ à præmissis. Neque enim syllogismus aliter requirit decretum DEI: quàm quæcunque creatura alia ad sui existentiam.

THESIS XVIII.

Conclusio Formalis reflexè attingit objectum præmissarum.

Colligitur ex Arist. 1. post. C. 1. D. Th. q. 22. de Verit. a. 14. ad 3. § 1. 2. q. 8. a. 2. PP. Commb. in C. 1. de præcog. q. 4. a. 5. P. Arriaga disp. 15. Log. 5. 4. subf. 2.

Prob. ratio: Omnis actus tam voluntatis quàm Intellectus accipit suam denominationem specificam ac intrinsecam à suo motivo, seu objecto formali; ergo omnis actus tam Voluntatis, quàm Intellectus tangit intrinsecè suum motivum & objectum formale. Atqui objectum præmissarum est motivum ac objectum formale conclu-

clusionis formalis; ergo conclusio formalis intrinsecè ac reflexè attingit objectum præmissarum. Sub. prob. syllogismus est oratio, in qua quibusdam positis aliud necessariò sequitur eò, quòd hæc sint. Ergo conclusio ideo inferitur, quia hæc sunt; seu quia est objectum præmissarum, ergo objectum præmissarum est motivum conclusionis; ergo &c.

Confir. & declaratur: Intellectus ad assensum Conclusionis movetur ab objecto præmissarum. Ideo enim in syllogismo assentitur: duo esse idem inter se, quia sunt eadem uni tertio. Ergo motivum conclusionis formalis est objectum præmissarum. Atqui motivum reflexè & intrinsecè attingitur ab eo actu, cuius est motivum: quia propter quod unum quodque tale, & illud magis, ut asserit axiomata; ergo &c. Sic quia voluntas attingit media propter finem; attingit magis ipsum finem.

Confir. Secundò. Cognitio discursiva eujus naturæ est, ut non solum tendat in conclusionem, in quantum vera est; (hoc enim cuiuslibet assensui competit:) Sed in quantum vera est propter aliud, ergo necessariò attingit illud aliud: assentitur enim propter aliud, in quantum ex eo videt conclusionis veritatem pendere.

Confir. Tertio. Assensus conclusionis

tendit in ejus veritatem, eo modo; quo veritas est in conclusione: (alioquin non esset verus:) sed Veritas est in conclusione dependenter à præmissis, ut constat ex 1. poster. C. 2. ergo assensus non tendit in solam conclusionem: sed tendit quoque in objectum præmissarum. Sic ostendimus unum relatum non cognosci, quin cognoscatur ejus correlativum; quia ab eo in suo esse dependet.

Objc. Primò. Experienciâ constat, quòd in assensu conclusionis non dicamus istum actum: ideo concedo ista duo esse idem inter se, quia in præmissis ostensum est, illa esse eadem uni tertio. Ergo conclusio non reflectit supra præmissas objectivas. R. Cùm actus Intellectûs sint spirituales, insensibiles, ac celerrimi; multos intervenire, qui effugiant nostram experientiam. Quoad res spirituales, plus evincit ratio, quàm experientia, D. tamen C. non reflectit semper expressè & explicitè C. C. non reflectit saltèm virtualiter & implicitè N. C. Per ipsum ly ergo significatur hæc reflexio; licèt ipsos assensus præmissarum expressè non repetat.

Objc. Secundò. Si conclusio reflecteret supra præmissas objectivas: tunc medius terminus ingrederetur conclusionem. Atqui hoc est contra leges Dialecticæ, ergo &c.

R. Dist. Maj. ingrederetur ut connotatum C. Maj.

C. Maj. ut pars conclusionis N. Maj. conclusio essentialiter respicit objectum præmissarum ut probatum est. Adeoque etiam respicit essentialiter medium terminum. Conclusio ergo reflexè attingit medium terminum extremis identificatum; velut motivum: non tamen tendit in medium terminum directè tanquam in objectum materiale, quod solum vetat Dialectica.

Objc. Tertiò. Hinc sequitur, quòd non possim recordari conclusionis, quin simul recorder præmissarum. Atqui hoc non est universaliter verum; ergo &c. R. Dist. Seqv. Maj. quòd non possim recordari conclusionis quæ talis, quin simul recorder præmissarum objectivarum Con. Seqv. quòd non recorder conclusionis, quæ talis est, seu conclusionis materialiter sumptæ N. Seqv. D. Similiter Min. & N. C.

Objc. Quartò. Indidem sequitur: quòd Intellectus semper bis assentiat objecto præmissarum: Atqui hoc est superfluum; ergo &c. R. D. Maj. Sequitur quod bis assentiat sub diversa ratione & diversimodè C. seque. Sub eadem ratione & eodem modo N. seque. Intellectus Primò assentitur præmissis indirectè prout secundùm se habent aliquam veritatem. Secundò assentitur illis

reflexè in quantum sunt ratio, motivum & causa conclusionis.

Urgebis: Adhuc sequitur, quòd conclusio contineat totam, perfectionem præmissarum: & quòd præmissæ sint superfluae: denique quòd tota essentia syllogismi consistat in sola conclusione. R. N. omnes sequelas, qualescèt conclusio intrinsecè & reflexè attingat objectum præmissarum: attamen conclusio intrinsecè & formaliter non involvit præmissas ut sui partes sed tantum essentialiter respicit objectum præmissarum velut motivum.

Objic. Quintò. Post assensum præmissarum datum excitatur apprehensio de sola identitate duorum inter se, nec fit reflexio supra identitatem duorum cum uno tertio; ergo &c. R. D. Ant. si sit assensus purè judicativus; sitque ad objectum conclusionis simpliciter C. A. si sit assensus discursivus; & conclusio quæ talis seu assensus datus ex motivo conclusionis N. Ant. & C. Ipsum ly *ergo*, cum sit reflexivum; Satis ostendit, quòd Intellectus conclusioni in syllogismo assentiat ut propter identitatem duorum cum uno tertio.

Objic. Sextò. Ex præmissis falsis nonnunquam sequitur vera conclusio; ut fert axioma Dialecticæ. Ergo motivam conclusionis, nob

est objectum præmissarum. Cons. prob. Si objectum præmissarum foret motivum conclusionis, tunc conclusio affirmaret objectum præmissarum. Adeoque ex præmissis falsis semper falsa esset conclusio. R. Explico axioma: Sequitur nonnunquam vera idest bona conclusio, vi formæ C. Ant. vera, idest conformis objecto, vi materiæ N. Ant. & N. C. Item: ex præmissis falsis nonnunquam sequitur conclusio vera materialis quæ seorsim & secundum se fit vera independentes ab ullis præmissis.

Objic. Septimò. Interdum præmissarum una est affirmativa: altera est negativa, una est universalis, altera particularis &c. Ergo si conclusio reflectit supra objectum præmissarum; erit interdum simul universalis & particularis, affirmativa & negativa. R. N. C. reflectit enim conclusio supra præmissas ut connotatum, non verò ut partem sui intrinsecè constitutam.

evidentium, quo judicavit evidenter duo esse eadem uni tertio; proponitur illi evidenter identitas illorum inter se; ergo &c.

Denique quòd ritè penetratis & concessis præmissis etiam probabilibus, intellectus necessitetur ad assensum, quo judicet: eadem extrema probabiliter esse idem inter se, quæ stante assensu præmissarum, judicat probabiliter esse eadem uni tertio: Probat: quia Intellectus, potentia per se & intrinsecè necessaria etiam posito assensu præmissarum probabilium habet omnia ad assensum conclusionis probabilem requisita; ergo pariter necessitatur ad eliciendum probabilem assensum conclusionis.

Confirm. Primò. Eadem est forma syllogistica in syllogismo probabili, quæ est in demonstrativo. Ergo si necessitatur vi formæ Syllogisticæ in Syllogismo demonstrativo: etiam per eandem formam necessitabitur in Syllogismo probabili.

Confirm. Secundò. Evidens est Intellectui, quòd (: saltèm in creatis :) eodem modo sint duo eadem inter se, quomodo sunt eadem uni tertio. Ergo evidens est Intellectui, quòd duo sint probabiliter eadem inter se: quæ judicat esse probabiliter eadem uni tertio.

Confirm. Tertiò. Ideo necessitatur Intellectus

lectus ad exercitium in syllogismo demonstrativo vi formæ: [quia videt se dicturum idem explicitè & formaliter in assensu conclusionis, quòd virtualiter ac implicitè dixerat in assensu præmissarum. Atqui idem videt in Syllogismo probabili vi illius principij: quæcunque sunt eadem uni tertio &c. ergo &c.

Obijc. Primò. Multi in bona forma negant conclusionem; ergo &c. R. Dist. Ant. dum non penetrant vim formæ Syllogisticæ Con: Ant. dum penetrant N. A. & C.

Obijc. Secundò. Potest Intellectui occurrere potentius motivum in oppositum; ergo tunc non necessitabitur. R. Vel occurret antè assensum præmissarum; & hunc impedit. Thesis verò concludit: Intellectum posito assensu præmissarum necessitari. Vel occurret jam posito assensu præmissarum, & tunc vel urgebit ut Intellectus assensum datum revocet; vel impedit præcisè assensum conclusionis certum & absolutum, non probabilem. Quia potest in unam partem trahere motivum probabile, & in alteram magis probabile.

Obijc. Tertiò. Intellectus est subiectus voluntati tanquam Reginae potentiarum. Ergo voluntas potest Intellectum cohibere etiam

am posito assensu præmissarum. *R.* Dist. Ant. est subjectus politicè, & in bonum suum C. Ant. despoticè & in malum suum N. Ant. & C. Assensus ad verum evidenter propositum, est quoddam bonum Intellectus; quia est possessio veritatis. Et assensus ad falsum quâ tale, evidenter propositum, est malum Intellectus: ergo &c.

Obijc. Quartò. Nemo tenetur bis assentiri eidem objecto; Atqui idem objectum est præmissarum & Conclusionis; ergo. *R.* Dist. Maj. Eidem objecto eodem modo proposito Conc. Maj. eidem objecto diversissimo, de proposito N. Maj. In præmissis non assentitur explicitè & formaliter identitati duorum inter se; sed tantum implicitè ac virtualiter.

Obijc. Quintò. Sic se habet Intellectus ad verum: sicut voluntas ad bonum: sed voluntas potest ferri vel non ferri in bonum creatum; ergo & Intellectus in verum. *R.* Dist. Maj. sic se habet quoad aliqua C. Maj. quoad omnia N. Maj. & N. C. sicut voluntas non potest ferri extra rationem boni, quia est limitata ad bonum; tanquam objectum sibi proprium; ita Intellectus non potest ferri extra rationem veri. Voluntas tamen est potentia libera, intellectus necessaria; Ergo habitis omnibus ad agendum requisitis, potest

voluntas operationem omittere; Intellectus non potest

Obijc. Sextò. Intellectus non necessitatur nisi ad veritatem evidenter apparentem. Atqui in syllogismo probabili Veritas conclusionis non apparet evidens; ergo &c. *Min.* prob. Conclusio syllogismi probabilis est tantum probabiliter vera. Nam sic est verum quod duo sint idem inter se: sicut verum est quod sint eadem uni tertio; ergo tantum probabiliter verum est, quod sint idem inter se, ergo &c. *R.* Dist. *Min.* Veritas conclusionis non apparet evidens simpliciter C. *Min.* non apparet evidens ex supposito, quod præmissæ sint veræ N. *Min.* unde distinguo aliter: non est evidens evidentiam Consequentis C. *Min.* non est evidens evidentiam Consequentis N. *Min.* Hoc est: conclusio probabilis non est evidens materialiter & vi materiæ: est tamen evidens formaliter & vi formæ. Quia evidens est Intellectui: quod duo, eo modo sint idem inter se: quo modo sunt eadem uni tertio. Adeoque si judicat illa duo esse probabiliter eadem uni tertio (: ut fit in assensu præmissarum) jam evidens est Intellectui, quod etiam probabiliter sint idem inter se. Ac proinde licet ipsum consequens non sit evidens; in bono tamen syllogismo, consequentia est semper evidens.

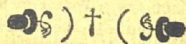
Urgebis; Consequentia non est evidens, nisi Intellectus apprehendat illam esse evidentem. Atqui conclusionis probabilis Veritatem, Intellectus non apprehendit esse evidentem; ergo &c. *Ex. N. Min.* Quia vi præmissarum concessarum excitatur in Intellectu apprehensio evidens de identitate probabili duorum inter se; quæ in præmissis concesserat esse probabiliter eadem uni tertio; & ratione hujus apprehensionis representantæ consequentiam seu evidentiam sequelæ necessitatur Intellectus ad assensum conclusionis.

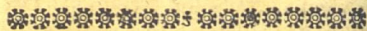
Repl: Infimum supremi superat supremum infimi; nec effectus potest esse perfectior suâ causâ; ergo vi præmissarum probabilitium non potest excitari apprehensio evidens; quia omnis evidentiâ est præstâtior probabilitate; ergo præmissæ probabiles non possunt esse principium apprehensionis evidentis. *Ex. D. 2. partem Antec.* effectus non potest esse perfectior suâ causâ adæquata C. Ant. inadæquatâ N. Ant. & N. Conf. Quia licet præmissæ probabiles secundum se. solæ, non possint producere ejusmodi apprehensionem evidentem: at tamen cum Intellectus sit instructus illo principio boni syllogismi regularivo (: quod duo sint eo modo eadem uni tertio, quomodo sunt idem inter se :) jam causa *adequata* habet

bet Virtutem productivam ejusmodi apprehensionis evidentis.

Objc. Septimò: Qui concedit præmissas probabiles, concedit illas cum formidine, nè fortè sint absolutè falsæ. Ergo etiam cum simili formidine concedet conclusionem *Ex. D.C.* concedet cum simili formidine conclusionem materiale, seu consequens; quod *tantùm* est probabile, T.C. conclusionem formalem, seu consequentiam; quæ simul est evidens, N.C.

Instabis: in assensu præmissarum probabilitium dependet Intellectus ab Imperio voluntatis; ergo etiam in assensu conclusionis. *Ex. N.C.* Quia assensum præmissarum non præcedit evidens apprehensio; identitatis cum uno tertio: sicut posito assensu præmissarum oritur evidens apprehensio identitatis eorundem inter se. Deinde eò ipsò quod Voluntas imperet assensum præmissarum: virtualiter & implicite imperat assensum conclusionis: ergo nullo novo imperio opus est, à quo Intellectus dependeat.

THESIS XX.

Opinio, si non formidet, stat
cum scientia : non stat, si
formidat.

*Primum colligitur ex 7. Ethic. C. 3. D.
Th. 3. p. q. 2. a. 3. ad 2. PP. Conimbr. in C.
ulti. l. poster. q. 2. a. 2. P. Arriaga D. ulti.
Log. S. ult.*

*Secundum patet ex 1. post. C. ult. D. Th.
22. q. 1. a. 5. Esparza l. 6. Theo. q. 23.
a. 3. P. Sylvestro Mauro q. 69.
Log. p. 745.*

P Arriaga, P. Comptonus, P. Telles
multique alijs præclari AA. docent
de essentia opinionis non esse, ut red-
dat intellectum positive incertum : & in om-
nicircumstantia fluctuantem ac formidolo-
sum de connexionione motivi cum objecto ma-
teriali. Adeoque docent, quòd licèt opinio
non det intellectui certitudinem ac infalli-
bilitatem : non tamen eam expellat ; neque
sit forma impossibilis cum certitudine ac
infallibilitate. Sic licèt filum tenue homi-
nem non firmiter palo alliget : non impedit
tamen

tamen quo minùs, is possit præterea, illi palo
catenâ ferreâ alligari. Quia universim ut
formæ sint in compossibiles, non satis est,
quòd communicent subjecto effectus forma-
les diversos ; sed insuper requiritur ut com-
municent effectus formales oppositos, vi quo-
rum sese à subjecto depellant.

Unde ulterius dicunt : quòd opinio ha-
beat quidem essentialiter annexam formidi-
nem aptitudinalem, hoc est impotentiam cer-
tificandi Intellectum ; non tamen essentiali-
ter reddat Intellectum actu dubium, fluctu-
antem, ac formidolosum de veritate op-
posita.

Deducunt ex Arist. 7. Ethic. c. 3, ubi asse-
rit multos per opinionem æquè firmiter ad-
hærere objecto ; ac illi qui sciunt. Confir-
mat id ipsum Arist. exemplo Heracliti, qui
circa ea, quæ opinabatur nihil ambigebat
existimans se scire. Et ratio est : quia ut In-
tellectus simpliciter dissentire possit objecto ;
non est satis, quòd unum motivum sit tam
infirmiter, ut præcisè vi illius dissentire pos-
set. Sed requiritur etiam ut nullum adsit
motivum, vi cuius eidem objecto Intellectus
firmiter ac infallibiliter adhæreat. Sic ut
homo columnæ alligatus simpliciter possit
se resolvere ; non satis est, quòd unum filum
tenue, quo etiam alligatus est possit dissolve-

re, Sed requiritur ut omne omnino vinculum, quo eidem columnæ alligatus est, dissolvere possit.

Docent denique : Actualem formidinem de opposita veritate in eodem Intellectu componi posse cum opinione sola, quando nempe Intellectus solum habet motivum probabile ; si verò etiam adsit motivum aliud evidens ac infallibile, vi cuius eidem objecto Intellectus simul scientificè adhæreat : tunc ajuut formidinem actualem cum opinione componi non posse. Et verò patet hoc in formalisj propemodum infinitis, quæ subiecto inesse possunt seorsim, in sensu diviso formæ oppositæ ; non tamen in sensu composito formæ contrariæ, tunc objecto in hærentis.

Dico igitur Primò. Si de ratione ac essentia opinionis non est, ex modo tendendi in motivum probabile, facere Intellectum formidantem, ac positivè incertum : tunc potest actus opinionis simul stare, cum actu scientiæ de eodem objecto materiali. Prob: quia ex hoc supposito, isti duo actus, non communicarent Intellectui effectus oppositos & se invicem excludentes. Nec enim faciunt Intellectum trepidum & intrepidum: certum ac incertum &c. Ergo ex nullo capite est repugnantia.

Dico

Dico Secundò. Si de essentia opinionis est, ita fallibiliter ac incertè in suum motivum tendere: ut ex ipso modo tendendi Intellectus fluctuet ac timeat, nè objectum se aliter habeat; tunc implicat ut in eodem Intellectu componatur actus opinionis actu scientiæ de eodem objecto materiali. Prob. quia in hoc supposito duo actus alter scientiæ, alter opinionis quæ talis; involvunt oppositionem contradictoriam ; ergo &c. Ant. prob. per actum enim scientiæ judicaret Intellectus, illud objectum non posse se aliter habere, per actum opinionis judicaret: idem objectum posse se aliter habere; ergo involverentur contradictoria. sed ut categoricè controversia decidatur ;

Dico Tertiò. Probabilius videtur implicare ut in eodem Intellectu, simul detur unus actus Opinionis & alter Scientiæ de eodem objecto.

Prob. Primò. Quia Arist. toto capite ultimo 1. poster. ex professo ; & D. Th. 22. q. 1. art. 5. ad 4. Item 1. 2. q. 67. a. 3. Atque aliàs frequentissimè clarè ac disertè probant: quòd opinionis actus non possit componi cum actu scientiæ ; eò quòd de essentia ac ratione opinionis sit, vi sui modi tendendi, reddere Intellectum fluctuantem ac formidolosum, nè fortè objectum aliter se

F 7

habe-

habeat. Et assignant sapius eum tendendi modum trepidum ac formidolosum pro differentia specificativa opinionis; per quam opinio essentialiter differat, ab assensu Scientifico, Fidei Divinæ &c. ergo formido actualis videtur esse inseparabilis ab actu opinionis quâ talis.

Prob. Secundò. Quia nihil est assignabile, quod refringat ac separet formidinem illam, quâ actus opinionis ex natura sua fluctuat, ac metuit, nè fortè objectum se aliter habeat. Nam vel motivum infallibile certum ac evidens, quod influit in actum scientiæ; simul etiam influit in actum opinionis; vel non influit: si influit? ergo actus ille non est formaliter opinio; quia non nititur solùm motivo fallibili. Si non influit; ergo nihil est quod impediatur, quò minus opinio quâ talis actu formidet, perinde enim se habet ac si non adesset.

Prob. Tertiò. Quia assensus non potest esse firmior, quàm ipsius ratio motiva adæquata. Atqui Intellectus per opinionem actu videt, motivum probabile esse infirmum ac fallibile, ergo etiam ipse assensus quem præbet per actum opinionis; est fluctuans, infirmus ac formidolosus, nè fortè objectum se aliter habeat. Porrò sicut repugnat, ut actus nitens motivo infallibili, apparente

ut

ut infallibili sit certus ac infallibilis tantùm radicaliter, & non etiam actualiter: ità etiam à potiori implicat ut actus nitens motivo tantùm fallibili ut tali, sit incertus solùm radicaliter, & non etiam formaliter.

Ratio est quia motivum est causa formalis; adeoque effectus esset perfectior suâ causâ. Contra hæc:

Objic. Primò. Actus scientiæ & opinionis nituntur diversis medijs seu motivis. Atqui diversitas motivorum tollit oppositionem, ergo &c. R: N. Min. Quia scientia & opinio repugnant sibi propter contrarios effectus formales primarios subjecto communicandos.

Effectus enim formalis scientiæ quâ talis est: reddere Intellectum firmum certum &c. opinionis autem quâ talis est: reddere Intellectum fluctuantem, trepidum incertum &c. ut patet ex definitione ab Arist. & D. Th. sapius tradita.

Quando autem duæ formæ vel actus opponuntur sibi propter effectus formales contrarios subjecto communicandos; tunc in eodem subjecto componi non possunt licet à diversis causis aut medijs procedant.

Hinc error & scientia, assensus & dissensus &c. etiam si ex diversis medijs orientur: componi in eodem Intellectu circa eandem veritatem

tatem

tatem non possunt. Idem est de amore ac odio efficace in eadem voluntate &c. frigore ac calore summo, in eodem subjecto, licet à diversis causis producerentur.

Objc. Secundò. Quando opinio componitur cum scientia; tunc actus scientificus impedit actualem formidinem] opinionis. Ergo Intellectus tunc per opinionem non formidat actu. R. N. A. quia scientia non influit in opinionem; ergo tam parum potest impedire illius formidinem; quàm si planè non adesset.

Replic. Scientia, licet non influat in actum opinionis, firmat tamen atque certificat ità Intellectum, ut fluctuare non possit; ergo impedit effectum formalem, primarium opinionis, qui est, facere Intellectum fluctuantem; ergo impedit formidinem actualem. R. N. suppo. quòd Intellectus possit habere actum opinionis *quà talis*, si non possit recipere effectum formalem primarium opinionis. Ergo ex hoc ipso repugnat componi actum scientiæ, cum actu opinionis *quà talis*: si actus scientiæ tollit effectum formalem primarium ac essentialem opinionis.

Objc. Tertidò. Quando imperfectum est dispositio ad perfectum potest componi cum perfecto. Atqui opinio (: ut concedit D. Th.

3. p. q. 9. a. 3. ad 2. :) est dispositio ad scientiam, ergo potest componi cum scientia. R. Dist. Maj. Quando est dispositio permanens, & ex essentia sua non repugnat perfecto, propter oppositos effectus formales primarios C. Maj. quando est dispositio merè transiens, & ex essentia sua repugnat perfecto propter oppositos effectus formales primarios N. Maj. D. simi. Min. & N. C. Sic forma ovi est dispositio ad pullum: forma floris in arbore est dispositio ad fructum e. g. pomum &c. & tamen!

Objc. Quartò. Fides Divina stat cum Scientia; ergo & opinio. R. T. A. quod multi Theologi propter obscuritatem essentialem Fidei Divinæ negant N. C. Disparitas est: quia Fides Divina est assensus firmus ac certus; ergo vi illius non judicaret Intellectus: quòd objectum possit se aliter habere; sicut judicat vi opinionis quà talis.

Objc. Quintò. Opinio & scientia sunt duo actus positivi; ergo non opponuntur sibi contradictoriè; ergo possunt componi. R. Dist. Conf. Ergo non opponuntur sibi contradictoriè formaliter & immediatè C. C. virtualiter & mediatè N. C. actus enim scientiæ positivè judicat objectum non posse se aliter habere, actus opinionis positivè, & per essentiam suam judicat objectum posse

posse aliter se habere. Ergo inferunt contradictoria in eodem objecto: quòd simul posset se aliter habere, & non posset se aliter habere.

Objc. Sextò. Diversitas motivorum tollit hanc oppositionem; ergo &c. A: prob. hæc non sunt contradictoria: idem Intellectus formidat quantum est ex parte motivi probabili: idem Intellectus non formidat quantum est ex parte motivi evidentis. Ergo diversitas motivorum tollit contradictionem. R. N. A. ad prob. dico: diversitas motivorum non tollit virtualem contradictionem actuum: si actus in modo tendendi sint essentialiter oppositi, uti de scientia & opinione ex Arist. ac D. Th. dictum est. Ratio est: quia diversitas causarum non impedit oppositionem effectuum, quam ij effectus ex essentia sua habent. Aliàs posset componi amor & odium efficax ejusdem rei: assensus & dissensus ad eandem veritatem &c. Imò aliàs implicaret omnis oppositio actuum. Omnes enim actus oppositi in modo tendendi habent diversa motiva, à quibus specificantur; & per quæ essentialiter differunt. Ergo si diversitas motivorum tollit oppositionem; tunc nullus actus erit alteri oppositus.

Objc. Septimò. In contradictorijs debet
affir.

affirmatio & negatio esse secundum idem; Atqui hic non sunt secundum idem motivum; ergo &c. R. Dist. Maj. debent esse secundum idem, id est, secundum eandem essentiam ac formalitatem C. Maj. secundum idem motivum N. Maj. implicat ut quis ex eodem motivo dicat: *hæc res est; hæc res non est.* Ergo si sensus axiomatis esset, quòd debeant esse secundum idem motivum implicaret formare ullam contradictionem.

Ratio à priori est: quia cum omnia judicia specificentur essentialiter à suis motivis; necessarium est, ut actus oppositi procedant ex diversis ac oppositis motivis, ergo implicat ut affirmatio & negatio contradictoria, unquam habeat idem motivum; ergo.

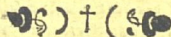
Implicat etiam unus indivisibilis actus, qui simul sit propriè ac formaliter scientia ac opinio. Ratio est quia implicat, ut unus indivisibilis actus possit formidare & non formidare: simul judicet objectum posse se aliter habere, & non posse se aliter habere &c. Atqui unum judicaret ex ratione essentiali scientiæ quæ talis: alterum ex essentia opinionis quæ talis; ergo &c. Potest tamen dari unus actus, qui nitatur motivis pluribus quorum unus est certius aut evidentiùs altero, ità P. Maurus cit. q. 69. Sed talis actus erit tantum scientiæ, quia omnia motiva coalescent

lescent in unum; nec actus seorsum attinget singula: sed indivisim simul omnia, dicetur e. g. indivisim impossibile est: ut DEus non existat; cujus existentiam mihi ratio svadet, demonstratio ostendit, fides tradit &c. Adeoque sic per influxum motivi evidētis ac certi, tollitur id, quod opinativa ratio incertitudinis habet; & relinquitur post eam depurationem, id quod certitudinis habet &c. Probatur: Quia Intellectus potest assentiri ex motivo minùs certo ac minùs evidente; ergo à potiori potest assentiri motivo magis certo ac magis evidenti. Atqui motivum minùs certum additum magis certo, facit adhuc magis certum: & minùs evidens, quod tamen habet aliquam evidentiam, facit adhuc magis evidens illud cui additur &c: Sicut lux aliqua minor addita majori, ergo &c.

Confirm. Dum Authores probant aliquam conclusionem; passim aggregant probationes plurimas; quarum aliquæ plus, aliquæ minus habent certitudinis ac evidentie; ergo &c. Et hi patet solutio ad objectionem illam: si opinio quæ talis formidat; & motivum probabile essentialiter fluctuat; ergo quò plures accedunt probabilitates, & motiva probabilia, eò magis formidabo; ero incertus & fluctuabo. R. N. Illat, quia motivum

tivum probabile non affert novam rationem formidandi dissimilem illi quam priùs habuerat: affert autem novam certitudinem & claritatem, quæ per aggregationem plurimum ita crescere potest, ut evadat usque ad certitudinem, & evidentiam scientificam. Et sic obscuritas ac incertitudo refringitur. in exemplo: narrat mihi unus Romam esse in Italia, Formido 1 narrat decem. Adhuc aliquantum formido de opposito. Narrat totus mundus, jam non amplius formido, quia evidens mihi est, quòd tot Viri honorati; bonæ conscientie &c. omnes non fallant, & sic firmissimè mihi psvadeo dari Romam in Italia; quia decrevit illa, quæ fuerat obscuritas & incertitudo; accrevit claritas & certitudo.

A. M. D. G.

Index Thesium

Ex Logica.

- Thesis I. Logica est scientia. pag. 1.
2. Ex fine intrinseco primario practica. 7.
 3. Ut alie scientie acquirantur perfecte: Artificialis Logica preæquiritur absolute. 11.
 4. Universale extra intellectum quasi verum multi: nemo invenit. 11.
 5. Potest essentia perfecte formaliter præstinè à differentijs eam dividendis. 24.
 6. Per abstractionem formalem perfectam, intellectus univèrsale univocum format. 35.
 7. Cognitio, quæ essentiam secundùm se, reflexè cum inferioribus comparat: Universale Logicum, seu proxime prædicabile formaliter parat. 39.
 8. Neque universalis essentia immutatur: dum de inferioribus prædicatur. 43.
 9. Quidquid prædicatur univèrsaliter, vel ut Genus, vel ut differentia: vel ut species, vel ut Proprium, vel ut accidens prædicatur. 49.
 10. Species, cujus plura individua implicat, univèrsale Logicum esse nequit. 52.

11. Predicamentorum decalogo, vel plura, vel pauciora, nec invenit auctoritas: neque ratio adinvenit. 59.
12. Relatio prædicamentalis, terminum non involvit ut partem: sed respicit ut conditionem extrinsecus requisitam. 62.
13. Voces humana articulatae vim significandi, non habent ex natura sua: habent ex institutionum beneplacito, significant verò tum res ipsas; tum conceptus de rebus. 77.
14. Alique propositiones de veris possunt mutari in falsas. 86.
15. De futuris, quæ contingentia sunt; propositiones determinatè veræ: & determinatè falsæ esse possunt. 96.
16. Tota quandoque legitime concludendè virtus, in unico Antecedente continetue. 105.
17. Essentiam syllogismi intrinsecè solùm constituunt tres propositiones, in bona Forma, & modo, dispositæ ac coordinatæ. 111.
18. Conclusio formalis reflexè attingit objectum præmissarum. 116.
19. Posito assensu præmissarum, etiam probabilium, Intellectus bene dispositus, Conclusioni quæ tali nec dissentire potest; nec assensum omittere. 122.
20. Opinio, si non formidet, stat cum scientia; non stat, si formidet. 130.

*Philosophia Aristotelica
Commentarij Doctorum Societatis IESU illustrata
Scleris quatuordecim; proposita, expostita
P. Ioanne Senfleben Soc. IESU
1694 del. 1695*